

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
พิไลลักษณ์ ทองรอด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ไพโรจน์ ทองรอด

-7 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2547

พิไลลักษณ์ ทองรอด. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพฯ. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง, อาจารย์ ดร. ละเอียต รัชเฝ้า*

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ได้แก่ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 487 คน เลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธภาพภายในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรม มีค่าสหสัมพันธ์ ของชุดที่ 1-3 เท่ากับ .594, .404 และ .201 ตามลำดับ ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และชุดที่ 4 มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .169 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นำหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 4 ชุด พบว่า ในชุดแรกปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่งผลซึ่งกันและกันกับความซื่อสัตย์ และความกตัญญู

ในชุดที่สองปัจจัยด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัวส่งผลซึ่งกันและกันกับความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัดในแบบที่หนึ่ง และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ในชุดที่สามปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในแบบที่หนึ่ง และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับความประหยัด และความเมตตากรุณา

ในชุดที่สี่ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในแบบที่หนึ่ง และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัวส่งผลซึ่งกันและกันกับความมีวินัย ความประหยัด และความกตัญญู

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND MORALS
OF MATHAYOM SUKSA III STUDENTS UNDER THE OFFICE OF PRIVATE
EDUCATION COMMISSION BANGKOK METROPOLITAN

AN ABSTRACT
BY
PILAILUK THONGROD

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
May 2004

Pilailuk Thongrod. (2004). *A Study of the Relationship between some factors and Morals of Mathayomsuksa III Students under the Office of private education commission Bangkok metropolitan*. Master thesis, M.Ed.(Education Research and Statistics). Bangkok. Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee: Dr.Suwaporn Semheng, Dr.La-iad Ruckpau.

The purposes of this research were to study the relationship between some factors and 7 morals consisted of discipline, responsibility, honesty, economization, compassion and goodwill, generous, gratitude. The sample were 487 students from Mathayomsuksa III students in second semester of the academic year 2003 under the office of private education commission Bangkok metropolitan, selected by the multi-stage random sampling. The instruments for this study were questionnaires concerning on self-confidence, family relations, the three-types of child rearing practice; i.e., autocratic, leisses-faire and democratic and the 7 morals

The result were as follow:

1. The canonical correlation between three-types of child rearing practice; i.e., autocratic, leisses-faire and democratic, self-confidence, family relations and the 7 morals were .594, .404, .201 and .169 respectively with statistically significant at .01 and .05 level.

2. The canonical weights between some factors relatively contributed to the morals had 4 functions. It was found that in the first canonical function, democratic and autocratic child rearing practice relatively contributed to the honesty and gratitude.

The second canonical function had two types of canonical weight, the first type found the family relations relatively contributed to the disciplines, honesty and economization and the second type found the leisses –faire child rearing practice, autocratic child rearing practice and self-confidence relatively contributed to the responsibility and generous.

The third canonical function had two types of canonical weight, the leisses-faire child rearing practice, democratic child rearing practice and family relations relatively contributed to the responsibility, honesty and generous in the first type and the autocratic child rearing practice and self-confidence relatively contributed to the economization and compassion and goodwill in the second type.

The fourth canonical function had two types of canonical weight, the first type found the leisses-faire child rearing practice, democratic child rearing practice and self-confidence relatively contributed to the honesty, compassion and goodwill and generous and the second type found the autocratic child rearing practice and family relations relatively contributed to the disciplines, economization and gratitude.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ของ
นางสาวพิไลลักษณ์ ทองรอด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 18 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชเฝ้า)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ดังคะพิภพ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เพราะได้รับความกรุณาเอาใจใส่ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ขอบกพร่องและให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง อาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เฒ่า และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ และรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ ที่ให้คำแนะนำทำให้ปริญญานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทา สุรักษา อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา อาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร. สมบัติ ท้ายเรือคำ อาจารย์ ดร. สมลักษณ์ สุขเมธเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์จัดนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ในการดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รับกำลังใจและความ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคุณปรีชา สุทธิเนียม และเพื่อนๆ เอกวิจัยและสถิติทางการศึกษาทุกคนที่มี ส่วนร่วมช่วยสนับสนุนในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณประโยชน์ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา-มารดา ที่อุทิศกำลังใจและกำลังทรัพย์ ด้วยความห่วงใยผู้วิจัย ตลอดจน ครู อาจารย์ ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ ในการศึกษาครั้งนี้

พิไลลักษณ์ ทองรอด

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก

ทุน "มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ"

ประจำปีการศึกษา 2545

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ขอบเขตของการศึกษา.....	3
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	3
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	คุณธรรมจริยธรรม.....	8
	ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม.....	8
	ประเภทของคุณธรรมจริยธรรม.....	10
	แนวทฤษฎีการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม.....	16
	การวัดคุณธรรมจริยธรรม.....	20
	ความมีวินัย.....	22
	ความหมายของความมีวินัย.....	22
	ประเภทของวินัย.....	23
	ความหมายของวินัยในตนเอง.....	23
	ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง.....	24
	ความรับผิดชอบ.....	25
	ความหมายของความรับผิดชอบ.....	25
	ประเภทและพฤติกรรมของผู้มีความรับผิดชอบ.....	26
	ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	27
	ความซื่อสัตย์.....	28
	ความหมายของความซื่อสัตย์.....	28
	ลักษณะพฤติกรรมของผู้มีความซื่อสัตย์.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) ความเมตตากรุณา.....	33
ความหมายของความเมตตากรุณา.....	33
พฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตากรุณา.....	34
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....	34
ความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....	34
ประเภทของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....	35
ความประหยัด.....	37
ความหมายของความประหยัด.....	37
ความกตัญญูกตเวที.....	38
ความหมายของความกตัญญูกตเวที.....	38
ขอบข่ายของความกตัญญูกตเวที.....	39
ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา.....	40
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	40
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน.....	42
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย.....	43
สัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	44
ความหมายของสัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	44
แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	45
ความสำคัญของสัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	47
ความเชื่อมั่นในตนเอง.....	48
ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	48
ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	48
ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
งานวิจัยในประเทศ.....	50
งานวิจัยต่างประเทศ.....	55
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	57
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	58

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3(ต่อ) วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	59
ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	68
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	82
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	85
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	102
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	137

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	เหตุผลเชิงจริยธรรมหกชั้น.....	18
2	จำนวนนักเรียนจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเขตที่ตั้ง.....	58
3	ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละด้านกับตัวแปรตามด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	74
4	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบรอมบ์กับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัดความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	75
5	สหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	78
6	ค่าน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตาม ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	79
7	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความมีวินัย.....	102
8	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความรับผิดชอบ.....	103
9	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความซื่อสัตย์.....	104
10	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความเมตตากรุณา.....	105
11	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....	106
12	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความประหยัด.....	107
13	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความกตัญญู.....	108
14	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	109
15	ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง.....	110
16	ค่า t ของแบบสอบถามความมีวินัย.....	111
17	ค่า t ของแบบสอบถามความรับผิดชอบ.....	112
18	ค่า t ของแบบสอบถามความซื่อสัตย์.....	113
19	ค่า t ของแบบสอบถามความประหยัด.....	114
20	ค่า t ของแบบสอบถามความเมตตากรุณา.....	115
21	ค่า t ของแบบสอบถามความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....	116

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 ค่า t ของแบบสอบถามความกตัญญู.....	117
23 ค่า t ของแบบสอบถามสัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	118
24 ค่า t ของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง.....	119
25 ค่า t ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	120
26 ค่า t ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน.....	121
27 ค่า t ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย.....	122

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจัยในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าคือประชากรของประเทศนั้น ๆ มีนิสัยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ประเทศใดประชากรมีจริยธรรมสูง เช่น มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ประเทศนั้นก็จะมีการพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว (สนธยา จันทรมาศ. 2523: 4) จริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงกันมาก เมื่อใดก็ตามที่สภาพสังคมเกิดความวุ่นวายมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ การยั่วยุบของสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นเหตุให้คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น มีความประพฤติผิดนอกรีตนอกรอยมากขึ้น มักถูกกล่าวว่าเป็นคนขาดจริยธรรม หรือไร้จริยธรรม (สุดาวรรณ เครือพานิช. 2535:27)

จากแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) อันมีเป้าหมายหลักที่สำคัญคือการพัฒนาคน ซึ่งก็คือการพัฒนาประชาชนไทย เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และป้องกันปัญหาทางสังคมที่มีอยู่มากในปัจจุบัน การพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูง และมีความขยันขันแข็งในการทำงานและทำหน้าที่ต่างๆ ของตนเป็นลักษณะที่สำคัญควรเสริมสร้าง (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. 2541: 24-25) การพัฒนาดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติในหมวด 5 มาตรา 81 รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการศึกษาจึงมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 27 มาตรฐาน จำแนกได้ 3 ด้าน คือมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านกระบวนการ สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียน มีมาตรฐานที่ 1 ได้กล่าวถึงผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ที่แสดงว่าผู้เรียนมีคุณธรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า)

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความกตัญญู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542)

จากมาตรฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวมีความสำคัญต่อความเป็น

พลเมืองดีของประเทศชาติซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติและเป็นลักษณะคุณธรรมจริยธรรม ที่ทุกสถาบันในสังคมตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และรัฐพยายามถ่ายทอดปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เหล่านี้ให้กับเด็ก (ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 7 ด้าน) ซึ่งต้องใช้เวลาค่อยเป็นค่อยไปในการปลูกฝังถึงแม้จะมองเห็นได้ ยากว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้นได้ผลเพียงไร สถาบันที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้ที่ใกล้ชิดที่สุดคือครอบครัว จากการศึกษางานวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพภายในครอบครัว และความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้าน พัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย สังคม จริยธรรม ค่านิยม และความรับผิดชอบ (นันทา แทนธานี. 2534: 106-108; ชนาธิป ชินะนาวิน. 2545: บทคัดย่อ; ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ. 2545: 108) จากการศึกษาที่ กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านความเชื่อมั่นใน ตนเอง และด้านสัมพันธภาพในครอบครัวนั้นว่ามีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ทั้ง 7 ด้านตามมาตรฐานการศึกษา คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู มากน้อยเพียงใดและด้านใดที่ส่ง ผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางให้บิดามารดา ครูอาจารย์ และ ผู้เกี่ยวข้องได้นำปัจจัยเหล่านี้ไปส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชน เพื่อเป็นผู้ใหญ่ ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์โดยใช้สหสัมพันธ์คาโนนิคอลตั้งรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่ง บิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้เข้าใจและสามารถนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ทั้ง 7 ด้านมาเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อที่จะได้เป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครจำนวน 8,682 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 487 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยบางประการที่ประกอบด้วย

- 1.1 การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
- 1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- 1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
- 1.4 สัมพันธภาพภายในครอบครัว
- 1.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ตัวแปรตาม คือคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ความมีวินัย
- 2.2 ความรับผิดชอบ
- 2.3 ความซื่อสัตย์
- 2.4 ความเมตตากรุณา
- 2.5 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 2.6 ความประหยัด
- 2.7 ความกตัญญู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยบางประการ หมายถึงตัวแปรที่นำมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาทั้ง 7 ด้าน

1.1 การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทั้งด้านกาย วาจา ท่าทีที่มีต่อเด็ก อันเป็นผลให้เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางพัฒนาการของชีวิต และเป็นที่เข้าใจยอมรับของผู้แวดล้อม ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูไว้ 3 ด้านได้แก่

1.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับความเอาใจใส่การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากพ่อแม่ สามารถทำอะไรได้ตามใจชอบ ปฏิบัติสิ่งใดโดยไม่ต้องมีกฎ ไม่มีระเบียบ วัดได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ มะลิ อุดมภาพ

1.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าเขาเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่นมีเหตุผล ได้รับการยอมรับความสามารถและความคิดเห็น และได้รับความร่วมมือในการกระทำการต่างๆในโอกาสที่เหมาะสม วัดได้จากแบบสอบถามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของมะลิ อุดมภาพ

1.1.3 การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับอิสระในการทำสิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้เท่านั้น วัดได้จากแบบสอบถามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของมะลิ อุดมภาพ

1.2 สัมพันธภาพภายในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดในการทำกิจกรรมร่วมกันในทุกๆด้าน ในเรื่องการแก้ปัญหาาร่วมกัน ความรักใคร่กลมเกลียวกัน การสื่อสารกันภายในครอบครัว และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วัดสัมพันธภาพภายในครอบครัวได้จากแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในลักษณะที่มีความแน่ใจและมั่นใจที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูดกล้ากระทำการใดๆด้วยความมั่นใจ โดยไม่มีการลังเลหวั่นวิตกหรือกลัวว่าถูกตำหนิ วัดได้จากแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน หมายถึง คุณงามความดีที่มีในจิตใจของนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านจิตใจและการแสดงออก ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ 7 ด้าน ตามมาตรฐานการศึกษาดังนี้

2.1 ความมีวินัย หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองให้กระทำการและปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบ หรือทิศทางที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ และเต็มความสามารถติดตามผลงานที่ได้ทำแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดี และไม่ติตลอดจนตรงต่อเวลา วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การแสดงออกในลักษณะของการปฏิบัติที่ตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่โกหกทรยศสินของผู้อื่น รักษาคำพูด พูดแต่ความเป็นจริง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.4 ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรู้สึกหรือการกระทำเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิดหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้กับผู้อื่นมีการแสดงทางกาย ทางวาจาต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เสียดีสี ไม่ข่มเหงรังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.5 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียน ในการช่วยเหลือครูและผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่คำนึงถึงความสุขและความทุกข์ของตนเองที่เป็นผลมาจากการช่วยเหลือนั้น ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ กระทำเนื่องมาจากความเห็นใจผู้อื่นเป็นสำคัญ วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.6 ความประหยัด หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านการประหยัดเงิน คือการรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเหมาะสมกับรายได้ มีการออมรวมถึงการประหยัดเวลาโดยรู้จักวางแผนการใช้เวลาของตนเองให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดและการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และทรัพยากร โดยรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ และทรัพยากรของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุดโดย วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.7 ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกหรือการกระทำสิ่งที่เป็นความดีหรือประโยชน์ เพื่อตอบแทนบุญคุณหรือความดีของผู้อื่น สิ่งอื่น รวมถึงองค์กรและประเทศชาติที่มีต่อตน การตอบแทนไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยการกระทำหรือตอบแทนด้วยสิ่งของ อาจตอบแทนด้วยวาจาก็ได้ วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ความสัมพันธ์คานอนิคอล หมายถึง ค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป กับชุดของตัวแปรตามตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป วิเคราะห์ออกมาในรูปแบบของสมการเชิงเส้น

4. ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta weight) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ของชุดตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อชุดของตัวแปรตาม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการวัดผลการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 9 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวแปรหรือคุณลักษณะที่นิยามไว้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรม
 - 1.1 ความหมายของ คุณธรรม จริยธรรม
 - 1.2 ประเภทของคุณธรรม จริยธรรม
 - 1.3 แนวทฤษฎีการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.4 การวัดคุณธรรมจริยธรรม
2. เอกสารที่เกี่ยวกับความมีวินัย
 - 2.1 ความหมายของความมีวินัย
 - 2.2 ประเภทของวินัย
 - 2.3 ความหมายของวินัยในตนเอง
 - 2.4 ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง
3. เอกสารที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
 - 3.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 3.2 ประเภทและพฤติกรรมของผู้มีความรับผิดชอบ
 - 3.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์
 - 4.1 ความหมายของความซื่อสัตย์
 - 4.2 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
 - 5.1 ความหมายของความเมตตากรุณา
 - 5.2 พฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตากรุณา
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 6.1 ความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 6.2 ชนิดของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความประหยัด
ความหมายของความประหยัด
8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวที
 - 8.1 ความหมายของความกตัญญูกตเวที

- 8.2 ขอบข่ายของความกตัญญูกตเวที
9. ปัจจัยที่ศึกษา
 - 9.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 9.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
 - 9.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
 - 9.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 9.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
10. งานวิจัยในประเทศ
11. งานวิจัยต่างประเทศ

1. คุณธรรม และจริยธรรม

1.1 ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากบางคนใช้ควบคู่กันไป หมายถึงความดีงามไม่ว่าจะเป็นด้านการกระทำหรือจิตใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนักปรัชญาชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของคุณธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Virtue ส่วนจริยธรรมตรงกับคำว่า Moral ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรมดังนี้

ไต่ตัส (Titus. 1936: 200) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของอุปนิสัยเป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ซึ่งคนทั่วไปชมเชยเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบจนเป็นนิสัยของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติ หรือรูปแบบที่แสดงออกซึ่งคุณค่า ความดีทางศีลธรรม

พจนานุกรมของลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary English. 1978:1226) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ คือ

1. คุณธรรมหมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้จากการกระทำจนเคยชิน
2. คุณธรรมหมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม

ส่วนนักปรัชญา นักการศึกษา และนักการศาสนาในประเทศไทยได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

พระราชวรมนี (2527: 37) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรมหมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีสภาพที่เกื้อกูล

ยงค์ ชุมจิต (2531: 139) กล่าวว่าคุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้องซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือทั้งตนเองและผู้อื่น

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538: 34) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล

จากความหมายของคุณธรรมตามลักษณะของบุคคลต่างๆ พอสรุปได้ว่าคุณธรรมคือ สิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเกิดจากการศึกษา การปฏิบัติ ฝึกอบรมการกระทำ จนเคยชิน เกิดเป็นลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

ส่วนคำว่า “ จริยธรรม ” นั้นมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้มากมาย ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจำนึก (2520:16) ได้ให้ความหมายจริยธรรม (Morality) หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆด้วยลักษณะและพฤติกรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีสมาชิกอยู่ในสังคมนั้นๆคือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบว่าถูกต้องเหมาะสม และอีกประการหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร

ประสาธ อิศรปริดา (2523:120) เขียนไว้ว่า จริยธรรมตรงกับคำว่า Morality ในภาษาอังกฤษซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า “Moralis” ในภาษาละติน ตามรากศัพท์นั้น จริยธรรมหมายถึง จารีต ประเพณี มารยาทหรือความประพฤติในสังคมหรือรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งปฏิบัติตามมาตรฐานของกลุ่ม

เพียเจท์ (Piaget.1960:1) กล่าวว่าจริยธรรม คือองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควร เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม และ โคเบอร์ก (Kohlberg. 1969:34) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมเป็นของตนเองโดยอาศัยเกณฑ์จากสังคมเป็นสิ่งตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด

ต่อมา บราวน์ (Brown.1968: 411) ได้ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึงระบบของกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล จริยธรรมเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการมาจากประสบการณ์ของบุคคล และ บราวน์ ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 มิติ คือ (1) ความรู้ (Knowledge) (2) ความประพฤติ (Conduct) และ (3) ความรู้สึก (Feeling)

ส่วน ฮอฟแมน (Hoffman.1970: 958-966) จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ใกล้เคียงกับ บราวน์ โดยเชื่อว่า จริยธรรมเป็นกระบวนการซึมซาบ (Internalization) ของ 3 องค์ประกอบที่มีอิสระจากกัน ได้แก่ 1) ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) 2) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และ 3) พฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

ส่วน สาโรช บัวศรี (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543: 278; อ้างอิงจาก สาโรช บัวศรี. 2522) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีถือว่าเป็นสิ่งมีคุณค่า ความประพฤติเหล่านี้ประกอบด้วยศีลธรรม คุณธรรม และธรรมเนียมประเพณี

จากคำนิยามและความหมายจริยธรรมที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าจริยธรรม คือ มาตรฐานหรือแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและให้สังคมมีความสุขและความพอใจ

1.2 ประเภทของ คุณธรรมจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 2-5) ได้แบ่งลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเป็น 4 ประเภท ตามมิติทางจิตวิทยา ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำ และการกระทำชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับอายุระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วยความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด และโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 ถึง 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านนี้เป็นพิเศษ

2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีเจตคติที่แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคตินั้นรวมถึงความรู้ และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นเจตคติเชิงจริยธรรมจึงมีสมบัติที่สำคัญ จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวนี้จะแสดงถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำแตกต่างกัน และท้ายสุดทำให้เราทราบว่าระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก (Paiget. 1932 and Kohlberg. 1969) ให้ใช้การอ้างอิงเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านอื่นๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะพัฒนาการทางสติปัญญา และอารมณ์อีกประการของโคเบอร์ก (Kohlberg. 1969: 394-395) และนักวิจัยอื่นๆ พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลนั้นด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือยกเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมของสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบ และสนับสนุนมีหลายประเภท เช่นการให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดี และเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาค้นคว้าอื่นๆ ของจริยธรรมก็เป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจ และสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น

แสง จันทรงาม (รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย. 2522: 219-221) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นของดีเป็นพลังกระตุ้นให้ทุกคนมีการคิด การพูด การกระทำที่ดี เป็นเหตุให้เกิดความเจริญแก่ตนเอง แก่คนอื่น และแก่ประเทศชาติ ดังนั้นจึงแบ่งจริยธรรมออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ประเภทสร้างความเจริญแก่ตนเอง จริยธรรมประเภทนี้มีคุณสมบัติทำให้คนมีความเจริญก้าวหน้าในด้านการเรียน การงาน และการสังคม ผู้มีจริยธรรมดังต่อไปนี้จะประสบความสำเร็จก้าวหน้าในทุกๆด้านคือ

ความขยันขันแข็ง	ความรู้จักยับยั้งชั่งใจ
ความพยายาม	ความมีจิตใจร่าเริงเบิกบาน
ความรักในความก้าวหน้า	ความเป็นผู้เห็นการณ์ไกล
ความรักในความรู้	ความมีเหตุผล
ความตรงต่อเวลา	ความรักในความสะอาด
ความรอบคอบ	ความอดทน
ความประหยัด	ความรู้จักพึ่งตนเอง
ความรู้จักค่าของเวลา	ความเป็นผู้มีระเบียบ
ความเอาจริงเอาจังในการทำงาน	ความรักในความดี
ความเป็นคนช่างสังเกต	ความเกลียดกลัวต่อความชั่ว
ความรู้จักประมาณ	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ความกล้าหาญ	ความคงเส้นคงวา
ความรู้จักเลือกคบคน	ความมีใจหนักแน่นมั่นคงขยันดี

2. ประเภทส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ คือ

ความมีไมตรีจิตมิตรภาพ	ความรู้จักรับผิดชอบเมื่อผิด
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ความจริงใจในการพูดการกระทำ
ความเคารพต่อความคิดเห็นคนอื่น	ความรู้สึกรับผิดชอบ
ความกตัญญูกตเวที	ความสุภาพอ่อนโยน
ความรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว	ความมีระเบียบวินัย

ความเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์

ความเสมอต้นเสมอปลาย

ความซื่อสัตย์

ความรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น

ความมีน้ำใจนักกีฬา

ความถ่อมตน

ความรู้จักกาลเทศะ

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3. ประเภทส่งเสริมชาติบ้านเมือง คือ

ความรักชาติ

ความรักธรรมชาติ

ความรักสมบัติสาธารณะ

ความกล้าหาญ

ความเคารพนับถือศาสนา

ความเห็นแก่ส่วนรวม

ความรักศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ความเสียสละ

ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

ความรักประเพณีอันดีงาม

จากเนื้อหาหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษา (ประกาศี สหอำไพ. 2535: 20-21) ในแผนการสอนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 อยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มี 25 แผนได้แก่

1. ทำให้สงบบมีสมาธิ
2. ความเมตตากรุณา
3. การสร้างวินัยในตนเอง
4. การอยู่ร่วมกัน
5. ความอดทนอดกลั้น
6. น้ำใจนักกีฬา
7. กล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง
8. อยู่พอดีกินพอดีมีสุข
9. กตัญญูกตเวที
10. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
11. ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
12. งามมารยาท
13. ซื่อสัตย์สุจริต
14. ขยันหมั่นเพียร
15. มีสติ มีเหตุผล

16. ละอาย และเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว
17. ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น
18. ไม่โลภไม่ทุจริต
19. ไม่หลง และเสพสิ่งเสพติด
20. ประหยัด
21. ไม่เห็นแก่ตัว
22. ความเอื้อเฟื้อเสียสละ
23. จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
24. วัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม
25. การแก้ไขข้อบกพร่อง

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่ได้รับเริ่มจัดตั้งโครงการการศึกษาจริยธรรมไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2523 เพื่อดำเนินการศึกษาและพัฒนาจริยธรรมอย่างมีระบบระเบียบ จากผลการประชุมทางวิชาการของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าจริยธรรมหลักที่จำเป็นที่ต่อการเสริมสร้างและพัฒนาโดยเร่งด่วนมี 8 ประการดังนี้ (กรมวิชาการ. 2524 : 4-5)

1. การใฝ่สัจจะหรือสัจธรรม เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการยึดถือความจริงยอมรับความจริง เชื่อหรือศรัทธาในสิ่งที่มีเหตุผลตามแนวกาลสูตร เชื่อหรือศรัทธาในสิ่งที่มีหลักฐานข้อมูลรองรับที่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้ นิยมการแสวงหาความรู้ความจริง
2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาเป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับการใช้กระบวนการค้นหาความรู้ความจริง หรือทางออกอย่างมีเหตุผลเหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาหรือขจัดอุปสรรคข้อยุ่งยากต่างๆ ที่เผชิญอยู่จัดเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับการใช้กระบวนการตามวิทยาศาสตร์ หรือริบัจสี่
3. เมตตา-กรุณา เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของกำลังกายความคิดหรือประโยชน์ส่วนตัวให้กับผู้อื่น นิยมการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาจาเหมาะสมประพฤติประโยชน์และแสดงความเป็นมิตรแท้
4. สติ-สัมปชัญญะ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับการระลึกตัวเสมอว่าตนกำลังทำอะไร มีความพร้อมและตื่นตัวในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างฉับไวกระตุ้นเตือนตนเองให้ตัดสินใจประพฤติปฏิบัติในสถานการณ์เฉพาะหน้าอย่างรอบคอบและระมัดระวัง
5. ไม่ประมาท เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีการวางแผน มีการเตรียมพร้อมมีการคาดการณ์ได้ถูกต้อง คือผลที่ตามมาของการกระทำ หรือการประพฤติปฏิบัติใดๆ ของตนเอง ทำให้เกิดผลยับยั้งชั่งใจควบคุมตนเอง หรือควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
6. ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตรงต่อความจริงและความถูกต้องดีงาม เช่น การตรงต่อความรับผิดชอบ ตรงตามระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ ตรงต่อคำมั่นสัญญา เป็นต้น
7. ขยันหมั่นเพียร เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีความพอใจในหน้าที่การงานของตน มีใจ

จดจ่อกับงาน มีความเพียรพยายาม มีการไตร่ตรองปรับปรุงงาน สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จครบถ้วน

8. หิริ-โอตตปเป เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความละอายเกรงกลัวไม่ปรารถนาต่อการประพฤติชั่วหรือสิ่งที่ผิดไปจากศีลธรรมและมาตรฐานความดีงามของสังคมทุกชนิตจะประเมินการกระทำของตนเองเสมอ และเลือกประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 7-12) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสุข โดยได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ผู้เรียนไว้ 12 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์ (และมีจรรยาบรรณমনวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีว)

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า)

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความกตัญญู

มาตรฐานที่ 2 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคารพและรับฟังคำชี้แจงของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และร่วมกิจกรรมครอบครัว

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียนและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 5 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงผลกระทบต่อนตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สามารถจำแนกประเภทข้อมูลเปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถประเมินค่าความเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความถูกต้องเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/ กลุ่มวิชา/ หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารเชิงเทคโนโลยี

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีทักษะในการคิดคำนวณ

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถสรุปประเด็นการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้อง

มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดีของไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจในภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำมาใช้ได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ชื่นชมและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เป็นตัวของตัวเอง มีความสนใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 3 รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้

มาตรฐานที่ 9 มีทักษะในการทำงานรักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สามารถวางแผนงาน ปฏิบัติตามแผน และบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ชยัน อดทน ละเอียดยรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในงานของตน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความสามารถในการจัดการ และทำงานเป็นกลุ่มได้

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ร่างกายแข็งแรง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป

ตัวบ่งชี้ที่ 4 รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 11 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และกีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความชื่นชมในด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีลักษณะนิสัยด้านการออกกำลังกาย

จากเอกสารที่ผู้วิจัยนำมาเกี่ยวกับประเภทของจริยธรรมและจริยธรรมที่ควรส่งเสริม ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ซึ่งเป็นคุณธรรม จริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ในสังคมและส่งผลไปยังประเทศชาติให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง

1.3 แนวทฤษฎีการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

ทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาเป็นข้อสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้มี ดังนี้คือ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory)

แนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เห็นว่าลักษณะของสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีนี้มีความเชื่อเบื้องต้นดังนี้ (Kohlberg, 1976:18)

1.พัฒนาการทางจริยธรรมมีโครงสร้างพื้นฐานทางพุทธิปัญญา (Cognitive) และมีองค์ประกอบทางการเลือกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.แรงจูงใจเบื้องต้นเกี่ยวกับจริยธรรม คือ แรงจูงใจเกี่ยวกับการยอมรับ (Acceptance) การมีความสามารถ (Competence) การเคารพตนเองหรือการเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (Self-esteem of Self Actualization)

3. ลักษณะสำคัญทางจริยธรรมคือการพัฒนาการจะเป็นสากลมีขั้นตอนเหมือนกันทุกวัฒนธรรม เพราะในทุกวัฒนธรรมมีการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม มีการสวมบทบาท (Role Taking) และมีความขัดกันทางสังคม ซึ่งต้องทำการบูรณาการทางจริยธรรม (Moral Intergration) เช่นเดียวกัน

4. กฎและเกณฑ์ปกติเบื้องต้นของจริยธรรมเกิดจากประสบการณ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกิดจากการสร้างกฎเกณฑ์ภายในตนเองจึงไม่นิยมขั้นพัฒนาการภายในแต่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตน (Self) กับคนอื่น

5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม พิจารณาจากคุณภาพและขอบเขตต่างๆ ไปของสิ่งเร้าทางพุทธิปัญญาและทางสังคม ตลอดช่วงการพัฒนาการของเด็กมากกว่าเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง จากพ่อแม่หรือประสบการณ์ที่ได้จากวินัย การลงโทษหรือรางวัล

นักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาแนวทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทางพุทธิปัญญาคือเพียเจต์ (Piaget)

ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

นักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาแนวทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทางพุทธิปัญญาคือเพียเจต์ (Piaget) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กและมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้เกณฑ์ลักษณะต่างๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ และได้แบ่งขั้นของมนุษย์เป็นสามขั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก. 2520: 40-41) คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (Sensorimotor Operation) พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความอยากความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนอง โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการพูดก็เริ่มรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

2. ขั้นยึดคำสั่ง (Early Concrete Operational Thinking) พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-6 ปี เด็กต้องมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เขาต้องทำตาม

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (Late Concrete Operational Thinking) พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วง อายุ 8-10 ปี เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกันความเกรงอำนาจภายนอกและเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงอายุ 8-10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่สาม แต่อาจมีเด็กบางคนพัฒนาช้ากว่านี้ หรือบางครั้งการพัฒนาจะอยู่ในขั้นที่สอง เนื่องจากมีการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดู หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคเบอร์ก

โคเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 25-31; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1976: 32) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวของเพียเจต์ และพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของ

มนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่อบุคคลอายุได้ 10 ปีแต่จะพัฒนาไปอีกหลายขั้นจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี และเขาถือว่าการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างเดียวเท่านั้น โคเบอร์ก ได้แบ่งระดับของจริยธรรมออกเป็นสามระดับ ซึ่งสามระดับนั้นจัดเป็น ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 6 ขั้น พอสรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรมหกขั้น ซึ่งแบ่งเป็นสามระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
โคเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedient and Punishment Orientation) 2-7 ปี ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Naively egoistic Orientation) 7-10 ปี	1.ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) 2-10 ปี ในขั้นนี้เด็กจะเลือกกระทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ตนเองการกระทำในขั้นแรกจะมุ่ง หลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกายจะยอมทำ ตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกาย เหนือตน ขั้นที่สองคือการแสวงหารางวัล เด็กจะเลือกทำใน สิ่งที่ตนเองพอใจ ชอบแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกัน และกัน โดยไม่ให้เสียเปรียบกันด้วย
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good – boy Orientation) 10-13 ปี ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (Authority and Social Order Maintaining Orientation) 13-16 ปี	2.ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) 10-16 ปีเป็นระดับที่เด็กทำตามสังคม ประเพณี กฎหมาย ศาสนา โดยจะควบคุมความประพฤติ จากการติชม ของสังคม แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราที่สามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ในขั้นที่สามบุคคลยังไม่เป็นตัว ของตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่สี่ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ สังคมจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legatistic Orientation) 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Conscience Orientation) วัยผู้ใหญ่ ขั้นที่หก ขั้นแสดงทั้งการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนเองและมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในบันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) 16 ปีขึ้นไปเด็กจะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุด มีการกระทำที่แยกตนออกเหนือจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่นในการตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ จะต้องนำมาวิเคราะห์ด้วยตนเองก่อนแล้วจึงตัดสินใจโดยคำนึงถึงความสำคัญและประโยชน์สูงสุดของสังคม ขั้นที่ห้า คือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนขัดต่อสิทธิของผู้อื่นสามารถควบคุมบังคับจิตใจตนเองได้

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 30; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1964:405)

นอกจากเพียเจต์ และโคเบอร์กแล้ว เพค (Peck. 1960: 98-250) ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กไว้เป็นขั้นๆดังนี้

ขั้นที่ 1 ไม่มีจริยธรรมอะไรเลย ขาดความรู้ความสำนึกว่าสิ่งใดก็ตามที่ตัวเองกระทำลงไปนั้นจะมีผลดีหรือผลเสียต่อบุคคลอื่นอย่างไร ผู้ที่มีจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้ ได้แก่เด็กทารก ในหมูนกเรียนอาจมีอยู่แต่น้อยราย

ขั้นที่ 2 เป็นการกระทำเพื่อตนเอง สนใจในเรื่องตนเองว่าตนเองมีความต้องการอะไรบ้าง และทำตามอารมณ์หรือความพอใจของตนเองฝ่ายเดียว ตัวเองชอบอะไรก็ทำสิ่งนั้น ทำทั้งๆที่รู้ว่าสิ่งที่ตนพอใจทำนั้นไม่เป็นที่พอใจของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 เป็นการกระทำตามเพื่อนฝูงหรือทำตามแบบแผนที่หมู่คณะเขาปฏิบัติอยู่เพื่อนๆทำอะไรก็ทำตามเขาไปโดยไม่ไตร่ตรองว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งดีหรือเลว หรือเป็นผลเสียต่อบุคคลอื่นอย่างไร

ขั้นที่ 4 เป็นการกระทำตามระเบียบแต่ขาดความเข้าใจเรื่องเหตุผลว่าทำไมต้องทำสิ่งนั้น

ขั้นที่ 5 เป็นการกระทำอย่างมีเหตุผลและมีสติสัมปชัญญะ ขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดและเป็นการปฏิบัติที่เป็นผลดีสุดต่อทุกๆคนถึงแม้ว่าบางครั้งจำเป็นต้องละเมิดระเบียบแบบแผนหรือผิดแผกไปจากหลักการปฏิบัติตนของหมู่คณะไปบ้างก็ตาม

คณะกรรมการโครงการศึกษาจริยธรรมไทยของกรมวิชาการได้สรุปการสัมมนาเรื่องค่านิยมจริยธรรมไทยและได้แบ่งระดับพัฒนาทางจริยธรรมตามแนวปรัชญาและลักษณะโครงสร้างของวัฒนธรรมไทยออกเป็น 4 ระดับใหญ่ๆเรียงจากต่ำไปหาสูง (สงวน ลักษณะ. 2524 : 33) คือ

ระดับ 1 การกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อผลประโยชน์บางประการของตนเองหรือเพื่ออัตรา

ระดับ 2 การกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อผู้อื่นในสังคมแคบๆ เช่นญาติพี่น้องเพื่อนสนิท

ระดับ 3 การกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ เช่น ชุมชน ประเทศชาติ หรือมนุษยชาติ

ระดับ 4 การกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพื่อถูกต้องดีงามอันเป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ ในจิตใจที่เรียกว่าการทำความดีเพราะอยากทำความดีเพื่อความดี

การแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามลักษณะโครงสร้างของวัฒนธรรมไทยนี้จะพบว่าสอดคล้องกับการแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก เช่น ระดับที่ 1 เป็นระดับที่ทำความดีเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งตรงกับการทำความดีเพื่อต้องการรางวัล ต้องการคำชมเชย ต้องการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง เป็นต้น ระดับพัฒนาการจะสูงขึ้นเรื่อยๆ และยังสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่ว่า ผู้ทรงความดีจะสถิตถาวรได้ ตามลำดับ จนถึงระดับสูงสุดเป็นระดับจิตวิยาที่ไม่มีอัตราเหลืออยู่เลย (กรมวิชาการ. 2524: 7-33)

จากทฤษฎีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าระดับพัฒนาการทางจริยธรรมมีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันในรายละเอียดมากนัก ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมส่วนใหญ่ เชื่อว่า จริยธรรมมีการพัฒนาตามลำดับขั้น และการพัฒนาทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางสังคม ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยยึดแนวการจัดระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามโครงสร้างของวัฒนธรรมสังคมไทยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

1.4 การวัดคุณธรรมจริยธรรม

วิธีการวัด คุณธรรม จริยธรรมมีวิธีเช่นเดียวกับการวัดบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่วัดได้ยาก และซับซ้อน การวัดจึงทำได้ยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การวัดด้านอื่นๆ แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผล การศึกษาก็ได้พยายามหาวิธีการ และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพพอที่จะกระตุ้น (Elicit) ให้เห็นตรงตามลักษณะที่แท้จริงของผู้ที่ถูกวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ทวี ท่อแก้ว และอรรม สันนิบาล (2517: 121) กล่าวว่าถ้าจะให้ผลที่ดี ความเที่ยงตรงสูง ก็ควรจะใช้หลายๆวิธีประกอบกัน สรุปวิธีการวัดทั่วไป มีอยู่ 5 วิธีดังนี้

1. วิธีสังเกตเป็นวิธีที่วัดพฤติกรรมและลักษณะต่างๆไปที่บุคคลแสดงออกมี 2 แบบคือ การสังเกตแบบควบคุม เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลตามสถานการณ์ที่จัดไว้โดยเฉพาะ อีกแบบหนึ่งเป็นการสังเกตแบบทั่วไปในชีวิตประจำวันที่บุคคลแสดงออก ทั้งสองแบบต้องบันทึกผลตามที่เห็นไม่นำความรู้สึกส่วนตัวไปเกี่ยวข้อง และควรมีการสังเกตเป็นพิเศษจึงจะได้ผลดี

2. วิธีการรายงานตัวเอง มี 2 แบบ คือ

2.1 การวิเคราะห์ตนเอง คือการให้บุคคลประมาณค่าตนเอง แบบวิเคราะห์ตนเองจะเป็นคำถามแบบปรนัย เช่นการสนใจในวิชาต่างๆแล้วแปลผลเข้าสู่การวัด

2.2 การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาระหว่างบุคคลอย่างมีจุดมุ่งหมายโดยผู้สัมภาษณ์เตรียมคำถามมาจดบันทึกประมาณค่า ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่รู้ตัวว่าถูกทดสอบจริยธรรม

3. วิธีการศึกษาความเห็นจากผู้อื่น เป็นวิธีที่ผู้วัดสร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อถามบุคคลอื่นว่ามีความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลนั้นอย่างไร เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง เป็นต้น

4. การใช้แบบทดสอบเป็นวิธีที่นิยมใช้มาก มีการสร้างแบบทดสอบซึ่งประกอบด้วยคำถามและข้อความหลายข้อ โดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่วไปเป็นมาตรฐาน คำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมักเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้ถูกทดสอบเอง หรือสิ่งแวดล้อม หรือพฤติกรรมที่ทำอยู่เสมอๆ เมื่อตกอยู่ในสภาพนั้นๆ ผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือกับผู้ทดสอบจึงจะได้ผลตามวัตถุประสงค์

5. วิธีสร้างจินตนาการ (Projective Technique) เป็นวิธีการที่วัดได้จากการจัดสิ่งเร้าเข้ามาให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เช่น เล่าเรื่องจากรูปที่นำมาให้ดู ให้ความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากที่กำหนดให้ ให้เติมข้อความที่ไม่สมบูรณ์ ให้แสดงออกการวาดรูป เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้ผู้ทดสอบที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 240) ทักกล่าวไว้ว่าความรู้สึกเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม ถ้ามีความรู้สึกที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ถ้ามีความรู้สึกที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

การวัดการแสดงออกทางจริยธรรม ซึ่งล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2542:192-200) กล่าวถึงการวัดการแสดงออกทางจริยธรรมว่าสามารถทำได้หลายแบบดังนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมเป็นการเฝ้ามองดูอย่างมีจุดหมาย เครื่องมือที่สำคัญจึงเป็นตานั้นเอง ตามกับการรับรู้จะต้องมีความเที่ยงตรงสามารถจำแนกพฤติกรรมของผู้ที่ถูกสังเกตได้อย่างดี สิ่งที่จะช่วยในการสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ บัตรรายการ ในบัตรรายการนี้จะมีพฤติกรรมที่ต้องสังเกตไว้จำนวนหนึ่ง การสังเกตที่ดีต้องไม่พยายามให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว และควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมจึงจะดี

2. การสัมภาษณ์ หมายถึงการพูดคุยกันอย่างมีจุดหมาย เครื่องมือสำคัญจึงเป็นปาก จดมุ่งหมายในที่นี้คือ ต้องการทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมจากผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์เป็นมาตรฐานมากขึ้น จึงควรมีข้อคำถามไว้ก่อน และถามเน้นประเด็นที่เราศึกษา ถ้าผู้ตอบเลียงไปทางอื่นผู้สัมภาษณ์พยายามทะลอมเข้าสู่จุดหมายที่ต้องการให้ได้

3. ใช้ข้อความแสดงจริยธรรมให้เลือกตอบ ข้อความที่ใช้จะยาวหรือสั้นก็ได้ แต่จะต้องเป็นข้อความที่มีเงื่อนไขปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรม ผู้ที่ตอบจะต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาตอบ ส่วนตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้ตอบ ต้องขึ้นอยู่กับข้อความนั้นๆ ด้วย แต่ละข้อจะใช้ตัวเลือกเหมือนกันหรือต่างกันก็ได้ แต่ข้อสอบชุดหนึ่งๆ ควรสามารถให้คะแนนแต่ละข้อได้เท่ากัน ทางที่ง่ายคือ ให้ตัวเลือกเท่ากัน และมีเกณฑ์ในการคิดให้คะแนนเหมือนกัน

4. ใช้สถานการณ์ย่อยๆ ให้เขียนตอบ สถานการณ์ย่อยๆ ที่กล่าวนี้จะเป็นเรื่องสั้นที่มีความขัดแย้งต้องแก้ปัญหาโดยวิธีการทางจริยธรรม ลักษณะเหมือนเรื่องสั้นที่ใช้สัมภาษณ์ที่กล่าวมาแต่ครั้งนี้ให้ผู้ตอบเขียนตอบว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรพร้อมด้วยเหตุผลประกอบด้วยจะได้สามารถนำไปเปรียบเทียบกับระดับของจริยธรรมได้

5. ใช้สถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ สถานการณ์ในที่นี้อาจจะยาวหรือสั้นก็ได้แต่ให้เป็นลักษณะที่มีปัญหาเชิงจริยธรรมอยู่ ยิ่งซับซ้อนก็จะเป็นยากต่อการตัดสินใจ แต่ต้องระวังเรื่องภาษา เพราะผู้ตอบบางคนอ่านไม่เข้าใจ จับต้นชนปลายไม่ถูก เลยไม่สามารถพิจารณาตัดสินใจได้ ซึ่งหลักในการเขียนตัวเลือกมีดังนี้

5.1 เมื่อได้สถานการณ์แล้ว ส่งให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจากสถานการณ์เหมือนแบบเดิมข้อความนั้นเอง

5.2 ยึดเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจทางจริยธรรมโดยจะอาศัยทฤษฎีหรือความเชื่อใด ก็เลือกเอาอย่างหนึ่ง

5.3 จำแนกแนวการตอบออกเป็นระดับๆ ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเป็นพวกๆ ไว้

5.4 พิจารณาเอาแนวคิดจากการตอบมาทำเป็นตัวเลือกโดยการดัดแปลงปรับปรุง ดังนั้นจะเห็นว่าแต่ละระดับอายุอาจแตกต่างกันก็ได้การเลือกวัดจริยธรรมต้องพิจารณาความเหมาะสมของทั้งผู้ทดสอบ ผู้ถูกทดสอบ สภาพการณ์ทดสอบ และสิ่งที่จะวัดเพื่อการศึกษา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบในการวัดจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน รวมถึงความมีวินัยในตนเอง ด้วยซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย

2.1 ความหมายของความวินัย

วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อปฏิบัติ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2535: 756)

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ กล่าวว่า วินัย หมายถึง กฎระเบียบ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ส่วนการมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบบังคับ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. 2539: 6; อ้างอิงจาก ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. 2539: 72)

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2541: 72) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกายวาจาของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกันจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบถูกซึ่งกันและกัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538: 12 – 13) กล่าวว่า วินัยเป็นการบัญญัติของมนุษย์ เป็นการจัดตั้งการสมมติ ได้แก่ การจัดระเบียบความเป็นอยู่และการจัดระเบียบสังคมซึ่งแยกเป็นความหมาย 3 อย่าง คือ

1. การจัดระเบียบระบบ ก็เรียกว่า วินัย
2. ตัวระเบียบระบบ ก็เรียกว่า วินัย
3. การฝึกคนให้อยู่ในระบบระเบียบ ก็เรียกว่า วินัย

จากเอกสารที่เกี่ยวกับความมีวินัยข้างต้นสรุปว่าความมีวินัยหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองให้กระทำและปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบ หรือทิศทางที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎระเบียบของของสังคม

2.2 ประเภทของวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 4 – 5; 2540: 18) ได้แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วินัยภายนอก หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษเป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุมวินัยภายนอกเกิดจากการใช้อำนาจบางอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะเมื่อมีอำนาจนั้นคงอยู่แต่หากอำนาจบังคับนี้หมดไปวินัยก็จะหมดไปด้วยเช่นกัน และคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึงการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือควบคุมจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม วินัยในตนเองเกิดจากความสมัครใจของบุคคลที่ผ่านการเรียนรู้อบรมเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำตน

2.3 ความหมายของวินัยในตนเอง

กูด (อรรถรณ พานิชปฐมพงศ์. 2542: 8; อ้างอิงจาก Good. 1959: 676) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึงการบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช้การบังคับโดยใช้อำนาจภายนอก หากหมายถึงการบังคับโดยใช้อำนาจภายในของบุคคลนั่นเองและเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับคุณค่าอันใด อันหนึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถควบคุมบังคับพฤติกรรมของตนได้

อิงลิช และอิงลิช (อรรถรณ พานิชปฐมพงศ์. 2542: 8; อ้างอิงจาก English and English. 1958: 487) ให้ความหมายว่า ความมีวินัยในตนเอง เป็นลักษณะของการนำตนเองควบคุมหรือบังคับตนเองโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลได้สร้างขึ้นสำหรับตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

วินเซนท์ (Vincent. 1961: 42 – 43) กล่าวว่าวินัยในตนเอง หมายถึงการที่บุคคลไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคตหรือการไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่นรวมทั้งหมายถึงการที่บุคคลไม่อยากทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่นได้รับการตอบสนอง หรือการกระทำสิ่งอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบความสำเร็จในอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527: 60) ได้ให้ความหมายว่า วินัยแห่งตนหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือความประพฤติของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังแม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรคหรือความปราชัยก็ตามก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

2.4 ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

วินัยเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเด็กเพราะช่วยเติมความปรารถนาของเด็กให้เต็มรวมทั้งการปรับตัวทางบุคลิกภาพอย่างมีความสุข (Hurlock. 1964: 393) เนื่องจากวินัย คือ การแสดงออกซึ่งการแสดงคุณธรรมต่างๆ มีหลักปัจจัยสำคัญร่วมกันที่ทำให้เกิดพฤติกรรมด้านวินัยในตนเองดังที่นักศึกษาและนักจิตวิทยาได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ไว้ ดังนี้

วิกกินส์ (Wiggins. 1971: 289) อ้างถึงการศึกษาของกอฟ (Gough) ซึ่งการศึกษาถึงการควบคุมตนเอง หรือความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีคุณลักษณะดังนี้ คือ

1. มีความรับผิดชอบมาก
2. มีความวิตกกังวลน้อย
3. มีความอดทน
4. ประพฤติอย่างมีเหตุผล

บาร์ช (อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542: 17; อ้างอิงจาก Baruch. 1949: 4 – 5) สรุปลักษณะบุคคล ผู้มีวินัยในตนเองดังนี้ คือ

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. ปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม

ออซูเบล (อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542: 17; อ้างอิงจาก Ausubel. 1965: 459 – 460) เสนอว่า ผู้มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะดังนี้ คือ

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. ฟังตนเอง
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อดทน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2526: 59-69) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองว่ามีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรับผิดชอบสูง
5. มีความสามารถในการระลอคความต้องการ
6. สามารถคาดหวังผลกรรมที่จะเกิดขึ้นภายหลัง
7. มีการตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

จากเอกสารข้างต้นเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีวินัยคือการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่โรงเรียนหรือสังคมกำหนดขึ้นให้นักเรียนหรือบุคคลใดได้ปฏิบัติเพื่อความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงเรียนและสังคม

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

3.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ฟังก์และแวกแนลส์ (Funk and Wagnalls. 1961: 2095) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า คือการแสดงออกถึงการรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ สามารถจัดหาเงิน และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยังหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักธรรมอีกด้วย

ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต (2510: 112) กล่าวว่า นักจิตวิทยาหลายท่านเห็นพ้องกันว่า ความรับผิดชอบของบุคคลเป็นลักษณะหนึ่ง que แสดงออกถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัยและส่วนประกอบสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตภายในสังคมหนึ่ง ๆ เนื่องจากในสังคมแต่ละแห่ง บุคคลแต่ละคนมีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายอย่างด้วยกัน ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ของตนเองเป็นอย่างดีแล้วก็จะก่อให้เกิดความสันติ ตลอดจนความสงบในสังคมนั้น

ฟลิปโป (Flippo. 1966: 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

บราวเน (ดาวนภา กิตติสาร. 2546: 30; อ้างอิงจาก Browne. 1958: 58) ได้สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบว่ามีดังนี้ คือ ความไว้วางใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ทอดทิ้ง ต่อผู้อุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำใหดีกว่าเดิม

ก้อ สวัสดิพาณิชย์ (2519: 150) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ได้สมบูรณ์ ทั้งนี้รวมไปถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ คนที่รับผิดชอบย่อมเป็นที่เชื่อถือของคนอื่น คุณสมบัติด้านความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์

ชม ภูมิภาค (2525: 11) กล่าวถึงลักษณะความรับผิดชอบว่า หมายถึง การปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบนี้มีความหมายรวมไปถึงความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา

ชาวล แพร์ตกุล (อนุวัติ อุณแก้ว. 2538: 50; อ้างอิงจาก ชาวล แพร์ตกุล. 2514: 33) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดียอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผล

ดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

จากความหมายของความรับผิดชอบสรุปได้ว่าความรับผิดชอบคือการแสดงออกของบุคคลในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่และเต็มความสามารถติดตามผลงานที่ได้ทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดีและไม่ดีตลอดจนตรงต่อเวลา

3.2 ประเภทและพฤติกรรมของผู้มีความรับผิดชอบ

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหารกลุ่มสื่อมวลชนกลุ่มสมาคมมูลนิธิ กลุ่มพัฒนากำลังคน และกลุ่มนักวิชาการ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, 2540: 84; อ้างอิงจาก สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526: 42 – 121) ได้เสนอความหมายของความรับผิดชอบและลักษณะโครงสร้างของพฤติกรรมไว้ ทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันดังนี้

กลุ่มนักบริหาร และกลุ่มสื่อมวลชน ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นและกลุ่มสื่อมวลชน ยังได้แบ่งโครงสร้างลักษณะความรับผิดชอบออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุด โดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลากำหนด ฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เป็นนิจ

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง รู้จักฐานะและหน้าที่ของตนที่มีครอบครัว โดยสามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ของตนในครอบครัว และร่วมกิจกรรมของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง รู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม ไม่ละเลยที่จะเสียประโยชน์ส่วนตน และการกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

จากความหมายและพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ได้กล่าวแล้ว ผู้วิจัยสรุปความหมายและพฤติกรรมความรับผิดชอบได้ดังนี้คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่

1.1 ระวังรักษาสุขภาพและสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม

1.2 ตั้งใจเล่าเรียน หมั่นหาความรู้ ขยันขันแข็งและอดทนต่ออุปสรรค

1.3 ประพฤติตนเหมาะสม ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ และมีความสามารถควบคุม

ตนเองได้

- 1.4 มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตรงต่อเวลา พึ่งตนเองและมีลักษณะเป็นผู้นำ
- 1.5 ยอมรับการกระทำของตัวเอง ตลอดจนรักษาสีทึบของตัวเอง
- 1.6 มีความประหยัดและรอบคอบ

2. ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่

2.1 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง

2.1.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ช่วยรักษาสมาธิส่วนรวม

2.1.2 ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายช่วย

แก้ตามความสามารถ

2.1.3 ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ เป็นพลเมืองที่ดี

2.1.4 มีความซื่อสัตย์

2.2 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2.2.1 เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครอง

2.2.2 ช่วยเหลือภารกิจตามสมควรและโอกาส

2.2.3 ไม่นำความเดือดร้อนมาให้ ช่วยรักษาเชิดชูชื่อเสียงของครอบครัว

2.3 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู – อาจารย์

2.3.1 สนใจบทเรียน เคารพเชื่อฟังครู ปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎข้อบังคับของโรงเรียน

2.3.2 ช่วยเหลือภารกิจตามควรแก่โอกาสช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความสามารถ

ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ถนอมของใช้ในโรงเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน

2.3.3 รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

2.4 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อเพื่อน

2.4.1 ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้อง

2.4.2 ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดไม่เอาเปรียบและรังแกซึ่งกันและกัน

2.4.3 เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

3.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ชม ภูมิภาค (2518 : 47) ความรับผิดชอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม บุคคลจะทำในสิ่งใดก็ควรจะต้องคิดถึงเสียก่อนว่า การกระทำของตนจะมีผลกระทบกระเทือนเกิดผลเสียหายต่อคนอื่นเช่นใดไม่ยึดถือเอาแต่ความพอใจ ความสะดวกสบายของตนฝ่ายเดียวถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมจะมีแต่ความสงบสุข ความเจริญ ความก้าวหน้า ปัญหาสังคมจะลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในทุกคน สถาบันสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2514: 55 – 57) ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญยิ่ง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่ช่วยให้สังคมมีระเบียบวินัยและสงบสุข การที่สังคมขาดความระเบียบวินัยอาจกล่าวได้ว่า

เกิดจากบุคลลษาคคุณสมบัติหลายประการ คือ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความขยัน ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความสม่ำเสมอ การพึ่งตนเอง ฯลฯ

กรมการศาสนา (อนุวัติ อุณแก้ว. 2538: 5; อ้างอิงจาก กรมการศาสนา. 2525: 2) ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับคนไทยนอกจากความมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน ประหยัด ความเสียสละฯ การปลูกฝังให้คนไทยมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบ และสงบสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (อรรถรณ พานิชปฐมพงศ์. 2542: 21; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2520: 12) ถ้าจะกล่าวถึงความรับผิดชอบแล้ว อาจกล่าวได้ว่าหากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดีต่อไปนี้

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนมีความรับผิดชอบย่อมได้รับการสรรเสริญและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตน และสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานโดยไม่ต้องให้บุคคลอื่นบังคับ
4. ไม่เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยแก่สังคม

จรรยา สุภาพ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2540: 82; อ้างอิงจาก จรรยา สุภาพ. 2521: 84) อธิบายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นการยอมและสำนึกในการกระทำของตน ยอมรับผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบต่อไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไม่ปิดความรับผิดชอบต่อไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

จากเอกสารเกี่ยวกับความสำคัญของความรับผิดชอบจะเห็นว่าความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และสังคมส่วนรวมมีความสำคัญต่อประเทศชาติทั้งด้านความเจริญก้าวหน้าของประเทศความสงบสุขของสังคม และช่วยให้ปัญหาต่างๆลดน้อยลงด้วย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

4.1 ความหมายของความซื่อสัตย์

โวล์เคอร์ (วรณิ รักธรรม. 2515: 13 – 14; อ้างอิงจาก Volker. 1928 : 170)ได้ให้ คำนิยามของความซื่อสัตย์ไว้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความเต็มใจที่จะยอมรับผิดชอบต่อธุรกิจที่ทำกันเป็นกลุ่มและต้องทำให้ดีที่สุดในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย

กรมการวัฒนธรรม (วิวัฒน์ อัสวาณิชย์. 2523: 19-20; อ้างอิงจาก กรมการวัฒนธรรม. 2497: 5 – 6) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง ความซื่อตรง ไม่คดโกง ถ้าแสดงออกทางใจจะเป็นน้ำใสใจจริง ไม่มีเงื่อนงำซ่อนไว้ในใจ ทางกายก็เป็นการทำจริง ไม่ใช่ทำทีเพื่อลวงให้คนอื่นติดกับ ทางวาจา คือ พูดจริง พูดคงเส้นคงวา เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ และยังอธิบายถึงความซื่อสัตย์สุจริตของบุคคลเป็นข้อๆว่า

1. ต้องซื่อตรง ไม่คดโกงหรือหลอกลวงเขากิน ประกอบอาชีพในทางสุจริต สิ่งทุจริต

ผิดศีลธรรม จะต้องเลิกอย่างเด็ดขาด

2. ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อมิตรสหาย และต้องมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ

3. ต้องซื่อสัตย์ในที่ถูกทางโดยเฉพาะทางที่เป็นประโยชน์และดีงามเท่านั้นทางที่จะเป็นการทำลายประโยชน์ให้เกิดความเสียหายแล้ว ไม่ควรทำอย่างอื่น เช่น การซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่ทำลายชาติ

4. ต้องรักษาคำพูดของตนให้มีคุณค่าน่าเชื่อถือได้ ให้เป็นคนมีวาจาสิทธิ์ ว่าจะให้ความช่วยเหลือแก่ใครแล้วต้องเป็นไปตามที่พูด

ประเทิน มหาพันธ์ (2510: 72) ได้อธิบายลักษณะของบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริตว่านอกจากจะไม่หาประโยชน์ใส่ตนโดยการโกง การหลอกลองผู้อื่น โดยที่แม้ว่าการกระทำเหล่านั้นจะไม่มีผู้รู้แล้ว ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะต้องเป็นคนกล้ารับผิดชอบอีกด้วย ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำด้วยความจงใจหรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็จะไม่ยอมรับในการกระทำของตนไม่ขัดทอดไปถึง บุคคลอื่น เมื่อให้สัญญาอย่างไร เขาก็ทำตามสัญญานั้นไม่บิดพลิ้ว

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514 : 55 –77) ได้ให้ความหมาย พื้นฐานของบุคลิกภาพของคนที่พัฒนาแล้วจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน (Pre – requisite) 5 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบ (Responsibility)
2. ความสม่ำเสมอ (Unitomity)
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self – Confidence)
4. ความพยายามพึ่งตนเอง (Self – Reliance)
5. ความซื่อสัตย์เที่ยงตรง (Honesty)

ทวี บุญเกตุ (2515: 55 – 29) ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความจงรักภักดี ความซื่อตรง การประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการหลอกลอง เอาไรต์เอาเปรียบ ซึ่งบุคคลที่มีความซื่อสัตย์มักจะเป็นคนจิตใจเข้มแข็ง ใจบริสุทธิ์ หนักแน่น รักเกียรติยศชื่อเสียง ไม่เห็นแก่ตัว

ประเสริฐศรี เอ็นทรินทร์ (2524: 22) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้สรุปดังนี้คือ ความซื่อสัตย์ หมายถึงความซื่อตรง ไม่คดโกง ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและหน้าที่การงาน

สงบ ลักษณะ และคนอื่นๆ (2524 : 34) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การกระทำ หรือความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ทุจริต ประพฤติมิชอบ การปฏิบัติตรงต่อความจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อความรับผิดชอบ ตรงต่อคำมั่นสัญญา ตรงต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ดาวนาก กิตติลาโร. 2546: 7; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2528: 8) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติตรง และจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (ม.ป.ป.: 13) ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ยึดถือหลักแห่งความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้บุคคลมีความเคารพมั่นใจในตัวเอง และเป็นที่น่าไว้วางใจเชื่อถือของผู้อื่น

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์หมายถึงการแสดงออกในลักษณะของการปฏิบัติที่ตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่โกหกทรยศผู้อื่น รักษาคำพูดพูดแต่ความเป็นจริง ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบไม่เอาเปรียบผู้อื่น

4.2 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ความซื่อตรงด้วยความจริงใจเป็นลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ของบุคคล แต่ก็มีผู้สรุปลักษณะของความซื่อสัตย์ที่น่าสนใจ มีดังนี้ คือ

ทอมป์สัน (วิวัฒน์ อัสวานิชย์. 2523 : 22; อ้างอิงจาก Tompson. 1952) ได้กล่าวถึงลักษณะของความซื่อสัตย์ไว้ พอสรุปลักษณะของความซื่อสัตย์จะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 2 อย่าง คือ

1. ระบบนิยม
2. ความต้องการที่รุนแรงในขณะนั้น

ประเทิน มหาพันธ์ (2510 : 72) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของความซื่อสัตย์ไว้ พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริตมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. ไม่หาผลประโยชน์ใส่ตนโดยการโกง การหลอกลวงผู้อื่นแม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่มีใครเห็นก็ตาม
2. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะต้องเป็นบุคคลที่กล้ารับผิดชอบไม่ว่าการกระทำนั้นจะทำได้ด้วยความจงใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็จะยอมรับในการกระทำของตน ไม่ขัดทอดไปถึงบุคคลอื่น
3. เมื่อให้สัญญาอย่างไร จะต้องทำตามสัญญานั้นโดยไม่บิดพลิ้ว

กรมการวัฒนธรรม (วิวัฒน์ อัสวานิชย์. 2523: 19 – 20; อ้างอิงจาก กรมการวัฒนธรรม. 2497 : 5 – 6) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์พอสรุปได้ว่าลักษณะของความซื่อสัตย์จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการดังต่อไปนี้

1. ต้องซื่อตรง ไม่หลอกลวงเขากิน ประกอบอาชีพสุจริต สิ่งใดทุจริตผิดศีลธรรมต้องเลิกเด็ดขาด
2. ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อมิตรสหาย จะต้องมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ
3. ต้องซื่อสัตย์ในทุกทาง โดยเฉพาะทางที่เป็นประโยชน์และดีงามเท่านั้น
4. ต้องรักษาคำพูดของตนให้มีคุณค่าน่าเชื่อถือ ให้เป็นคนมีวาจาสิทธิ์ พูดจริงทำจริงเสมอ

พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์เป็นลักษณะสำคัญที่บุคคลที่ควรจะมีไว้เป็นสมบัติของตน เป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพของบุคคลที่ควรจะพัฒนาประการหนึ่งและควรส่งเสริมให้ทุกคนมี

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525: 129 – 131) ได้วิเคราะห์โครงสร้างของพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ไม่ลับลับกลับกลอก
- ไม่คล้อยตามพวกที่ลากจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย
- มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
- ไม่คดโกงมีความตั้งใจทำจริง
- ประพฤติตรงตามที่พูดและที่คิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดทรยศต่อผู้อื่น
- ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย
- ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน
- เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์
- ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คือริษยา หรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อคณะสังคมและประเทศชาติ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกคือ

- ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน หรือเอาดีเข้าตน
- ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสังคม และหมู่คณะ

ส่วนพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์สุจริตที่มักพบอยู่เสมอ ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

- ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างไม่อยู่ก็ไม่ทำงาน
- มาทำงานช้า เลิกก่อนเวลาที่กำหนด
- ยืมเขาแล้วทำเป็นลืมไม่ส่งคืน
- ทำของผู้อื่นเสียหายแล้วนิ่งเสีย
- ทำงานแต่เฉพาะหน้า ทำงานลวกๆ
- ชื่อของสตางค์ทอนเกินก็เฉยเสีย
- เอาของคนอื่นมาเป็นของตน
- ฉ้อ ทุจริต ลักลอบ ยักยอก
- ไม่ชำระหนี้
- ไม่รักษา คำมั่นสัญญา
- ทุจริตต่อหน้าที่ คดโกง
- กล่าวเท็จ การบิดพลิ้ว การหลอกลวง

- ไม่ตรงต่อเวลา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ดาวนภา กิตติลาโร. 2546: 10; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2523: 60-61) ได้สรุปผลการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย เมื่อวันที่ 22 – 27 มกราคม 2523 และได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์สุจริตว่าเป็นจริยธรรมที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน กฎหมาย ความถูกต้องอันดีงาม และพฤติกรรมซึ่งบ่งดังนี้

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ซื่อตรงต่อหน้าที่ที่กำหนดไว้
3. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง
4. ซื่อตรงต่อคุณธรรม (เพื่อความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ
5. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย (การพบปะ การประชุม)
6. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (คำพูด เงิน การช่วยเหลือ)
7. ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู
8. ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
9. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
10. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่น รู้จักแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่ม
11. ไม่ก้าวก่ายงานของผู้อื่น
12. ซื่อตรงต่อระเบียบประเพณี
13. ซื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม
14. ซื่อตรงต่องานที่หมู่คณะมอบหมาย
15. ซื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักจำแนกระหว่างข้อมูลและค่าประเมินของผู้อื่นได้

เป็นอย่างดี

16. มีความยุติธรรม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าคุณลักษณะของความซื่อสัตย์เป็นการพูดหรือ ปฏิบัติตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นไม่คดโกงทรัพย์สินของผู้อื่น รักษาคำพูด พูดแต่ความจริง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นพฤติกรรมของผู้มีความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของบุคลิกภาพของบุคคล เช่น พูดความจริง ตรงต่อเวลา ยอมรับเมื่อทำความผิด ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาและหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต

5. เอกสารเกี่ยวกับความเมตตากรุณา

5.1 ความหมายของความเมตตากรุณา

ได้มีผู้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้แตกต่างกันดังนี้

สมเด็จพระญาณสังวร (2522: 193-194) กล่าวว่าเมตตา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขหรือเรียกว่า ไมตรีจิตหรือมิตรจิต ก็คือจิตใจที่ประกอบด้วยเมตตา คนที่มีมิตรจิตเรียกว่ามิตร ตรงข้ามกับศัตรูหรือไพรี ซึ่งมีจิตที่พยาบาทมุ่งร้าย เมตตาจึงตรงข้ามกับโทสะพยาบาท เมตตาเป็นเครื่องอุปถัมภ์ ฉะนั้นเมื่อมีเมตตาต่อกันย่อมคิดจะเกื้อกูลกันให้มีความสุข คิดจะประพาสติดต่อกันบ้าง ก็ให้อภัยไม่ถือโทษ กรุณา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่น สัตว์อื่นปราศจากทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์เกิดแก่ผู้อื่น ก็พลอยหวนใจสงสารเป็นเหตุให้คิดช่วยทุกข์ภัยของกันและกัน

พระศรีวิสุทธิกวี (2526: 149-151) ได้ให้ความหมายของเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตาหมายถึงความรักใคร่ ความเยื่อใยปรารถนาให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุข กรุณา คือ ความสงสาร ต้องการช่วยให้ผู้อื่นที่ได้รับทุกข์ พ้นทุกข์

ชม ภูมิภาค (2525: 8-9) กล่าวว่าเมตตากรุณาแยกออกได้ 2 อย่างคือ เมตตา กับ กรุณา เมตตา มีความหมายถึงความรักใคร่ ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข เป็นความรู้สึกในด้านความรัก เมื่อเกิดความรักก็ย่อมปรารถนาดี มีความเป็นห่วง กลัวว่าในอนาคตเขาจะไม่เป็นสุข อยากให้เขาเป็นสุข มีความสำเร็จในชีวิต กรุณา คือ ความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก ก็อยากช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เช่น เห็นคนเจ็บก็อยากให้เขาหายเจ็บ เห็นคนหิวก็ช่วยให้หาอาหาร เห็นคนขาดแคลนเสื้อผ้า ก็หาเสื้อผ้าไปบริจาค เพื่อให้เขาพ้นทุกข์เนื่องจากความหนาว

กรมการศาสนา (2523: 3-9) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตา แปลว่าความรักใคร่ปรารถนาดีที่จะให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญหรือได้รับความสำเร็จสมปรารถนา เมตตาที่แผ่ไปภายในขอบเขตที่จำกัดภายในวงแคบ เช่น บิดามารดาเมตตาต่อบุตรธิดา ครูอาจารย์มีความเมตตาต่อศิษย์พระมหากษัตริย์ทรงมีความเมตตาต่อประชาชนภายใต้ปกครองเหล่านี้เรียกว่าเมตตาพรหมวิหาร ส่วนเมตตาที่แผ่ไปโดยไม่จำกัดขอบเขต กล่าวคือเมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีที่แผ่ไปยังสรรพสัตว์ในสากลจักรวาล เช่น การแผ่ความรักความปรารถนาดีไปว่า ขอบรรดาสรรพสัตว์ทั้งปวงผู้เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ และตายด้วยกันทั้งสิ้น จงอย่ามีเวร จงอย่ามีภัย จงอย่าพยายามปองร้ายซึ่งกันและกันลงเลย จงบริหารตนให้มีความสุข รักษาตนให้ปลอดภัย อย่างนี้เรียกว่า เมตตาอัปมัญญา คือแผ่ไปโดยมิได้จำกัด เช่น สัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีเมตตาต่อสัตว์โลกทั้งผองอย่างเสมอกัน

ความกรุณาเป็นภายในขอบเขตจำกัด อยู่แต่ในสังคมของคนบางประเภท เช่น พ่อแม่มีความกรุณาต่อลูก ครูอาจารย์มีความกรุณาต่อศิษย์ พระเจ้าแผ่นดินมีความกรุณาต่อไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเหล่านี้เรียกว่า กรุณาพรหมวิหาร ส่วนความกรุณาที่แผ่ไปโดยไม่จำกัดขอบเขต เช่น พระพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาต่อสัตว์โลกทั้งผอง เรียกว่า อัปมัญญา (กรมการศาสนา . 2523 : 7-8)

เมตตาเป็นคุณธรรมเครื่องปราบและทำลายความโกรธ ความพยาบาท การผูกโกรธ อันเป็นเสมือนไฟคอยเผาผลาญจิตใจให้มอดดับไป ความกรุณาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความ

สามัคคีกัน ผู้ที่มีความกรุณาย่อมมีหน้าตาสดชื่น มารยาทนุ่มนวลน่ารัก เจริญแต่ถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน น่ารัก ไม่กล่าวคำหยาบ จิตใจก็อ่อนโยน ไม่โหดร้ายทารุณหรือกระด้าง ความกรุณา คือ ความเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขของผู้อื่นนั่นเอง (กรมการศาสนา. 2523 : 5-9)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเมตตา กรุณา คือ ความรู้สึกหรือการกระทำเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิดหรือผลประโยชน์ให้กับผู้อื่นให้ความช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาทะที่เหมาะสม และแสดงความเป็นมิตรแท้ ความรู้สึกหรือการกระทำด้านต่าง ๆ

5.2 พฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตา กรุณา

กะทรวงศึกษาธิการ (2523 : 146-157) ได้กล่าวถึงขอบข่ายผู้ที่มีความเมตตาไว้ว่ามีลักษณะดังนี้

1. ไม่ฆ่า ทบตี ตัด จำลอง หรือทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ
2. ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เสียดสี พุดจาด้วยความกร้าวโกธเรียดเค้น
3. ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน
4. ช่วยพุดปลอบใจเมื่อผู้อื่นได้รับความลำบากเดือดร้อน
5. ให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูล
6. มีความสลดใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์
7. แผ่เมตตาให้ แม้ผู้อื่นทำให้เดือดร้อน
8. มีอาการทางการ วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล

“เมตตา” คือ ความรัก ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข “กรุณา” คือ ความสงสาร คิดช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ปราศจากการเบียดเบียนกัน

คนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า การติดต่อเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา ย่อมเกิดปัญหาขึ้นมากมาย เพราะบางคนก้าวหน้า เห็นแก่ตัว โหดร้ายทารุณ บางคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สุภาพอ่อนน้อม ความเมตตา กรุณา นี้ สอนให้คนเราปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข พ้นทุกข์ ให้เกิดความรักใคร่ ไม่ริษยา พยาบาท อาฆาต และเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ถ้าทุกคนในสังคมมีความเมตตา กรุณา แล้วความสงบสุขก็จะเกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. ม.ป.ป.: 23)

จากคุณลักษณะของความเมตตา กรุณา ที่ผ่านมาสรุปลักษณะของผู้ที่มีความเมตตา กรุณา คือ ไม่ฆ่า ข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ ต่อมนุษย์และสัตว์ เสียสละทรัพย์สินส่วนตนให้กับผู้ที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นกว่า ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น มีอาการทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เสียดสี พุดจาด้วยความกร้าวโกธเรียดเค้น

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

6.1 ความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

เลมโบ (Lembo. 1967:70-73) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงความต้องการและความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าวเกิดจากความบังเอิญและบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง

โรซานฮาน ได้กล่าวถึงความเอื้อเฟื้อว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ไวต่อความต้องการบุคคลอื่น เมื่อได้พบกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว บุคคลจะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยการเสียสละ กำลังกาย สิ่งของ เวลา หรือความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้รับความสุขพ้นจากความลำบาก หรือให้ในสิ่งที่เขาต้องการ (รุ่งรัตน์ ไกรทอง. 2537: 29-30; อ้างอิงจาก นิภา บุญศรีสวัสดิ์. 2517: 8-9; อ้างอิงจาก Rosenhan. 1972: 252)

เทอร์เนอร์ (รุ่งรัตน์ ไกรทอง. 2537: 29-30; อ้างอิงจาก Turner. 1949: 502-516) ได้ให้คำนิยามของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อของบุคคลเป็นผลรวมของความไวของบุคคลต่อความต้องการของผู้อื่น ผู้ที่บุคลิกภาพแบบเอื้อเฟื้อจะมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือหรือสนองความต้องการของผู้อื่น และมีทัศนคติแบบให้และรับ

ดาเลย์ และ แลทาน (รุ่งรัตน์ ไกรทอง. 2537: 29-30; อ้างอิงจาก Darley and Latane. 1968: 377- 383) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึงและเสียสละเพื่อผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่เขาต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความสุขและความทุกข์ของตัวเองที่จะเป็นผลจากการช่วยเหลือนั้น

กรมการศาสนา (2521: 28) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วย กาย วาจา ตลอดจนการให้ปันวัตถุสิ่งของ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัว

จากความหมายของความเอื้อเฟื้อเมื่อแผ่ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความเอื้อเฟื้อเมื่อแผ่คือ พฤติกรรมของนักเรียน ในการช่วยเหลือครู และเพื่อนนักเรียน ด้วยความเต็มใจ ไม่คำนึงถึงความสุขและความทุกข์ของตนที่เป็นผลจากการช่วยเหลือนั้นทำโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ กระทำได้เนื่องมาจากความเห็นใจผู้อื่นเป็นสำคัญ

6.2 ชนิดของความเอื้อเฟื้อเมื่อแผ่

โรซานฮาน (รุ่งรัตน์ ไกรทอง. 2537: 29-30; อ้างอิงจาก นิภา บุญศรีสวัสดิ์. 2517: 8-9; อ้างอิงจาก Rosenhan. 1972: 252) แบ่งความเอื้อเฟื้อออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. Normative Altruism เป็นความเอื้อเฟื้อที่ผู้กระทำการต้องการผลตอบแทนเป็นการทำตามมาตรฐานของสังคม ผู้กระทำการวางรางวัลทางสังคม เช่น คำชมเชย และโดยทั่วไปผู้กระทำมักจะไม่ต้องเสี่ยงภัย และถ้าจะได้รับความลำบากจากการกระทำก็น้อยมาก

2. Autonomous Altruism เป็นความเอื้อเฟื้อที่กระทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นการกระทำเพราะความเห็นใจ ทำด้วยความเต็มใจ เพื่อความดีในแง่ของจริยธรรมโดยแท้จริง แม้ว่าผู้กระทำจะต้องเสี่ยงภัยอันตรายหรือได้รับความลำบากจากการช่วยเหลือผู้อื่น

นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รุ่งรัตน์ ไกรทอง. 2537: 31-32; อ้างอิงจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ม.ป.ป.: 187 – 198) ยังได้แบ่งชนิดของความเอื้อเฟื้อเมื่อแผ่ได้ดังนี้

1. ทางกาย ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายในการช่วยทำธุระการงานให้การสังเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยด้วยความยินดีเต็มใจ แม้งานเล็กน้อย

2. ทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น และช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบากเดือดร้อน

3. ทางกำลังสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

4. ทางใจ ควรฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น มนุษย์เราย่อมมีความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ถึงแม้ว่าเราจะเห็นว่าผู้มีความทุกข์นั้น ได้ก่อให้แก่ตนเองก็ไม่ควรสมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเขา ควรให้อภัยในความผิดของผู้อื่นเสมอ ไม่อาฆาตจองเวร

ความเอื้อเฟื้อในแต่ละชนิด แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางกาย

- ช่วยหิ้วหรือถือของหนัก
- ช่วยจูงคนข้ามถนน
- สละที่นั่งบนรถประจำทาง
- ช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับอุบัติเหตุ
- ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน เช่น ช่วยทำงานในห้องสมุด
- ทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน วัด

2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางวาจา

- พูดจาปลอบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์
- บอกทางให้กับผู้ที่ไม่รู้จักไปถึงที่หมายได้
- พูดจาวักกล่าวตักเตือนเพื่อนด้วยความจริงใจ
- ช่วยเหลือให้คำแนะนำ
- ช่วยเจรจาเป็นธุระให้ได้ผลสำเร็จ

3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางสติปัญญา

- ช่วยแสดงความคิดเห็น
- ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน
- ช่วยหาแนวทางที่ถูกต้อง
- ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคคลอื่น
- รายงานข่าว เล่าประสบการณ์

4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางใจ

- รู้สึกสงสารบุคคลที่มีความทุกข์
- ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมบุคคลที่ผิดพลาด
- เอาใจใส่และสังเกตความรู้สึกของบุคคล
- สนใจทุกข์สุขของบุคคลอื่น
- ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความประหยัด

ความหมายของความประหยัด

มีผู้กล่าวถึงความประหยัดในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์. 2526:17; อ้างอิงจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 146-157) ได้กล่าวถึงขอบข่ายผู้ที่มีความประหยัดว่ามีลักษณะดังนี้

1. การประหยัดเวลา ได้แก่ การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ให้เหมาะกับกาลเทศะ รู้คุณค่าของเวลา มียอมให้เวลาหมดเปลืองไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่นำมาให้เป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ในการหาความรู้ ในการสร้างความรู้ ในการสร้างสมรรถภาพในการสร้างอำนาจในการสร้างทรัพย์

2. การประหยัดทรัพย์ ได้แก่ การรู้จักใช้ทรัพย์ให้ถูกต้องและเหมาะสม ได้แก่

- 2.1 พยายามจ่ายทรัพย์เท่าที่จำเป็น ให้สมควรแก่อัตภาพ
- 2.2 การรู้จักกำหนดรายจ่ายให้พอเหมาะพอควรแก่กำลังทรัพย์
- 2.3 การรู้จักเก็บรวบรวมรายได้อันสมควรเก็บไว้เป็นทุนสำรอง
- 2.4 ทำทรัพย์ที่มีอยู่ให้เจริญงอกงาม
- 2.5 คุ่มครองรักษาให้ปลอดภัย
- 2.6 บุรณะของเก่าอันควรบุรณะให้กับไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่
- 2.7 ใช้และถนอมของใช้ และทรัพย์สินให้คงคุณค่าและประโยชน์นาน
- 2.8 รู้จักทำของใช้เอง อย่าคิดแต่จะซื้อหรือจ้างเขาทำไป
- 2.9 ไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ้งเฟ้อให้หมดเปลืองโดยเปล่าประโยชน์
- 2.10 ไม่บำรุงบำเรอความสุขสนุกจนเกินไป
- 2.11 ขยันหาทรัพย์ใหม่มาเพิ่มเติม

ทวิรัสมิ ธนาคม (2531: 28) ได้นิยามการประหยัดว่าคือการใช้ทรัพยากรทำสิ่งเล็กน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ทุกสิ่งทุกอย่างให้คุ้มค่า

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ. 2530: 13 – 14; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2526: 66 – 81) ได้ให้ความหมายของการประหยัดและอธิบายว่าหมายถึง การรู้จักออมทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากรทั้งส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม

จากความหมายของความประหยัดที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความประหยัดคือพฤติกรรมด้าน การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดเหมาะกับรายรับ มีการออม ยับยั้งความต้องการของตนอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมการประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนเวลาของตนเองและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ได้แก่ ศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด หาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการนอน การทำงานอดิเรก ช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่ง

ของเครื่องใช้ของตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด ได้แก่ ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ

แนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและอดออมตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สมนีก คูเมือง.2527: 21; อ้างอิงจาก สำนักวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป.: 50-51) ได้วางแนวทางการปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและอดออมไว้ดังนี้

1. มีความเป็นอยู่เรียบง่าย
2. มีความพอดีในการบริโภคละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
4. ดำเนินถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
6. จัดงานพิธีต่างๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนเองและส่วนรวม
9. วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

กล่าวโดยสรุปจากแนวทางการปฏิบัติทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยสรุปเป็นพฤติกรรมการประหยัดและอดออมในเรื่องการใช้เวลาการประหยัดและออมทรัพย์สินการประหยัดและออมเครื่องใช้ การประหยัดและออมทรัพยากรธรรมชาติ และการดำรงชีวิตเหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่

8. ความกตัญญูกตเวที

8.1 ความหมายของความกตัญญูกตเวที

สถาบันคุณภาพวิชาการ (ม.ป.ป.: 26) ให้ความหมายของความกตัญญู คือความรู้สึกในบุญคุณหรือประโยชน์ หรือความดีของผู้ที่มีต่อตน กตเวที คือการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตอบแทนโดยหวังจะให้ผู้รับมีความปลื้มใจ การตอบแทนไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยการกระทำ หรือตอบแทนด้วยสิ่งของเสมอไป อาจตอบแทนด้วยวาจาหรือคำพูดก็ได้

ชม ภูมิภาค (2525: 102-103) ให้ความหมายว่า กตัญญู แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไรให้ก็ไม่ลืม ระลึกถึงบุญคุณได้อยู่เสมอ กตเวที แปลว่า แทนบุญคุณคน หมายความว่า ตอบแทนบุญคุณทุกท่าน หรือสนองคุณท่าน รวมความว่า กตัญญูกตเวที หมายความว่า ผู้อุปการะคุณท่านทำแล้วและตอบแทน คนดีต้องมีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมายถ้าไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมายก็ยังไม่รู้ว่าเป็นคนดี

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมาเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีสรุปได้ว่าความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกหรือการกระทำสิ่งที่เป็นความดีหรือประโยชน์เพื่อตอบแทนในบุญคุณหรือ

ประโยชน์หรือความดีของผู้อื่นและสิ่งอื่นที่มีต่อตน การตอบแทนไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยการกระทำอาจตอบแทนด้วยวาจาหรือคำพูดก็ได้

8.2 ขอบข่ายของความกตัญญูทตเวที

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 16) กล่าวว่า การปลูกฝังความกตัญญูทตเวที ต้องเริ่มจากบ้าน คือบิดามารดา จะต้องเป็นครูคนแรกในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมข้อนี้แก่ลูกหลาน ต้องทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอ หรือการแสดงด้วยคำพูดไพเราะ เช่น กล่าวคำขอบคุณ หรือการแสดงความระต่อผู้ที่ทำประโยชน์ หรือความดีให้สิ่งเหล่านั้นจะเป็นบันไดขั้นต้นของการปลูกฝังความกตัญญูทตเวทีและเมื่อเด็กไปโรงเรียนทางโรงเรียนก็จะสามารถที่จะแทรกคุณธรรมข้อนี้ในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอประเภทและพฤติกรรมของความกตัญญูทตเวที ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2523: 150-151) ประเภทและพฤติกรรมของความกตัญญูทตเวที แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความกตัญญูทตเวทีต่อบุคคล ได้แก่ บพพการี ครู-อาจารย์ และผู้อื่นที่ทำประโยชน์ให้พฤติกรรม
 - 1.1 แสดงความเคารพนับถือยกย่องเชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น
 - 1.2 ชักนำคนอื่นให้นิยมยินดี ในการทำความดีตอบแทนผู้มีพระคุณ
 - 1.3 ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ไม่ลบล้มคนใน หรือมีสิ่งใดแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง
 - 1.4 ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อนลำบาก
 - 1.5 เคารพรักใคร่ไว้วางใจ และเชื่อถือในผู้มีพระคุณที่ไม่ผิดศีลธรรม
 - 1.6 ไม่ทำตนให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่วงศ์ตระกูล และผู้มีพระคุณ
 - 1.7 ทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจ อิ่มใจ และไม่คิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ
2. ความกตัญญูทตเวทีต่อสัตว์พฤติกรรม
 - 2.1 ไม่ประพฤติดุร้ายโหดต่อสัตว์ที่มีบุญคุณ
 - 2.2 ใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่ใช่เกินกำลัง
 - 2.3 ไม่ปล่อยให้อดอยากอดโรย
 - 2.4 บำรุงเลี้ยงดูปรนเปรอให้เป็นสุข ให้ได้กินได้นอน พักผ่อนตามวาระ
 - 2.5 ให้การดูแลรักษาไม่ทอดทิ้งเมื่อยามเจ็บป่วย
 - 2.6 ไม่ผูกไล่ล่าสังหรือทำลาย เมื่อสัตว์นั้นไม่สามารถทำประโยชน์ได้แล้ว
3. ความกตัญญูทตเวทีต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสมบัติ พฤติกรรม
 - 3.1 จงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 3.2 เชิดชูชาติ และรักษาเกียรติของประเทศชาติ
 - 3.3 ทำนุ-บำรุงศาสนา
 - 3.4 หมั่นประกอบกิจอันเป็นหน้าที่ของตนเพื่อให้คนมีหลักฐานและประเทศชาติเจริญ รุ่งเรือง

3.5 รักษาและสงวนทรัพยากรธรรมชาติ

3.6 เพิ่มเติมและบำรุงทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น

3.7 รักษาเกียรติยศ และนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียนและประเทศชาติ

3.7 แสดงความเคารพต่อ สถาบันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

พระราชวรมณี (วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์. 2525: 14-15; อ้างอิงจาก พระราชวรมณี. 2523: 128 – 130) ได้กล่าวถึงความกตัญญูทเวทีไว้ว่า ความกตัญญูทเวทีมีหลักการที่สำคัญคือ ยอมรับ การกระทำความดีของผู้อื่นการแสดงออกเห็นว่ามีคุณค่า และความสำคัญแห่งการกระทำ ความดีงามของบุคคลอื่น ตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อหนุนแก่บุคคลนั้นในฐานะที่เคยพิสูจน์ตนว่าเป็น ผู้มีคุณธรรมความดีสมควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะเอาใจใส่คอยช่วยเหลือ

การแสดงความกตัญญูทเวทีนั้นอาจแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

1. ความกตัญญูทเวทีเนื่องด้วยความดีงาม หรือความช่วยเหลือส่วนบุคคล
2. ความกตัญญูทเวที เนื่องด้วยความดีงามหรือความช่วยเหลือส่วนรวม

ส่วนวิธีแสดงความกตัญญูทเวทีมี 2 อย่าง คือ

1. ตอบแทนด้วยผลประโยชน์ทางวัตถุ
2. ตอบแทนด้วยความกตัญญูทเวทีที่สูงสุด คือ ทำผู้มีพระคุณ ผู้ไม่มีคุณธรรมให้ตั้งอยู่ใน ธรรม เช่น ไม่มีศีล ทำให้มีศีล

แต่การตอบแทนผู้มีพระคุณนั้นถ้าไม่ได้อยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องดีงาม หรือหลักศีล ธรรมแล้วก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นความกตัญญูทเวที เพราะเป็นการช่วยให้ผู้มีพระคุณทำความผิด หรือได้บาป หรือการกระทำนั้นมีผลกระทบต่อนั่นที่ ซึ่งมีผลต่อส่วนรวม ดังนั้นหากต้องเลือก ระหว่างความกตัญญูทเวทีส่วนบุคคลกับความกตัญญูทเวทีต่อส่วนรวมแล้วความกตัญญูทเวที ต่อส่วนรวมมีความสำคัญกว่า

จากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูทเวที อันประกอบด้วยความหมายของ ความกตัญญูทเวที ขอบข่ายของความกตัญญูทเวที ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่าความกตัญญูทเวที หมายถึงความรู้สึกสำนึกหรือการกระทำสิ่งที่เป็นความดี หรือเป็นประโยชน์เพื่อตอบแทนในบุญคุณ หรือประโยชน์ของความดีของผู้อื่น และสิ่งอื่นที่มีต่อตน การตอบแทนไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยการกระทำหรือตอบแทนด้วยสิ่งของเสมอไป อาจตอบแทนด้วยวาจาหรือคำพูดก็ได้

9. ปัจจัยที่ศึกษา

9.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา หลายคนได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

เฟา และเบลคิน (Faw. and Belkin. 1989: 384-387) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่น และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับเด็ก

โรเจอร์ (ทัศนาก ทอณภักดี. 2528: 13; อ้างอิงจาก Rogers. 1972: 117) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวเด็กรู้สึกว่าจะตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้เลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล รู้จักยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร

เฮิร์ลอค (ดาวานา กิตติสาโร. 2546: 22; อ้างอิงจาก Hurlock. 1984: 402 - 403) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่รู้สึกว่าจะสามารถปฏิบัติตนอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทน ไม่ตามใจและเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าจะตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ได้รับการยอมรับความสามารถและความคิดเห็น และได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆ ในโอกาสที่เหมาะสม

ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร แบบที่ให้บุตรได้ร่วมตัดสินใจใดๆ ในครอบครัว ร่วมกับพ่อแม่ มีโอกาสได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และได้รับผิดชอบให้ดูแลตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและกิจการต่างๆ ของครอบครัว ซึ่งเป็นการฝึกการตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และเป็น การฝึกนิสัยให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง (มัญชรี บุนนาค. 2513 : 20) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 52) ก็ได้กล่าวย้ำอีกว่าการวิจัยในประเทศไทย ให้ผลสรุปที่ตรงกันข้อหนึ่งว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสำคัญต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพเชิงจริยธรรมบางประการ และมีความสำคัญต่อการมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และมุ่งอนาคตสูงด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ไชมอนด์ (กุลวรรณ วิทยาวจรูญ. 2526: 11; อ้างอิงจาก Symonds. 1957: 21-23) ได้กล่าวว่า ครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความยอมรับและมีเหตุผลสำหรับเด็ก ครอบครัวนั้นจะเป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูก พ่อแม่ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูกเข้าใจจิตวิทยาเด็ก ทราบถึงความต้องการของเด็ก อีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประณต นันทิยะกุล (2534: 21) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยในครอบครัวซึ่งทำให้ลูกมีความรับผิดชอบสูง มีเหตุผล เคารพยกย่องความคิดของผู้อื่นสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี รู้จักประนีประนอม ยอมรับในมติเสียงข้างมาก และกล้าทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของเฮิร์ลอค (Hurlock. 1964 :661) ที่ว่า พ่อแม่ที่ยอมรับเด็ก คือให้ความรัก ความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน และเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเป็น

คนที่มีความร่วมมือเป็นมิตรซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มองตัวเองได้ตรงกับความเป็นจริง มีความตรงไปตรงมา ไว้วางใจได้ และมีทัศนะวิสัยทัศน์ของส่วนรวมเท่าๆกับของตนคือมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สโตรทเธอร์ แจ็ค และเพจ (Breckenridge. 1955 :80; citing Strother, Jack and Page. 1955) ที่พบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเป็นสาเหตุที่สำคัญทำให้เด็กพัฒนาความคิดในเรื่องการนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

จากที่กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการได้รับการอบรมแบบประชาธิปไตย คือ ให้ความรักความอบอุ่น ให้ลูกได้รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง พ่อแม่เพียงแต่คอยดูอยู่ห่างๆ เมื่อลูกมีปัญหา พ่อแม่จะคอยให้คำแนะนำอีกทั้งยังฝึกให้เด็กรู้จักใช้เหตุผลในการทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กมีความคิดและกระทำสิ่งที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติ

9.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจัญปัจฉินิก (2520: 5) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งคล้ายกับแบบเข้มงวดกวดขันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบที่พ่อแม่คอยบังคับควบคุม และลงโทษเมื่อถูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชีววลลี (2524: 6) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมว่า หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่ามารดาของตนได้ออกคำสั่ง และควบคุมการกระทำของตนในเรื่องต่างๆอยู่เสมอ โดยไม่ยอมปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง

ประณต นันทียะกุล (2534: 20) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์แบบเผด็จการซึ่งคล้ายกับแบบเข้มงวดกวดขันว่า เป็นแบบที่พ่อแม่มักใช้วิธีการสั่งสอนลูกให้อยู่ในโอวาทมีระเบียบวินัย ถ้าสั่งสอนด้วยวาจาไม่เป็นผลก็จะใช้อำนาจบังคับ มาตราการส่วนใหญ่เป็นการลงโทษ บางครั้งอาจจะให้รางวัลบ้างเป็นส่วนน้อย

เฮอร์ลอค (ดาวณา กิตติลาโร. 2546: 22; อ้างอิงจาก Hurlock. 1984: 402 - 403) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่รู้สึกว่ามีบิดามารดาก้าวร้าวเรื่องสวนตัวของตนทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของบิดามารดา และบิดาใช้คำพูดที่ทำให้ตนเองรู้สึกอับอาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับอิสระในการทำสิ่งที่ต้องการ

ไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พ่อแม่กำหนดไว้เท่านั้น

ผลที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

จากการที่ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าพฤติกรรมของเด็กจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และความรู้สึกผิดชอบขึ้นอยู่กับกรอบโดยตรง คือ ถ้าการฝึกอบรมแบบใช้อำนาจมากเกินไป ความรู้สึกผิดชอบของเด็กจะตึงเกินไปด้วย ความเครียดที่เกิดจากการทำผิด และความวิตกกังวลจะขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็ก นั่นคือถ้าพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมากแต่ในขณะเดียวกัน เด็กก็จะเกิดความเครียด วิตกกังวลมากเมื่อทำผิด และในที่สุดเด็กก็จะปรับตัวเข้ากับคนอื่นหรือสภาพแวดล้อมอื่นไม่ได้ (ทองคุณ หงษ์พันธุ์ . 2535 :129; อ้างอิงจาก Justin. 1950 :722 and Jersild. 1960) ซึ่งสอดคล้องกับ โซเบน (มานะ พวงความสุข. 2536: 36; อ้างอิงจาก สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. 2526: 21; อ้างอิงจาก Shoban. 1950) ที่ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกวดขันกับลูกทำให้ลูกขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับคำกล่าวของ เดโซ สวานานนท์ (2510 : 67-68) ที่กล่าวว่า การที่พ่อแม่ปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับ ออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลา จะทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งผู้อื่นและยอมให้ผู้อื่นเสมอและบุตรจะมีลักษณะลงโทษตัวเอง มักมีพฤติกรรมรุนแรงในทางนิเสธ คือไม่ยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองทำ ซึ่งแสดงลักษณะของความไม่รับผิดชอบในการกระทำของตน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจึงสามารถสรุปได้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบที่คอยบังคับ ควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา ให้เด็กปฏิบัติแต่สิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองวางกฎเกณฑ์ไว้นั้นใช้วิธีการลงโทษในการควบคุมพฤติกรรมที่พ่อแม่ต้องการ ซึ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่เชื่อฟัง อ่อนน้อม แต่ในขณะเดียวกันเด็กก็จะมีอาการเก็บกด ก้าวร้าว ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก และเอาแต่ใจตนเอง

9.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไว้ดังนี้

สเตนส์ และมิทเชลล์ (อัจฉรา สุขารมณ และคนอื่นๆ .2528: 10;อ้างอิงจาก Stanes and Mitchell. 1975) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามสบาย หรือแบบปล่อยปละละเลยเป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้อิสระ ไม่กวดขัน ไม่บังคับ ไม่อบรมเด็ก ปล่อยให้เด็กตัดสินใจเลือกสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุดสำหรับเขาเอง พ่อแม่เพียงแต่ให้คำแนะนำบางครั้งบางคราว

เฟา และ เบลคิน (Faw and Belkin. 1989: 384-387) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธและปล่อยตามใจ ซึ่งคล้ายกับแบบปล่อยปละละเลยว่าพ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นน้อย และไม่สน

ใจที่จะควบคุม หรืออบรมแนะนำเด็ก ลักษณะของเด็กจากครอบครัวแบบนี้จะควบคุมตนเองได้น้อย มีความก้าวร้าว

เฮอร์ลอค (ดาวนภา กิตติสาโร. 2546: 22; อ้างอิงจาก Hurlock. 1984: 402 - 403) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่รู้สึกว่าคุณเองได้รับการเอาอกเอาใจ ตามใจ และไม่รับคำแนะนำช่วยเหลือ เอาใจใส่จากบิดามารดาเท่าที่ควร

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึงการที่พ่อแม่ผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุน หรือคำแนะนำจากพ่อแม่ สามารถทำอะไรได้ตามใจชอบ ปฏิบัติสิ่งใดโดยไม่ต้องมีกฎ ไม่มีระเบียบ

ผลที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือควบคุมน้อย คือแบบที่ให้เด็กทำอะไรก็ได้ตามใจ พ่อแม่ไม่สนใจไม่ให้คำแนะนำ จะทำให้เด็กไม่เชื่อฟัง ไม่มีความรับผิดชอบและขาดสมาธิ (ชาเลียง วุฒิจันทร์. 2524: 76) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮาร์นีย์ (ประมวญ ดิฉินสัน .2511: 44-51; อ้างอิงจาก Harney .n.d) ที่พบว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่จะปลูกฝังทัศนคติแบบเดียวกันให้กับเด็ก ทำให้เด็กกลายเป็นคนขาดความเคารพนับถือตนเอง ไม่มีความทะเยอทะยาน ไม่สามารถรับผิดชอบ และเป็นตัวของตัวเองได้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เลวิน ลิปปิท และไวท์ (ก่อ สวัสดิพานิช นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ และเชื้อ สาริมาณ. 2521 :178- 181; อ้างอิงจาก Lewin, Lippitt and White) ที่พบว่าการปกครองแบบปล่อยปละละเลย จะทำให้เด็กเป็นคนที่ไม่รับผิดชอบ ไร้ใจไม่ได้

จากที่ได้กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ควบคุมตนเองไม่ได้ ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่นึกถึงผู้อื่น

9.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ความหมายของสัมพันธภาพภายในครอบครัว

มอร์โรว์ และวิลสัน (อัศรา อารณ. 2540: 45-46; อ้างอิงจาก Morrow & Wilson.1961: unpagged) ได้อธิบายถึงลักษณะของสัมพันธภาพภายในครอบครัว (Family Relation) ว่าประกอบด้วยการสนับสนุนด้านอารมณ์ และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันในครอบครัว มีการรักใคร่ผูกพันซึ่งกันและกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความสามัคคีระหว่างสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย

ฮอฟแมน (Hoffman.1964: 43) ได้กล่าวว่าครอบครัว และโครงสร้างของครอบครัวเป็นตัวกำหนดค่านิยมของสมาชิกในครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวจะคล้ายคลึงกันในระบบการศึกษา ศาสนา ความสนใจ และมีกลุ่มเพื่อนกลุ่มเดียวกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวคิดของ ฟรานซ์ซี และหลุยส์

(Frances and Louise. 1955: 191-239) ที่กล่าวว่า พ่อ แม่ พี่ น้อง และครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการมีชีวิตที่ดีของเด็กโดยเด็กที่อยู่บนครอบครัวดีก็จะมีค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ดีตาม ครอบครัว

คลินและ ไวท์ (Klein and White.1996: 20-23) ได้กล่าวถึงครอบครัวว่าครอบครัวเป็นกลุ่มของสังคมกลุ่มแรก โดยครอบครัวมีลักษณะดังนี้

1. ครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของสังคม
2. ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตของสังคม
3. ครอบครัวเป็นแหล่งกำเนิดทางชีวภาพ
4. ชีวภาพของครอบครัวเกี่ยวพันกันเป็นรูปแบบมากมาย

กุหลาบ รัตนสังขธรรม และคณะ (2538: 4-9) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพภายในครอบครัวว่า หมายถึงการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเรื่องบทบาทของตนกับบุคคลในครอบครัว ความผูกพันและการสนับสนุนของบุคคลในครอบครัว และลักษณะการเลี้ยงดูของบิดามารดาและผู้ปกครอง

ศิริพร สุวรรณทศ (2541: 4) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพภายในครอบครัวว่าหมายถึง การที่บิดามารดามีการกระทำต่อกันในเรื่องการแก้ปัญหาาร่วมกันในครอบครัว การแสดงบทบาทตามหน้าที่ ความผูกพันทางอารมณ์ การควบคุมพฤติกรรม การสื่อสารกันในครอบครัว การสนองตอบทางอารมณ์ซึ่งกันและกันและการกระทำหน้าที่ต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าว สัมพันธภาพภายในครอบครัว คือสภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดในด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน ความรักใคร่ห่วงใยซึ่งกันและกัน การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสามัคคีกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัวได้มีนักวิชาการได้อธิบายถึงรูปแบบความสัมพันธ์ลักษณะครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีและวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีไว้ดังนี้

กลอเรีย (ชนาธิป ชินะนาวัน. 2546: 42; อ้างอิงจาก Gloria. 1983:141) ได้พบว่าการมีระบบครอบครัวที่ดีจะประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล ด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ ด้านสังคม เช่น ด้านศาสนา กิจกรรมของสังคม และกิจกรรมภายในครอบครัวและด้านจิตสังคม เช่นด้านอุปนิสัยของสมาชิกในครอบครัว ด้านความพอใจในชีวิต

ในด้านรูปแบบความสัมพันธ์ นิยม บุญมี (2534:123-125) ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หรือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก มีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมสั่งสอน และได้แบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก เป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ความสัมพันธ์แบบปล่อยตามใจ หรือที่ความสัมพันธ์ที่พ่อ แม่ รักลูกมาก ตามใจลูกทุกอย่าง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจ
2. ความสัมพันธ์แบบการใช้อำนาจเด็ดขาด หรือความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อ แม่ใช้อำนาจ

เด็ดขาดบังคับให้ลูกอยู่ในโอวาท และการใช้อำนาจสั่งการลูกได้ตามใจชอบ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

3. ความสัมพันธ์แบบใช้เหตุผลเพื่อทำความเข้าใจกัน หรือความสัมพันธ์ที่พ่อแม่ให้เหตุผลในการสั่งสอนแก่ลูกและส่งเสริมให้ลูกแสดงความคิดเห็นหรือโต้เถียงได้ด้วยซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

นอกจากรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวแล้ว นักวิชาการยังได้มีแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี และวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีไว้ดังนี้

ซาสซี (ภลลฎา ณุศรี. 2543: 14-15; อ้างอิงจาก Sasse. 1975:120-131) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ช่วยพัฒนาสัมพันธภาพที่ประกอบด้วยลักษณะ ด้านความไว้วางใจผู้อื่น ความรัก หรือความชอบที่มีต่อผู้อื่นและด้านพลังหรืออำนาจ แต่พลังหรืออำนาจนี้ถ้าใช้ไม่ถูกต้องทางจะเป็นตัวทำลายสัมพันธภาพ

จรรยา สุวรรณทัต (2523: 54 - 56) ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคม ของครอบครัว กล่าวคือครอบครัวใดมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ขัดสน ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมเกลียวสมัคศรมานกัน

2. การรู้จักบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนสามารถปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง พ่อแม่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกก็ควรกระทำโดยรากฐานจากเหตุและผลไม่กระทำด้วยอารมณ์

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติ และความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อมีปัญหาย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัยปัจจัยนี้พบว่ามีอิทธิพลต่อบรรยากาศในครัวเรือนโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งมีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลนในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อ แม่ลูก

ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง ซ้ำซ้อนและถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน(Reciprocating) ซึ่งเด็กมีอิทธิพลต่อพ่อแม่ และพ่อแม่ก็มีอิทธิพลต่อลูก และยังมีแนวคิดที่ว่าความกดดันและแรงบังคับทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยที่กระทบต่อครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว

สายสุรี จุติกุล (2540: 15-23) ได้กล่าวว่าการที่ครอบครัวจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยความรักความอบอุ่นในครอบครัวตามแนวของ อิริคโฟรมม์ โดยต้องเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรต่อกัน ต้องรู้จักคนที่เรารัก ต้องเคารพกันและกัน ต้องมีความรับผิดชอบ ต้องมีความไว้วางใจกันและกัน ต้องให้กำลังใจกันและกัน ต้องให้อภัยกันและกันต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัว ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคล

ในครอบครัว ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต้องมีความใกล้ชิดทางสัมผัสด้วย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544: 94-96) ได้กล่าวถึงการปรับตัวของพ่อแม่ที่ช่วยสร้างสัมพันธภาพกับลูกในวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. ใช้ความไว้วางใจแทนคำสั่ง
2. ไวต่อความรู้สึกของลูก
3. รักและยอมรับลูกในสภาพที่เขาเป็น
4. อย่าจู้จี้จุกจิก เจ้ากี้เจ้าการ
5. คุยกับลูกอย่างต่อเนื่อง ไม่เฉพาะเวลาที่มีปัญหาเท่านั้น

สรุปแล้วสัมพันธภาพภายในครอบครัวนั้นมีความสำคัญแก่ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม และบุคลิกภาพของเด็กมากเพราะการที่เด็กอยู่บ้านที่มีรูปแบบสัมพันธภาพแตกต่างกันไปก็จะทำให้มีค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม บุคลิกภาพและพัฒนาการทางด้านจิตใจ และอารมณ์ต่างกันด้วยการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพภายในครอบครัวมากผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาว่าสัมพันธภาพภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรม

ความสำคัญของสัมพันธภาพภายในครอบครัว

บรรยากาศในครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล บรรยากาศที่ดีในครอบครัวเกิดจากบุคคลในครอบครัวแสดงความรักความห่วงใย เข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อประสบปัญหาทุกคนยินดีหันหน้าเข้าปรึกษากัน บิดามารดาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่เด็กรักและเชื่อฟัง ดังนั้นถ้าบิดามารดาได้ใช้เวลาในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ให้เกิดความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กจะประพฤติตนไปในทางที่ดี เป็นสมาชิกใหม่ที่สมบูรณ์ของสังคม

พาร์สัน (Parsons. 1960: 565) ได้กล่าวว่าบรรยากาศสัมพันธภาพในครอบครัวมีส่วนช่วยให้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวจะเป็นไปอย่างถาวรและทำให้เด็กมีเอกลักษณ์ที่มั่นคงฝังไปในตัวเด็ก การที่บิดามารดารวบรวมเอาประสบการณ์ความรู้ที่ถูกต้องมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของเด็กให้เกิดความเชื่อที่เกิดจากความรู้สึกที่เป็นความจริง ซึ่งเป็นการวางรากฐานโครงสร้างของพฤติกรรม และเป็นพื้นฐานความรักที่แท้จริงของบิดามารดา เพื่อช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ โดยอาศัยภาษาในการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่นๆ (2520: 197) ได้กล่าวว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากบ้าน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและการปรับตัวของเด็ก บรรยากาศของบ้านเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการหากเด็กมาจากบ้านที่มีบรรยากาศดีมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เด็กจะมีความรู้สึกที่ดีและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้

9.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ความหมายและความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self- Confidence จาก Dictionary of Education ของ กู๊ด (Good, 1965) ให้ความหมายของคำว่า Self- Confidence หมายถึง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

สมิธ (มานะ พ่วงความสุข. 2536: 30; อ้างอิงจาก Smith. 1961: 185) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองหรือการยอมรับตนเองบุคคลใดจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากน้อยเพียงใดนั้นจะพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจนเป็นเหตุให้คนรู้สึกว่ามีค่าถ้าไม่เหมาะสมและไม่พึงพอใจในตนเองอันหมายถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งทำให้เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นใจและชอบพึ่งผู้อื่น

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง เด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง คือมองเห็นและแน่ใจว่าตนมีคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสามารถ ความรับผิดชอบที่จะช่วยเหลือตนเองให้ประสบผลสำเร็จได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524: 242)

จากความหมายความเชื่อมั่นในตนเองที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคล เป็นการแสดงออกของบุคคลในลักษณะที่มีความมั่นใจในการตัดสินใจ ในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าพูด กล้ากระทำการใดๆด้วยความมั่นใจ โดยไม่มีการลังเล หวั่นวิตกหรือกลัวว่าจะถูกตำหนิ

ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ไซมอนด์ (มานะ พ่วงความสุข. 2536: 32 ; อ้างอิงจาก Symonds. 1964: 85 - 86) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะไม่ยอมจำนนต่อสิ่งที่ใดโดยสิ้นเชิง และความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นได้ด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1. ทราบในสิ่งที่ต้องการ
2. คิดในสิ่งที่เห็นว่าจะสำเร็จ
3. สามารถตัดสินใจได้
4. ลงมือกระทำจริง ๆ กับสิ่งที่ได้ตัดสินใจ

ส่วนบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองมักมีแต่ความขลาดกลัวไม่แน่ใจในตนเอง มักใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในทางนี้กวาดภาพเองในสิ่งที่ตนต้องการหรือปรารถนา และไม่กระทำการใดตามลำดับขั้นแห่งความเป็นจริง เนื่องจากขาดความรู้ ขาดความกล้าหาญ และเกียจคร้าน จนกระทั่งกลายเป็นไม่ทำอะไรเลย

ฉันทนา ภาคบังกช (2533: 1) กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า โดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ตามต้องการ มองโลกในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

10. งานวิจัยในประเทศ

เดช วิโย (2522: 60-63) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ตามหัวข้อจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 9 ระดับชั้น 30 คน รวม 180 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย หัวข้อจริยธรรมที่ศึกษาคัดเลือกจากหลักสูตรซึ่งมี 30 ข้อ เหลือเพียง 13 ข้อ จัดหมวดหมู่ดังนี้

1. ความเมตตากรุณา การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละไม่เห็นแก่ตัวไม่ละเมิดของรักของผู้อื่นการรู้จักความพอดี
3. การมีสัจจะและความจริงใจ ไม่พูดปด ไม่พูดบิดเบือน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดความแตกแยก

4. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้สึกละอายใจ รู้สึกละอายใจ
5. ความสะอาด และความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ความอดทน อดกลั้น
6. ความกตัญญูกตเวทีย

ผลการศึกษาพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทุกด้านพัฒนาขึ้นตามระดับชั้นเรียนเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแตกต่างกันให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุดและเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

วิภาวัน มูลสถาน (2523: 61-63) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2521 เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 443 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบสอบถามความมีวินัยในตนเองผลการศึกษาพบว่า

1. วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับ จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และอาชีพของพ่อแม่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลยส่งผลต่อการพยากรณ์ความมีวินัยในตนเองในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ถาวร รอดเทศ (2523: 43-74) ได้ศึกษาผลของความสัมพันธ์ระหว่างการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์กับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 886 คน พบว่า

1. การค้นหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์มีความสำคัญเส้นตรงเชิงนิมิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง สูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. คะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ของกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ไม่แตกต่างกัน

5. คะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ของกลุ่มตัวอย่างที่บิดา มารดา มีการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

6. คะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ของกลุ่มตัวอย่างที่บิดา มารดา มีอาชีพต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

กรมวิชาการ (2524: บทคัดย่อ) กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรม และองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อระดับพัฒนาการทางจริยธรรม จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3, 5 ปีการศึกษา 2524 ในโรงเรียนทุกประเภท และประชาชนกลุ่มอาชีพ รัฐบาล การค้าขาย เกษตรกรรม และรับจ้าง โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็นทั่วไป เป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยสรุปว่า ประชากรทั้ง 5 กลุ่ม คือนักเรียนชั้น ป.4, ป.6, ม.3, ม.ศ.5 และประชากรส่วนใหญ่มีคุณลักษณะทางจริยธรรมระดับ 3 ในลักษณะด้านความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร สติสัมปชัญญะ และการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ซึ่งหมายถึงกลุ่มประชากรเหล่านี้ นิยมการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ส่วน จริยธรรมบางลักษณะไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ส่วนจริยธรรมบางลักษณะไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ในกลุ่มของประชากรทุกกลุ่ม ได้แก่ หิริโอตตัปปะ และการฝั่สัจธรรม เพราะทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ 2 ของระดับจริยธรรมซึ่งหมายถึง การนิยมถือแนวทางปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามเพียงเพื่อประโยชน์ของเพื่อนฝูงพวกพ้องหรือหมู่คณะที่ใกล้ชิดกับตนเองเท่านั้น

นันทา แทนธานี (2534: 106-108) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย สังคม จริยธรรม และยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 30 คน แยกเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ หลังจากที่ได้รับบทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ หลังจากที่ได้รับบทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาลักษณ์ ชัววลี (2524: 43) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทยทั้ง 5 ด้าน คือความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูกตเวทีก และการยึดบาปบุญ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 979 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามทั้งหมด 12 ฉบับมี 2 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวทีก คือแบบสอบถามความกตัญญูกตเวทีก และแบบสอบถามการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูกตเวทีกที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำ ได้รับการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูกตเวทีกมากกว่านักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2525 : 70-71) ได้วิจัยโดยการทดลองสอนความกตัญญูกตเวทีกแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความกตัญญูกตเวทีกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่สอนโดยวิธีกลุ่มธรรมดา มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความกตัญญูกตเวทีกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526: 57) ได้ทำการวิจัยโดยการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่าคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีกของนักเรียนหลังการเรียนโดยวิธีบทบาทสมมติกับวิธีเรียนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชีรา บุญทัน (2541: 77-82) ได้ทำการวิจัยปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 859 คน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีกส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีก อาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ และอาชีพค้าขายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีกและปัจจัยด้านประเภท

ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครอบครัวเดียวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที แต่เด็กในครอบครัวขยายมีความสัมพันธ์ทางลบกับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

ชนาธิป ชินะนาวิน (2545:บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามด้านการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามผลที่ได้จากเพื่อน แบบสอบถามผลที่ได้จากครู แบบสอบถามผลที่ได้จากสื่อ และแบบสอบถามค่านิยมด้านการประหยัดผลที่ได้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธภาพในครอบครัว ผลที่ได้จากเพื่อน ผลที่ได้จากครู ผลที่ได้จากสื่อ และรายได้ของผู้ปกครอง กับค่านิยมด้านการประหยัดมีค่าเท่ากับ .466 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าน้ำหนักความสำคัญของผลที่ได้จากเพื่อน และผลที่ได้จากครูส่งผลต่อค่านิยมด้านการประหยัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธภาพในครอบครัว และผลที่ได้จากสื่อส่งผลต่อค่านิยมด้านการประหยัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดาวานา กิตติสาโร (2546: 67-69) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงคาโนนิคอลพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธ์กับ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างปัจจัยบางประการกับความซื่อสัตย์ต่อตนเองและความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นพบว่า ในชุดแรกปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลกับความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ในแบบที่หนึ่งและปัจจัยด้านความรับผิดชอบส่งผลซึ่งกันและกันกับความซื่อสัตย์ต่อตนเองในแบบที่สอง และในชุดที่สองมีน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลซึ่งกันและกันกับความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

ศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอลพบว่าปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมซึ่งในชุดที่หนึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าน้ำหนักความสำคัญระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมพบว่าในชุดที่หนึ่งมีน้ำหนักความสำคัญของชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และ

ความมีวินัยในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527 :65) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเองพบว่าการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวินัยในตนเองและนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540: 94) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหารโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทุกชั้นปี จำนวน 508 คน และนิสิตนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 522 คนรวมทั้งสิ้น 1,030 คนซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ความตั้งใจจริง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และการทำตามระเบียบของสังคมมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517: 148) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคมพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสัมพันธ์ทางบวกกับความเอื้อเฟื้อรวม เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น และเอื้อเฟื้อต่อพวกพ้อง

สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517: 44) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 185 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมแบบเข้มงวดมาก ประชาธิปไตยมาก และประชาธิปไตยน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กที่ได้รับการอบรมแบบเข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยน้อย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมแบบเข้มงวดมาก ประชาธิปไตยมาก และประชาธิปไตยน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีย์ เศรษฐชัย (2520: 47- 48) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนพยาบาลสภากาชาดชั้นปีที่ 1,2 และ 3 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กัน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ความรู้สึกรับผิดชอบไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะอื่น

สุมาลี จันทรชลอ (2541: 59) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนรัฐบาล เอกชน และโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยปีการศึกษา 2539 ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 1517 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หรือแบบปล่อยปละละเลยมี

ความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้าน ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความสามารถในการคิดหาเหตุผล ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ

อรรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน จำนวน 389 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง

กวิณทร์ ธรรมนุด (2522: 17- 18) ได้ศึกษาพบว่า สถาบันครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการของเด็ก เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมาก และมีอยู่ตลอดไป ครอบครัวจะมีบทบาทมากต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็ก การสร้างลักษณะเฉพาะหรืออุปนิสัยของเด็กแต่ละคนเกิดจากการเลียนแบบผู้ใหญ่ หรือการที่แสดงพฤติกรรมออกมาแล้ว บุคคลในครอบครัวยอมรับ พอใจ ลักษณะเช่นนี้เด็กจะเรียนรู้และแสดงออกเสมอๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของเด็ก นอกจากนี้ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมในสังคม ศาสนา ก็เป็นสิ่งที่เด็กได้รับการถ่ายทอดโดยผ่านทางครอบครัวทั้งสิ้น

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531: 26- 27) วิจัยพบว่า บทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อลูก คือ การให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ตั้งแต่แรกเกิด ช่วยให้ลูกเติบโตทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม อย่างดีที่สุด จัดประสบการณ์สิ่งแวดล้อมที่ดีและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขครอบครัวจะทำหน้าที่ได้ดีเพียงไร ขึ้นอยู่กับบรรยากาศของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละครอบครัวสร้างขึ้น ทิศนคติของพ่อแม่ในเรื่องชีวิตครอบครัวความประพฤติของพ่อแม่ที่มีต่อลูกเหล่านี้รวมกันออกมาเป็นบรรยากาศของครอบครัว ซึ่งหมายถึง วิธีการปฏิบัติที่พ่อแม่แสดงออกแก่ลูกนั่นเอง

11. งานวิจัยต่างประเทศ

เรสท์ (Rest. 1976: Abstract) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ กับการพัฒนาทางจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 74 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง สถิติปัญญานานกลาง มีจำนวนชายหญิงเท่ากัน พบว่าหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชายในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

วิกกินส์ (Wiggings.1971: 289) ได้อ้างถึงการศึกษาของกอฟ (Gough) ที่ได้ศึกษาวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอด

อดทนมากมีเหตุผลเป็นของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม และมีสุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง

เคตตีเฟียน (Ketefian. 1981: 171-176) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม กับ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลปฏิบัติการจำนวน 79 คน โดยใช้แบบทดสอบดีไอ ที่ของเรสต์วัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและสร้างแบบทดสอบเจเอเอนดี (Judgment About Nursing Decision) วัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในแบบทดสอบเจเอเอนดี (JAND) ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับ จรรยาบรรณของพยาบาล 7 เรื่องพบว่า

1.มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม กับความรู้ ค่านิยมของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับการรับรู้ของพยาบาลใน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ปรากฏอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โจนส์และมอริส (Jones and Morris. 1954: 781-783) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมและ ความรู้ด้านจริยธรรมของเด็ก พบว่าพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์ กันต่ำมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียนไม่สามารถจะชักจูงเด็กให้เห็นคุณค่าทางจริยธรรม ได้ ทั้งนี้เพราะสังคม ครอบครัว ตามความต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ กว่าการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ฉะนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการสอนจริยธรรม และศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สกินเนตต์ และไวส์ (Stinnett,Waiters & Evelyn. 1984: 302; citing Skelly & White. 1977)ได้ทำ การศึกษาเกี่ยวกับวิธีอบรมเลี้ยงดูแบบอนุรักษและวิธีอบรมเลี้ยงดูแบบสมัยใหม่ โดยศึกษากับครอบครัว ทั้งสิ้น 1,230 ครอบครัว ซึ่งพบว่าครอบครัวที่มีวิธีอบรมเลี้ยงดูแบบอนุรักษจะทำให้เด็กมีค่านิยมด้าน ศาสนา ค่านิยมด้านการประหยัด ค่านิยมด้านการทำงานหนัก และค่านิยมด้านความมั่นคงทางการเงิน ส่วน วิธีอบรมเลี้ยงดูแบบสมัยใหม่จะทำให้เด็กมีค่านิยมด้านศาสนา ค่านิยมด้านการประหยัด ค่านิยมด้าน ความซื่อสัตย์ และค่านิยมด้านการประสบความสำเร็จ

มัสเสน (Mussen.1969: 261) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ให้เด็กมีโอกาสและได้รับการ สอนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็นจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออกสามารถเผชิญสถานการณ์ ใหม่โดยไม่วิตกกังวลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จากผลการวิจัยต่างๆทั้งของไทยและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ที่เป็นบรรทัดฐานและควรปลูกฝังให้กับเยาวชนในสังคมนั้นมีลักษณะ คล้ายกัน อันได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ฯลฯ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ตาม มาตรฐานการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังกล่าวใน บทต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ
4. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 8,682 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2537: 106) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าเฉลี่ยที่เกิดขึ้นในระดับ $\pm 10\%$ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 383 คน แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 487 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. สุ่มเขตที่ตั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 ได้ 5 เขตที่ตั้ง จาก 29 เขต โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งมีเขตเป็นหน่วยการสุ่ม
2. สุ่มโรงเรียนจากเขตที่ตั้ง จากแต่ละเขตมา 40% โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีเขตเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้โรงเรียน 8 โรงเรียน
3. สุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนที่สุ่มได้มาโรงเรียนละ 20% โดย

วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้ห้องเรียนจำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้น 487 คน ดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบ่งตามเขตที่ตั้ง

เขตที่ตั้ง	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (ห้องเรียน)
เขตดุสิต	เซนต์คาเบรียล	114(2)
	ราชินีบน	46(1)
เขตบางรัก	เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	105(2)
	อัสสัมชัญคอนเวนต์	56(1)
เขตธนบุรี	ซางตาครู้สคอนเวนต์	46(1)
เขตบางพลัด	เขมะสิริอนุสสรณ์	46(1)
	ทิวไผ่งาม	33(1)
เขตวัฒนา	วัฒนาวิทยาลัย	41(1)
รวม	8	487(10)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ วัดคุณธรรมจริยธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมจากเอกสารต่าง ๆ โดยยึดแนวของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดมาตรฐานที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 มีตัวบ่งชี้ 5 ข้อ โดยมีคุณลักษณะเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู รวมถึงแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเองและด้านสัมพันธภาพในครอบครัว มีลักษณะเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วัดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 7 ด้านต่อไปนี้

- ด้านความมีวินัย จำนวน 15 ข้อ
- ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 15 ข้อ
- ด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 15 ข้อ
- ด้านความประหยัด จำนวน 15 ข้อ
- ด้านความเมตตากรุณา จำนวน 15 ข้อ
- ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 15 ข้อ

- ด้านความกตัญญู จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 2

- ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว จำนวน 15 ข้อ

- ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 วัดด้านการอบรมเลี้ยงดูในด้านต่อไปนี้

- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 15 ข้อ

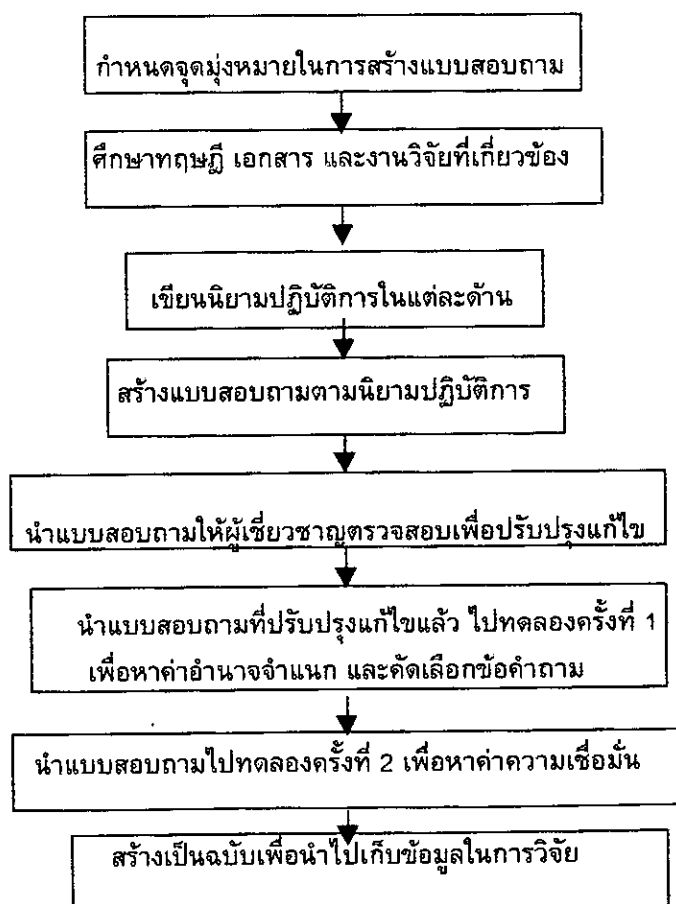
- การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จำนวน 15 ข้อ

- การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จำนวน 15 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับวัดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 7 ด้าน วัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว วัดความเชื่อมั่นในตนเอง

แบบสอบถามทั้งหมดมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ภาพประกอบ 1 การสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า

การดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าวัดคุณธรรมจริยธรรมและปัจจัยบางประการอีก 2 ด้าน ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามภาพประกอบดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบสอบถามจำนวน 9 ด้านคือความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความเชื่อมั่นในตนเอง และสัมพันธภาพในครอบครัว

2. ศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ความเชื่อมั่นในตนเอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว

3. เขียนนิยามปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด

4. เขียนข้อความของแบบสอบถามแต่ละด้านให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยแต่ละด้านมีข้อความด้านละ 40 ข้อจากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลการศึกษาจำนวน 6 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาการศึกษาจำนวน 3 ท่านเป็นผู้พิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมทางภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่นิยามไว้ในแต่ละด้านเป็นรายข้อแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ให้ถูกต้อง ตามนิยามที่กำหนดไว้โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ด้านความมีวินัย เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.2 ด้านความรับผิดชอบ เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.3 ด้านความซื่อสัตย์ เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.4 ด้านความประหยัด เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.5 ด้านความเมตตากรุณา เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.7 ด้านความกตัญญู เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 -1.00
คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.8 ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.33 - 1.00 คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

4.9 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เดิมมี 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 - 1.00 คัดเลือกมา 30 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

5. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกจากข้อ 4 ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกข้อความที่อยู่ในเกณฑ์และผ่านการปรับปรุงแก้ไขทางภาษาแล้ว ไปทดลองครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญสมุทรปราการ จำนวน 200 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยวิธี t-test แบบเทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ จากนั้นคัดเลือกข้อความที่มีค่า t สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 หรือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านความมีวินัย เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 1.044 - 5.880 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.623 - 5.880

1.2 ด้านความรับผิดชอบ เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -2.299 - 5.255 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.776 - 5.255

1.3 ด้านความซื่อสัตย์ เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -1.123 - 4.464 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 3.131 - 4.464

1.4 ด้านความประหยัด เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -0.587 - 6.410 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.642 - 6.410

1.5 ด้านความเมตตากรุณา เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 0.537 - 7.556 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.412 - 7.556

1.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 0.361 - 8.436 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.231 - 8.436

1.7 ด้านความกตัญญู เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -2.677 - 4.577 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.085 - 4.577

1.8 ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -0.916 - 5.640 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 3.041 - 5.640

1.9 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -4.598 - 5.446 คัดเลือกมา 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.737 - 5.446

6. นำแบบสอบถามทั้งหมด ที่ได้จากข้อ 5 ไปทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระมารดานิจาณูเคราะห์จำนวน 200 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha- Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

6.1 ด้านความมีวินัย มีค่าความเชื่อมั่น 0.932

6.2 ด้านความรับผิดชอบ มีค่าความเชื่อมั่น 0.838

6.3 ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.923

6.4 ด้านความประหยัด มีค่าความเชื่อมั่น 0.783

6.5 ด้านความเมตตากรุณา มีค่าความเชื่อมั่น 0.806

6.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีค่าความเชื่อมั่น 0.832

6.7 ด้านความกตัญญู มีค่าความเชื่อมั่น 0.863

6.8 ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น 0.919

6.9 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น 0.794

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 มาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปเก็บข้อมูลการวิจัย ส่วนแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยนำแบบสอบถามของมะลิ อุดมภาพ (2538) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยที่แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูฉบับนี้มีค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่า t ตั้งแต่ 3.18 ถึง 9.90 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.925

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่า t ตั้งแต่ 2.37 ถึง 6.91 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่า t ตั้งแต่ 2.74 ถึง 9.98 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936

วิธีการปรับปรุงแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู มีดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จาก ชนิด 5 ระดับ ให้เป็นชนิด 4 ระดับ ซึ่งตัดตัวเลือกระดับปานกลางออกและมีจำนวนข้อคำถามคงเดิม คือ 30 ข้อ และปรับมาตราส่วนจากจริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย จริงน้อยที่สุด เป็นทำเป็นประจำ ทำเป็นส่วนใหญ่ ทำบางครั้ง ไม่เคยทำ ตามลำดับ

2. นำแบบสอบถามดังกล่าว ไปทดลองครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญสมุทรปราการ จำนวน 100 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ด้วยวิธีการทดสอบ t -test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 หรือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 0.621 – 9.800 คัดเลือกไว้ 15 ข้อ ที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.816 – 9.800

2.2 ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 0.430 – 7.271 คัดเลือกไว้ 15 ข้อ ที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.064 – 7.271

2.3 ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เดิมมี 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ -0.643 – 5.792 คัดเลือกไว้ 15 ข้อ ที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.996 – 5.792

3. นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha- Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

- 1.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.775
- 1.2 ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.701
- 1.3 ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.725

4. จัดแบบสอบถามเป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปเก็บข้อมูลในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะแบบสอบถามมี 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่วัดคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมชนิดข้อความที่สร้างขึ้นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ โดยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 7 ด้าน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ ความประหยัด และความกตัญญู

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่ได้รวมข้อคำถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไว้ในข้อเดียวกัน โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามวัดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ 7 ด้าน คือความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าสอดคล้องหรือตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนแล้วให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ต้องการเพียงข้อเดียว

แบบสอบถาม	ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคย
ความมีวินัย	0	ข้าพเจ้าทิ้งเศษกระดาษลงในถังขยะ				
	00	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าจะชักชวนเพื่อน หนีโรงเรียน				
ความรับผิดชอบ	0	ข้าพเจ้าแกล้งป่วยเมื่อไม่ยอมไป โรงเรียน				
	00	ข้าพเจ้าติดตามความก้าวหน้าในเรื่อง การเรียนของตนเอง				
ความซื่อสัตย์	0	ข้าพเจ้าตั้งใจจะลอกข้อสอบเพื่อนถ้ามีโอกาส				
	00	ข้าพเจ้าข่มขู่เพื่อนที่อ่อนแอกว่าให้ทำ งานให้				
ความประหยัด	0	ข้าพเจ้าจะซื้อของที่จำเป็นต้องใช้เท่านั้น				
	00	ข้าพเจ้าซื้อสินค้าที่มียี่ห้อ และราคาแพง				
ความเมตตา กรุณา	0	ข้าพเจ้าไม่เล่นรุนแรงกับเพื่อนที่อ่อนแอกว่า				
	00	ข้าพเจ้าชอบพูดจาให้ร้ายผู้อื่น				
ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	0	ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลืองานเพื่อน				
	00	เมื่อมีการทำงานกลุ่มข้าพเจ้าจะเลียง				
ความกตัญญู	0	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกซาบซึ้งใจต่อผู้มี พระคุณ				
	00	ข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่เพื่อนรักที่เคย ช่วยเหลือกัน				

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเองและวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ ว่าสอดคล้องหรือตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเพียงใด แล้วให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ต้องการเพียงช่องเดียว

แบบสอบถาม	ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคย เลย
สัมพันธภาพ ภายในครอบครัว	0	ผู้ปกครองซักถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า				
	00	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะนำมาปรึกษาผู้ปกครอง				
ความเชื่อมั่นใน ตนเอง	0	เวลาครูสอนข้าพเจ้ามีข้อสงสัยจะยกมือถามทันที				
	00	ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจในผลการเรียนของข้าพเจ้า				

วิธีการตรวจให้คะแนน

1.ข้อความทางบวก มีการให้คะแนนดังนี้

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง

เป็นประจำ ให้ 3 คะแนน

เป็นส่วนใหญ่ ให้ 2 คะแนน

บางครั้ง ให้ 1 คะแนน

ไม่เคยเลย ให้ 0 คะแนน

2.ข้อความทางลบ มีการให้คะแนนดังนี้

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง

เป็นประจำ ให้ 0 คะแนน

เป็นส่วนใหญ่ ให้ 1 คะแนน

บางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ไม่เคยเลย ให้ 3 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 2.50 แปลว่า นักเรียนมีลักษณะในสิ่งที่วัดในระดับสูง

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าตั้งแต่ 1.50 ถึง 2.49 แปลว่า นักเรียนมีลักษณะในสิ่งที่วัดในระดับค่อนข้างสูง

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.49 แปลว่า นักเรียนมีลักษณะในสิ่งที่วัดในระดับค่อนข้างต่ำ

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าน้อยกว่า 0.50 แปลว่า นักเรียนมีลักษณะในสิ่งที่วัดในระดับต่ำ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามและตอบคำถามตามข้อย่อย ก ข ค ทุกข้อคำถาม โดยทำเครื่องหมาย (/) ลงบนเส้น ในแต่ละข้อย่อย ที่ตรงกับความคิดเห็นหรือสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นส่วนใหญ่	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
0. เวล่านักเรียนทำการบ้านผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
ก. ไม่สนใจว่านักเรียนทำการบ้านหรือไม่				
ข. ไม่ให้ไปไหนจนกว่าจะทำการบ้านเสร็จ				
ค. ซักถามว่าทำการบ้านได้หรือไม่				
00. ในระหว่างที่นักเรียนกำลังศึกษาเล่าเรียนผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
ก. บังคับให้อ่านหนังสือเป็นประจำ				
ข. ไม่เคยถามเรื่องการเรียนเลย				
ค. พุดคุยถึงปัญหาการเรียนว่าเป็นอย่างไร				

วิธีตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน
 ทำเป็นส่วนใหญ่ ให้ 2 คะแนน
 ทำเป็นบางครั้ง ให้ 1 คะแนน
 ไม่เคยทำ ให้ 0 คะแนน

การแปลความหมายคะแนน

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 2.50 แปลว่า มีการอบรมเลี้ยงดูด้านที่วัดอยู่ในระดับสูง

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าตั้งแต่ 1.50 ถึง 2.49 แปลว่า มีการอบรมเลี้ยงดูด้านที่วัดอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.49 แปลว่า มีการอบรมเลี้ยงดูด้านที่วัดอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าน้อยกว่า 0.50 แปลว่า มีการอบรมเลี้ยงดูด้านที่วัดอยู่ในระดับต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือสำหรับการวิจัยทั้ง 3 ฉบับ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อขอความกรุณาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนนัดหมาย วัน เวลา ที่จะนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 12-20 กุมภาพันธ์ 2547
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ทำการตอบแบบสอบถาม
4. ดำเนินการสอบโดยผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการสอบด้วยตนเอง โดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายในการสอบ และอธิบายคำชี้แจงในการทำแบบสอบถามแต่ละตอนอย่างชัดเจน และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ผลตรงตามความจริง
5. นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามปัจจัยบางประการแต่ละด้าน ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความประหยัด และความกตัญญู
4. หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation) ระหว่างชุดตัวแปรอิสระ

ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับชุดของตัวแปรตาม ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู และใช้สถิติทดสอบความมีนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คานอนิคอล

5. หาค่าน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอล (Canonical Weight) แต่ละชุดที่มีนัยสำคัญ พร้อมทั้งพิจารณาที่มีลักษณะเด่นในกลุ่มของปัจจัยต่างๆ และในกลุ่มของตัวแปรตาม คือ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความประหยัด ความกตัญญู ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 248 - 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1

$\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้วิธีการ

ทดสอบ t-test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation coefficient) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product – moment coefficient correlation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540: 173)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน X,Y

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X

$\sum Y$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y

$\sum X^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum XY$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X และ Y คูณกันแต่ละคู่

N แทน จำนวนคนหรือสิ่งที่ศึกษา

3.2 หาค่าสหสัมพันธ์แคนอนิคอลโดยมีขั้นตอนดังนี้ (Pedhazur. 1997: 927 - 933)

3.2.1 กำหนดส่วนย่อยของเมตริกซ์ X กับ Y ให้อยู่ในรูปของซูปเปอร์

เมตริกซ์ ดังนี้

$$R = \begin{bmatrix} R_{xx} & R_{xy} \\ R_{yx} & R_{yy} \end{bmatrix}$$

เมื่อ R แทน ซุปเปอร์เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
 R_{xx} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p
 R_{yy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรตาม Y_q
 R_{xy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p กับชุดของตัวแปรตาม Y_q
 R_{yx} แทน ทรานสโพสของ R_{xy}

หาค่าเมตริกซ์ของ R_{yy}^{-1} , R_{yx} , R_{xx}^{-1} , R_{xy} แล้วนำไปใส่สมการดีเทอร์มิแนนท์ ดังนี้

$$|R_{yy}^{-1}R_{yx}R_{xx}^{-1}R_{xy} - \lambda I| = 0$$

R_{yy}^{-1} แทน อินเวอร์สเมตริกซ์ R_{yy}
 R_{xx}^{-1} แทน อินเวอร์สเมตริกซ์ R_{xx}
 I แทน ไอดेंटิตีเมตริกซ์
 λ แทน ไอแกนวาลูส์หรือความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

3.2.2 จากสมการดีเทอร์มิแนนท์จะได้สมการ quadratic

$$a\lambda^2 + b\lambda + c = 0$$

3.2.3 คำนวณหาค่า λ ได้จากสูตร

$$\lambda = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

3.2.4 หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (R_{ci}) โดยการถอดรากที่สองของ λ

จากสูตร

$$R_{ci} = \sqrt{\lambda_i}$$

3.3 ทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลทำได้โดยใช้การแจกแจงแบบไคสแควร์ตามวิธีของ Bartlett (Pedhazur, 1997: 927 – 933)

$$\chi^2 = -[N - 1 - .5(p + q + 1)] \log_e \Lambda ; df = pq$$

χ^2	แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
N	แทน จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
p	แทน จำนวนตัวแปรอิสระ X
q	แทน จำนวนตัวแปรตาม Y
$\log_e$	แทน natural logarithm
Λ	แทน Wilks' lambda โดยการคำนวณจากสูตร

$$\Lambda = (1 - R_{c1}^2)(1 - R_{c2}^2) \dots (1 - R_{cq}^2)$$

3.4 คำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร Y (Pedhazur.1997 : 927 - 933)

$$\beta_j = \frac{1}{\sqrt{V_j' R_{yy} V_j}} V_j$$

เมื่อ β_j แทน คำนำน้หนักความสำคัญคาโนนิคอลของชุดที่ j (Function j)

V_j แทน เวกเตอร์ที่ j

V_j' แทน ทรานสโพสของ V_j

หาค่า V_j โดยแก้สมการต่อไปนี้

$$(R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I) V_j = 0$$

3.5 คำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร X (Pedhazur. 1997: 927 –933)

ได้จากสมการดีเทอร์มิแนนท์

$$A = R_{xx} R_{xy} B D^{-1/2}$$

เมื่อ A แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของตัวแปร X ในแต่ละชุด

B แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของตัวแปร Y

$D^{-1/2}$ แทน diagonal matrix ที่มีสมาชิกเป็นส่วนกลับของรากที่สองของ λ

R_{xx} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X

R_{xy} แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X กับตัวแปรตาม Y

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

k	แทน	คะแนนรายข้อ
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยรายข้อ
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
X_1	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
X_2	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
X_3	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
X_4	แทน	สัมพันธภาพภายในครอบครัว
X_5	แทน	ความเชื่อมั่นในตนเอง
Y_1	แทน	ความมีวินัย
Y_2	แทน	ความรับผิดชอบ
Y_3	แทน	ความซื่อสัตย์
Y_4	แทน	ความประหยัด
Y_5	แทน	ความเมตตากรุณา
Y_6	แทน	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
Y_7	แทน	ความกตัญญู
F(1)	แทน	ชุด (Function) ที่ 1 ในการหาค่าน้ำหนักความสำคัญ
F(2)	แทน	ชุด (Function) ที่ 2 ในการหาค่าน้ำหนักความสำคัญ
F(3)	แทน	ชุด (Function) ที่ 3 ในการหาค่าน้ำหนักความสำคัญ
F(4)	แทน	ชุด (Function) ที่ 4 ในการหาค่าน้ำหนักความสำคัญ
F(5)	แทน	ชุด (Function) ที่ 5 ในการหาค่าน้ำหนักความสำคัญ
λ	แทน	ค่าไอเกนแวลูส์
R_c	แทน	ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation)
$\wedge$	แทน	Wilks' lambda
χ^2	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามการวัดความมีวินัย ความรับผิดชอบ

ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง

2. คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยกับ คุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู

3. คำสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรอิสระ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูและค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ

4. คำนำหนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรอิสระด้าน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนตามแผนการวิจัยที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามวัดด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู

ผู้วิจัยนำคะแนนด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรม จริยธรรม 7 ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตัวแปร	k	X	S	C.V.	ความหมาย
					ค่าเฉลี่ย
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	3	0.59	.54	91.53	ค่อนข้างต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	3	2.02	.53	26.24	ค่อนข้างสูง
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	3	1.47	.46	31.29	ค่อนข้างต่ำ
สัมพันธภาพภายในครอบครัว	3	1.85	.32	17.30	ค่อนข้างสูง
ความเชื่อมั่นในตนเอง	3	1.83	.32	17.47	ค่อนข้างสูง
ความมีวินัย	3	2.19	.36	16.44	ค่อนข้างสูง
ความรับผิดชอบ	3	2.08	.40	19.23	ค่อนข้างสูง
ความซื่อสัตย์	3	2.40	.38	15.83	ค่อนข้างสูง
ความประหยัด	3	1.92	.41	21.35	ค่อนข้างสูง
ความเมตตากรุณา	3	2.02	.36	17.82	ค่อนข้างสูง
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3	1.85	.36	19.46	ค่อนข้างสูง
ความกตัญญู	3	2.14	.43	20.09	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 3 พบว่านักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีสัมพันธภาพภายในครอบครัว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีความประหยัด มีความเมตตากรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความกตัญญูในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายพบว่า การกระจายของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีค่าสูงสุดรองลงมาคือการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการกระจายของคะแนนความซื่อสัตย์มีค่าต่ำสุด

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาระหว่างปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความกตัญญู ผู้วิจัยนำคะแนนชุดของตัวแปรอิสระการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้านไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดา และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาระหว่างตัวแปรอิสระด้านปัจจัยกับตัวแปรตามคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7
X_1	1.00	-.413	.192	.088	.087	-.326	-.243	-.437	-.297	-.305	-.211	-.402
X_2		1.00	.304	-.383	-.367	.242	.356	.312	.255	.291	.365	.430
X_3			1.00	.006	.013	.034	.144	-.095	.058	.056	.179	.122
X_4				1.00	.985	-.158	-.312	-.183	-.230	-.326	-.274	-.382
X_5					1.00	-.163	-.308	-.187	-.238	-.306	-.254	-.375
Y_1						1.00	.644	.614	.499	.455	.374	.465
Y_2							1.00	.558	.579	.497	.496	.587
Y_3								1.00	.461	.525	.430	.548
Y_4									1.00	.449	.447	.534
Y_5										1.00	.650	.682
Y_6											1.00	.675
Y_7												1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละด้านคือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_1) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_2) ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_1) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_2) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_2) กับสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_2) กับความเชื่อมั่นในตนเอง (X_5) และสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) กับความเชื่อมั่นในตนเอง (X_5) มีค่า -.413 ถึง .985 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_1) กับสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_1) กับความเชื่อมั่นในตนเอง (X_5) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) กับความเชื่อมั่นในตนเอง (X_5) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) กับสัมพันธภาพภายในครอบครัว (X_4) สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในส่วน of ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 7 ด้าน คือความมีวินัย (Y_1) ความรับผิดชอบ (Y_2) ความซื่อสัตย์ (Y_3) ความประหยัด (Y_4) ความเมตตา กรุณา (Y_5) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Y_6) ความกตัญญู (Y_7) มีค่า -.437 ถึง .430 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทั้งในทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ยกเว้นการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) กับความซื่อสัตย์ (Y_3) มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) กับความมีวินัย (Y_1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) กับความประหยัด (Y_4) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_3) กับความเมตตา กรุณา (Y_5) สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 7 ด้าน คือความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู มีค่า .374 ถึง .682 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

3. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรม จริยธรรม 7 ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู และค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยนำค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของชุดตัวแปรอิสระด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และ ความกตัญญู ไปหาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตาม ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

5 ชุด และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การแจกแจงแบบไคสแควร์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามด้านกับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

F	R _c	λ	Λ	χ^2
1	.594 ^{**}	.353	.499	333.089
2	.404 ^{**}	.163	.771	124.519
3	.201 ^{**}	.040	.921	39.240
4	.169 [*]	.029	.960	19.386
5	.106	.011	.989	5.464

* มีค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ปรากฏผลว่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลแต่ละชุดมีค่าเท่ากับ .594, .404, .201, .169 และ .106 ตามลำดับ ซึ่งในชุดที่ 1, 2 และ 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนในชุดที่ 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในชุดที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล ทั้ง 5 ชุดพบว่ามีความเท่ากับ .353, .163, .040, .029 และ .011 ตามลำดับแสดงว่าปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู มีลักษณะวัดรวมกันเท่ากับร้อยละ 35.5, 16.3, 4.0, 2.9 และ 1.1 ตามลำดับ

4. คำนำหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามด้านความมีวินัย

ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความ
กตัญญู ผู้วิจัยนำค่าสหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรม
เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว
ความเชื่อมั่นในตนเอง กับชุดตัวแปรตามด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความ
ประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ไปคำนวณหาค่าน้ำหนักความสำคัญ
คาโนนิคอลระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด
ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความกตัญญู ได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามด้าน
ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประเภทของ ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอล			
		F(1)	F(2)	F(3)	F(4)
ตัวแปรอิสระ	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ ละเลย	-.663	-.555 ^x	.482 ¹	.237 ¹
	การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย	.213 ¹	-.119	1.223 ¹	.313 ¹
	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน	.204 ¹	-.562 ^x	-.295 ^x	-.682 ^x
	สัมพันธภาพภายในครอบครัว	-.295	2.018 ¹	1.505 ¹	-4.656 ^x
	ความเชื่อมั่นในตนเอง	-.203	-1.632 ^x	-.731 ^x	4.640 ¹
ตัวแปรตาม	ความมีวินัย	.013	.265 ¹	-.110	-.615 ^x
	ความรับผิดชอบ	.103	-.802 ^x	.225 ¹	.014
	ความซื่อสัตย์	.208 ¹	.944 ¹	.668 ¹	.631 ¹
	ความประหยัด	.083	.252 ¹	-.306 ^x	-.559 ^x
	ความเมตตากรุณา	.073	-.105	-1.148 ^x	.864 ¹
	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	-.080	-.572 ^x	.970 ¹	.252 ¹
	ความกตัญญู	.742 ¹	.017	-.179	-.557 ^x

¹ค่าที่ส่งผลซึ่งกันและกันแบบที่หนึ่งในชุดนั้น ^xค่าที่ส่งผลซึ่งกันและกันแบบที่สองในชุดนั้น(ถ้ามี)

เกณฑ์ที่พิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญจะส่งผลซึ่งกันและกันมีค่า $\geq .2$ ขึ้นไป

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอล ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 7 ด้าน ของชุดที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวแปรอิสระของ ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีค่า น้ำหนัก .213 และ .204 ตามลำดับ และสำหรับกลุ่มตัวแปรตามคือ ความซื่อสัตย์ และความกตัญญู มีค่าน้ำหนัก .208 และ .742 ส่วนตัวแปรอื่นๆมีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อยในชุดที่หนึ่งนี้พบว่า ชุดตัวแปรอิสระด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามด้านความซื่อสัตย์ และความกตัญญูผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยสูง จะทำให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ และความกตัญญูสูงเช่นกัน

ส่วนในชุดที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าน้ำหนัก -.555, -.562, 2.018 และ -1.632 ตามลำดับส่วนตัวแปรอื่นๆ มีค่าน้ำหนักน้อย และสำหรับกลุ่มตัวแปรตามคือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .265, -.802, .944, .252 และ -.572 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรตามอื่นๆมีค่าน้ำหนักน้อย ในชุดที่ 2 นี้มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองกลุ่มเป็น ไปสองแบบคือ ในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้าน สัมพันธภาพภายในครอบครัวส่งผล ซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และในแบบที่สองชุด ตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตาม ความรับผิดชอบ และความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวสูงจะมีวินัยสูง มี ความซื่อสัตย์สูง และมีความประหยัดสูง และในขณะเดียวกันนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลยสูง และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูง และมีความเชื่อมั่นในตน เองสูงจะมีความรับผิดชอบสูง และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สูงเช่นกัน

ส่วนในชุดที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายใน ครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .482, 1.223, -.295, 1.505 และ -.731 ตามลำดับ และสำหรับกลุ่มตัวแปรตามคือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .225, .668, -.306, -1.148 และ .970 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรตามอื่นๆมีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อย ในชุดที่สามนี้ มีความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสองกลุ่มเป็นไปสองแบบคือ ในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและ กันกับชุดตัวแปรตามความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และในแบบที่สองชุดตัว แปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกัน

และกันกับชุดตัวแปรตามความประหยัดและความเมตตากรุณา ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง และมีสัมพันธภาพภายในครอบครัวสูงจะมีความรับผิดชอบสูง มีความซื่อสัตย์ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สูง และในขณะเดียวกันนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความประหยัดและความเมตตากรุณาสูงเช่นกัน

ส่วนในชุดที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าน้ำหนักความสำคัญ .237, .313, -.682, -4.656 และ 4.640 ตามลำดับ และสำหรับกลุ่มตัวแปรตามคือความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญูมีค่าน้ำหนักความสำคัญ -.615, .631, -.559, .864, .252 และ -.557 ตามลำดับส่วนตัวแปรอื่นๆมีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อย ในชุดที่สี่นี้มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองกลุ่มเป็นไปสองแบบคือ ในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และสัมพันธภาพภายในครอบครัวส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามด้านความมีวินัย ความประหยัด และความกตัญญู ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความซื่อสัตย์สูง มีความเมตตากรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สูง และในขณะเดียวกันนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูง มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวสูง จะมีความมีวินัย มีความประหยัด และมีความกตัญญูสูงเช่นกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า สามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สังเกต ความมุ่งหมาย สมมติฐาน วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผลการศึกษา
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

สังเกต ความมุ่งหมาย สมมติฐาน วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์โดยใช้สหสัมพันธ์คาโนนิคอลตั้งรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการ มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 8,682 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน เป็นนักเรียนจำนวน 487 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และปรับปรุง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วัดคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 7 ด้านต่อไปนี้

- ด้านความมีวินัย จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.623 – 5.88 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.932
- ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.776 – 5.255 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.838
- ด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 3.131 – 4.464 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.923
- ด้านความประหยัด จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.642 – 6.410 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.783
- ด้านความเมตตา กรุณา จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.412 – 7.556 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.806
- ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.231 – 8.436 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.832
- ด้านความกตัญญู จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.085 – 4.577 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.863

ตอนที่ 2 วัดด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัวและความเชื่อมั่นในตนเอง

- ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 3.041 – 5.640 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.919
- ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 2.737 – 5.446 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.794

ตอนที่ 3 วัดด้านการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละด้านจำนวน 15 ข้อ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่า t ตั้งแต่ 2.816 – 9.800 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.775
- ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่า t ตั้งแต่ 2.064 – 5.946 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.701
- ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่า t ตั้งแต่ 1.996 – 5.792 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.725

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือสำหรับการวิจัยทั้ง 3 ฉบับ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. หลังจากที่ผู้วิจัยติดต่อนัดหมาย วัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยที่ผู้วิจัยทำการชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและทราบถึงจุดมุ่งหมายในการสอบและอธิบายคำชี้แจงในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับอย่างชัดเจนโดยขอความร่วมมือในการสอบเพื่อให้ได้ผลตรงตามความจริง ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 12-20 กุมภาพันธ์ 2547

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 487 ชุด มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้และนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาหาค่าสถิติและทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู

3. หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation) ระหว่างชุดตัวแปรอิสระ ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับชุดของตัวแปรตาม ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความประหยัด และความกตัญญู และใช้สถิติทดสอบความมีนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอล (Canonical Weight) แต่ละชุดที่มีนัยสำคัญ พร้อมทั้งพิจารณาที่มีลักษณะเด่นในกลุ่มของปัจจัยต่างๆ และในกลุ่มของตัวแปรตามคือ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเองกับชุดตัวแปรตามด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลแต่ละชุดมีค่าเท่ากับ .594, .404, .201, .169 และ .106 ตามลำดับ ซึ่งในชุดที่ 1 2 และ 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนในชุดที่ 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในชุดที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล ทั้ง 5 ชุดพบว่า มีค่าเท่ากับ .353, .163, .040, .029 และ .011 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพภายในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง กับความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู มีลักษณะวัดร่วมกันเท่ากับร้อยละ 35.5, 16.3, 4.0, 2.9 และ 1.1 ตามลำดับ

2. กำหนดน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 7 ด้านของชุดที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามด้านความซื่อสัตย์ และความกตัญญู

ส่วนในชุดที่ 2 พบว่า ในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัย ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัย ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตาม ความรับผิดชอบและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ส่วนในชุดที่ 3 พบว่า ในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัย ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความประหยัด และความเมตตากรุณา

ส่วนในชุดที่ 4 พบว่า ในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัย ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความซื่อสัตย์ และความเมตตากรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และสัมพันธภาพภายในครอบครัวส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความมีวินัยความประหยัดและความกตัญญู

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ อภิปรายได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ความสัมพันธ์เป็น 4 ชุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยบางประการซึ่งได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพในครอบครัว ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด และความกตัญญู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินันท์ วรรณกิจ (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบของนักเรียน ชนาธิป ชินะนาวัน (2545: บทคัดย่อ) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียน และสุชีรา บุญทัน (2541: 77-82) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดเวทีของนักเรียน และดาวณา กิตติโสโร (2546: 68) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นและวาทกรรมม่วงสุวรรณ (2517: 148) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเมตตา กรุณาของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อการมี ชีวิตที่ดีของเด็ก เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ดีจะมีค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ดีตามครอบครัว (Frances and Louise. 1955: 191-239)

2. นำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของปัจจัยชุดแรก พบว่าตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทา แทนธานี (2534: 99-102) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย สังคม และจริยธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองในโรงเรียนเอกชนนั้นเป็นการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสร้างความเป็นกันเองและเป็นประชาธิปไตยในครอบครัวส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกที่ควร และในสิ่งที่ไม่ถูกต้องผู้ปกครองก็มีการเข้มงวดกวดขันเพื่อพฤติกรรมและพัฒนาการที่ดีของเด็กต่อไป ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ เฮิร์ลอค ที่ว่าพ่อแม่ที่ยอมรับเด็กคือให้ความรัก ความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดในบ้าน และเห็นความสำคัญของเด็กผลที่ตามมาคือเด็กจะเป็นคนที่มีความร่วมมือ เป็นมิตร ซื่อสัตย์ มองตัวเองได้ตรงตามความเป็นจริง ใจได้ สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ ให้ความยกย่องผู้อื่น (Hurlock. 1964: 661)

ส่วนในชุดที่สอง คำนำนหนักความสำคัญคาโนนิคอล เป็นไป 2 แบบในแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัย ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดของตัวแปรตาม ด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนาธิป ชินะนาวัน (2545:บทคัดย่อ) พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวส่งผลต่อค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนัก

เรียนในโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีสิ่งแวดล้อม มีความเป็นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ความสามารถ ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัว และการสร้างความรักความอบอุ่น ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและสนับสนุนนักเรียนในด้านต่างๆเป็นอย่างดีจากพ่อแม่ ทำให้เด็กได้รับความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กจึงประพฤติปฏิบัติตนไม่ในทางที่ดีมีระเบียบวินัยไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากบ้าน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ และการปรับตัวของเด็ก หากเด็กมาจากบ้านที่มีบรรยากาศดีมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเด็กจะมีความรู้สึกที่ดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่นๆ. 2520: 197)

ในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกัน กับชุดของตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอารีย์ เศรษฐชัย (2520: 47-48) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบส่งผลซึ่งกันและกัน กับความเชื่อมั่นในตนเอง และมุสเสน (มานะ พ่วงความสุข 2536: 36; อ้างอิงจาก Mussen. 1969: 261) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง และสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยทั่วไปจะมีความกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดีและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง (จันทนา ภาคบงกช. 2533: 1)

ส่วนในชุดที่สามและชุดที่สี่ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลของชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามมีค่าเป็น .201 และ .169 ตามลำดับซึ่ง คูลลีและโลนส์ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 52; อ้างอิงจาก Cooley & Lohnes. 1971: 176) แนะนำว่าการศึกษาที่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ สหสัมพันธ์คาโนนิคอลต้องเป็นค่าที่ไม่เล็กเกินไปซึ่งสหสัมพันธ์คาโนนิคอลที่มีขนาดน้อยกว่า .30 ถือได้ว่าเป็นขนาดเล็กเกินไปและจากผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลของชุดที่สามและชุดที่สี่มีขนาดน้อยกว่า .30 และเมื่อพิจารณาความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลของชุดที่สามและชุดที่สี่แสดงว่าชุดตัวแปรอิสระด้านปัจจัยกับชุดตัวแปรตามด้านคุณธรรมจริยธรรมมีการวัดร่วมกันเพียงร้อยละ 4.0 และ 2.9 ย่อมแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสองกลุ่มต่างมีสหสัมพันธ์ต่อกันค่อนข้างต่ำและเล็กเกินไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการนำผลงานวิจัยมาใช้

จากผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ดี ความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับคุณธรรมจริยธรรมทุกด้าน ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรนำปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว

การปลูกฝังและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้เด็กเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กและส่งผลไปยังครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ 7 ด้าน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู ทำนองเดียวกันกับการวิจัยเรื่องนี้ในระดับชั้นต่างๆ ดังเช่น ระดับประถมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา หรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า เมื่ออายุหรือระดับวุฒิภาวะสูงกว่า หรือต่ำกว่าจะมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทั่วไป ที่คาดว่าจะสัมพันธ์กับ คุณธรรมจริยธรรม 7 ด้านหรือคุณธรรม จริยธรรมในด้านอื่นที่ควรปลูกฝังอีกเช่น ด้านความสามัคคี ด้านความเสียสละ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2523). *แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2523). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา. (2521). *คู่มือครูสอนจริยศึกษาชั้น ป.5-ป.6*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา. (2526). *แนวการปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการและการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ*. กรุงเทพฯ: กองศาสนศึกษา.
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2529). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กวินทร์ ธรรมนุต. (2522). *การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการเด็กโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กที่มีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับของกลุ่มเพื่อน*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- การฝึกหัดครู, กรม. (2525). *จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษา สังกัดสถานศึกษากรมการฝึกหัดครู*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณี ภูพัฒน์. (2538). *การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันเรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544, กุมภาพันธ์). "สัมพันธภาพที่ดีที่ถูกต้องระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น," *แม่และเด็ก*. 348: 94-96.
- กุลวรรณ วิทยาวาสจุจิ. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลลาป รัตนสังฆธรรมและคณะ. (2538). *สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก*. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

- ชนาธิป ชินะนาวิน. (2545). *การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี หลีกเพชร. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชีพ อ่อนโลกสูง. (2516). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2525). *บทความวิทยุกระจายเสียงการศึกษาเพื่อคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: กำจรกิจ.
- . (2518). *การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวม, รวมบทความวิทยุกระจายเสียง 28*. กรุงเทพฯ: สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย.
- เชนิสา ชื่นสุวรรณ. (2539). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนและความสนใจวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบเป็นคู่ (Learning Cell) กับการสอนตามคู่มือ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). *หลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- ณัฐพร สตาภรณ์. (2540). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนายร้อย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์. (2526). *จริยธรรมและเจตคติวิทยาศาสตร์ของนิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษา*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดนัย งามมานะ. (2518). *ความรู้สึกรับผิดชอบความอยากรู้ อยากเห็นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเอาใจใส่เกินไป*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดาวณา กิตติสาโร. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา โดยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอล*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เดโช สวานันท์. (2510). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- เดช วิโย. (2522). *การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านความคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน*. ปรินูญานันท์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). *จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2528 , พฤษภาคม-สิงหาคม). "การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม," *สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์* 7(19): 60-64.
- (2524). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงใจ เนตรโรจน์. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความมีวินัยในตนเอง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 3 กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานันท์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร รอดเทศ. (2523). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์กับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย*. ปรินูญานันท์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ทวี บุญยเกตุ. (2515). *พ่อสอนลูก*. กรุงเทพฯ: เฟื่องอักษร.
- ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันติบาล. (2517). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โพธิ์สามต้นการพิมพ์.
- ทวีรัสมิ ธนาคม. (2531). *ชีวิตประหยัด*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ทัศน ทองภักดี. (2539). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความเชื่ออำนาจภายในตนและความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กในเมืองและชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- ทัศนมา ระเบียบดี. (2529). *ผลการใช้เทคนิค "แม่แบบ" โดยใช้สไลด์การ์ตูนเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานันท์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองคูณ หงษ์พันธุ์. (2535). *วิถีแห่งบัณฑิต การครองตน ครองคน ครองงาน*. กรุงเทพฯ: อรุณสภาคดพรวัว.

- นันทา แทนธานี. (2534). *การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิยม บุญมี. (2534). *ครอบครัวสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตินันท์ วิชิตชลชัย. (2535). *ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ.(2520). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศรี สีหอำไพ. (2535). *พื้นฐานทางการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทิน มหาพันธ์. (2510). *คู่มือการอบรมนักเรียน*. ชลบุรี: วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน.
- ประณต เล็กสวาสดี. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกกับผิดชอบ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- ประณต นันทิยะกุล. (2534). *การเสริมสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- ประมวล คิตดินสัน. (2511). “ ทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยบุคลิกภาพ,” *เอกสารทางวิชาการวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม*. 1: 44-51.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2523). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. (2524). *การทดลองใช้เทคนิค “แม่แบบ” เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). *การวิเคราะห์ข้อมูลระดับมัลติแวลูเอทในทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์:กรณีเทคนิค MMR และ CCA*. กรุงเทพฯ: ปิ่นเกล้าการพิมพ์.
- ผกา สัตยธรรม. (2535). *สุขภาพจิตเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงพยอม ชิตทอง. (2536). *ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน จังหวัดเชียงใหม่*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระราชวรมณี. (2527). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวล*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

-----, (2529). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตานนโณ). (2526). *หลักธรรมสำหรับการพัฒนาจิต ภาคที่ 1*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2541). *มงคลชีวิต ฉบับ "ธรรมทายาท"*. กรุงเทพฯ: ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์.

พระพยอม กัลยาโณ. (2529). *ป๋วยมนุษย์*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต). (2538). *การศึกษาอารยธรรมที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พิจิตรา พงษ์จินดากร. (2525). *การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิมพ์ใจ ไมตรีเปรม. (2543). *การศึกษาสัมพันธภาพภายในครอบครัวของพนักงานภาคธุรกิจใภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การจัดการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เพราพรรณ เปลี่ยนภู. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา*. ธนบุรี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ภัลฎา ฤๅศรี. (2543). *การศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเทศบาล 2 วัดทรงพระ (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มะลิ อุดมภาพ. (2538). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มลิวลัย บำรุงการ. (2531). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 4 ประการตามพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มัญชรี บุญนาค. (2513). *การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิจของบิดามารดากับบุคลิกภาพของเด็กในพระนครและต่างจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

มานะ พ่วงความสุข. (2536). *ผลของการฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา จังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ยุพา อานันทสิทธิ์. (2515). *การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวน สอบสวน (active inquiry) ใน วิชาวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความคิดแบบสืบสวนสอบสวนความถนัดทางการเรียนและความรู้สึกประทับใจ*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(การสอนมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2531). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รุ่งรัตน์ ไกรทอง. (2537). *ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2525). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ละม้ายมาศ ศรีตัตต์ และจรรยา สุวรรณทัต. (2510). *อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี.รายงานการวิจัย ฉบับที่ 9 สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2525). *การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ. (2539). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชีวาลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2540). *สถิติวิทยาเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณ รักรธรรม. (2515). *การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวลและความต้องการผลสัมฤทธิ์และความรู้สึกประทับใจของเด็กไทยเชื้อชาติจีน*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ.(2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม ความเชื่อมั่น และวิจัยทางสังคม*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.

- วาสนา เจริญสอน. (2537). *ผลการใช้ศิลปสร้างสรรค์ ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- วิวาร์วัน มูลสถาน. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 5*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชาการ ,กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2524). *การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรม และองค์ประกอบที่มีผลพัฒนาการทางจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- , (2523). *แนวทางการศึกษาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิวัฒน์ อิศวานิชย์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลวรรณ ชินพงษ์. (2539). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์. (2525). *การทดลองสอนความกตัญญูกตเวทีแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ. (2530). *ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์ค่าไคไนคอล*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร สุวรรณทศ. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัว เด็กออทิสติกเด็กปัญญาอ่อนและเด็กปกติ*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- ศิริชัย การญจนวาสีและคณะ. (2537). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร. (2534). *ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงบ ลักษณะ. (2524, มกราคม-ธันวาคม). "การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย," *การวัดผลการศึกษา*. 18(1): 34.
- สนวน ลิโทวลิต. (2528). *การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ระดับนักศึกษาพยาบาล*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สรารุณ ดุรินันท์. (2529). *ตัวแปรที่จำแนกกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สัมพันธ์ บุญเกิด. (2522). *ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดภาคเหนือ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2514). *การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- สายสุรี จุติกุล. (2540). *การพัฒนาครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย (2524). *เอกสารประกอบการสอนชุดพัฒนาทางพฤติกรรมเด็กเล่ม 2*. กรุงเทพฯ: กราฟิการ์ต.
- สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม. (2510). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: อักษรบริการ.
- สุชีรา บุญทัน. (2541). *ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญู กตเวที ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. (2527). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี จันท์ชลอ. (2541, มีนาคม). "การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียน," *วารสารวิชาการ*. 1(3): 54-60.
- สุเกียรติ ลิ้มเจริญ. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล กับระเบียบวินัยในชั้นเรียน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดาวรรณ เกรือพานิช. (2535, มกราคม). *บทบาทของกรมวิชาการในการส่งเสริมจริยธรรม*. *วิจัยสนเทศ*. 12(136) :27-29.

- สุวรรณ วชิรปการสกุล. (2533). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านกัลยาณมิตร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปริญญาโท กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). *การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. ปริญญาโท กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- แสง จันทร์งาม. (2522). พุทธศาสนวิทยา. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- สถาบันคุณภาพวิชาการ. *แผนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป/ 5*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายนวัตกรรมการศึกษา ม.ป.ป.
- สนทยา จิตรมาศ. (2532, มิถุนายน). "จริยธรรมในระดับประถมศึกษา พฤติกรรมที่ต้องการและการปลูกฝัง," *ประชากรศึกษา*. 39(1): 27-29.
- สมเด็จพระญาณสังวร. (2522). *หลักพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมชาย พุ่มพิมล. (2525). *การทดลองสอนความเมตตากรุณาแก่เด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์*. ปริญญาโท กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก คูเมือง. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดอ่างทอง*. ปริญญาโท กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงศ์ ตีรพัฒน์. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบ*. ปริญญาโท กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2536, สิงหาคม- กันยายน). "แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม," *ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา*. 16: 3-20.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *คู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร่าง)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (2541). *แผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2522). *รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

- สำรอง เฟื่องหนู. (2524). "ความประหยัด," ใน *เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ*. หน้า 2-4 กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- อนุวัฒน์ ตั้งสมบุรณ์. (2526). *การสร้างแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขต กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมภ์. (2528). *การอบรมเลี้ยงดูกับการพัฒนาการทางสติปัญญาด้านเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2544 , พฤษภาคม). " บทบาทของพ่อต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก," *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 1(7): 35.
- อนุวัติ คุ้มแก้ว. (2538). *การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปริญญาโท กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี หนักแน่น. (2537). *การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิวนัยและนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ. ม.ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อัสรา อารณ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพภายในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมปัจจัยทางชีวสังคม กับความสามารถในการดูแลรักษาสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ. ม. (สุขภาพ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรณพ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ เศรษฐชัย. (2520). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อารี เกษมรติ. (2533). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันและแบบทะนุถนอม*. ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาภา ถนัดช่าง. (2531). *แนวคิดการสร้างจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. ----- . (2521, มีนาคม). "แนวคิดในการสอนวิชาจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย." *วารสารประชากร*. 12: 1-8: 30.
- อรุณา สุตมี. (2533). *การอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำนาจ ทะพิงค์แก และชยันตร์ วรธนภูมิ. (2522, มิถุนายน-กรกฎาคม). "จริยธรรมในสังคมไทย ในทัศนะนักการเมือง," *การศึกษาแห่งชาติ*. 5: 31-33.
- Brown, R. (1968). *Social Psychology*. New York : The Free Press.
- Breckenridge, Marian Edgar. (1955). *Child Development*. Philadelphia : W.B. Saunders Company.
- Good, Carter V. (1959). *Introduction of Education research*. New York : Appleton-Century – Crofts.
- . (1965). *Dictionary of Education*. 3 rd. ed3., New York : Grune and Stration, inc.
- Cronbach, Lee J. (1960). " Essential of Psychological Testing." New York: Harper and Brothers.
- Faw , T. and Belkin, Gay S. (1989). *Child Psychology*. New York : McGraw-Hill Publishing Company.
- Fippo, Edwin B. (1966). *Management : A Behavioral Approach*. Allyn and Bacon.
- Frances. L. & Louise, Bates Ames. (1955). *Child Behavior*. New York : Harper & Brothers.
- Hoffman L, Martin & Hoffman Wladis Lois. (1964). *Review of Child Development Research volume one*. New York : Russell Sage Foudation.
- Hoffman, Martin L. (1970). "Moral Development," *Carmichanual's Manual of Child Psychology*. New York : John Willey and Sons.
- Hurlock, E.B. (1964). *Child Development*. New York : McGraw-Hill.
- Jones, B. and Loinal Morris. (1954). "Moral Education : A Sociological Study of the Influence of Society, *Home and School*," London : George Allen & Unwin.

- Ketefian, Shake. (1981, March-April). "Critical Thinking , Education Preparation and Development of Moral Judgment," *Nursing Research*. 1(30) : 98-103.
- Kohlberg , L. (1976). "Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach," *Moral Development and Behavior*. Ed by Thomas Lickona, PR. 29-35 New York : Holt Rinehart and Winston.
- Klein,David M.&White,James M. (1996). *Family Theories an Introduction*. London:Sage.
- Lembo. John M. (1967, October). "Altruistic Attitudes Among Catholic Lay and Religious Female College Students," *Journal of Educational Research*. 61(2) : 71-73.
- Longman. (1978). *Dictionary of contemporary English Harlaw and Longman*. London : Longman Group.
- Mussen, P.H. and J.J. Conger. (1969). *Child Development Personality*. New York : Harper and Brother.
- Pedhazur, Elazar J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. Explanation and Prediction. New York :Harcourt Brace College.
- Parson, Talcott. (1960). *The social system*. New York : The Free Press.
- Peck , R.F. and Havinghurt, R.J. (1960). *The Psychology of Character Development*. New York : John Willey & Sons. Inc
- Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgement of the Child*. Illionis : The Free Press.
- Rest, James R. (1976). "New Approach in Assessing Moral Judgement," In *Moral Development and Behavior*. New York : Holt Rinehart and Winston, Co.
- Stinnett,Nick,Walters,James & Evelyn, Kaye. (1984). *Relationships in Marriage and the Family*. New York : Macmillan.
- Skinner, B.F. (1971). *About Bhaviora lism*. New York: Knopf.
- Titus, Harold Happer. (1936). *Ethics for today*. American : American Book Company.
- Vicent , Elizabeth Lee. (1961). *Human Psychological Development*. New York : The Ronald Press. Co.
- Wiggins,Jerry S. and others. (1971). *The Psychology of Personality* .London : Adderson-Wesley.
- Walter, Morgan L. and other. (1966). *The Holt Basic Dictionary of American English*. New York : Holt Rinehart and Winston Inc : U.S.A Copyright.

ภาคผนวก ก
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และ ค่า t
ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความมีวินัย

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	21	0.67	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	22	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	0.67	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	24	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	0.67	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	26	0.33	คัดออก
7	1.0	คัดเลือกไว้	27	0.67	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	28	0.67	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดเลือกไว้	29	1.0	คัดเลือกไว้
10	0.33	คัดออก	30	0.33	คัดออก
11	0.67	คัดเลือกไว้	31	0.67	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดเลือกไว้	32	1.0	คัดออก
13	0.67	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
14	0.67	คัดออก	34	0.33	คัดออก
15	1.0	คัดเลือกไว้	35	0.67	คัดเลือกไว้
16	0.33	คัดออก	36	1.0	คัดเลือกไว้
17	0.67	คัดเลือกไว้	37	0.33	คัดออก
18	0.33	คัดออก	38	1.0	คัดเลือกไว้
19	0.33	คัดออก	39	0.67	คัดเลือกไว้
20	1.0	คัดเลือกไว้	40	0.67	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความรับผิดชอบ

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	21	0.67	คัดเลือกไว้
2	0.33	คัดออก	22	0.67	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	1.0	คัดเลือกไว้
4	0.33	คัดออก	24	0.33	คัดออก
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.33	คัดออก	26	0.67	คัดเลือกไว้
7	0.67	คัดเลือกไว้	27	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	28	0.33	คัดออก
9	1.0	คัดเลือกไว้	29	0.33	คัดออก
10	0.33	คัดออก	30	0.33	คัดออก
11	1.0	คัดเลือกไว้	31	1.0	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดเลือกไว้	32	0.67	คัดเลือกไว้
13	0.67	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
14	1.0	คัดเลือกไว้	34	1.0	คัดเลือกไว้
15	0.33	คัดออก	35	0.67	คัดเลือกไว้
16	1.0	คัดเลือกไว้	36	1.0	คัดเลือกไว้
17	0.67	คัดเลือกไว้	37	1.0	คัดเลือกไว้
18	1.0	คัดเลือกไว้	38	0.67	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้	39	1.0	คัดเลือกไว้
20	0.33	คัดออก	40	0.67	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความซื่อสัตย์

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	0.67	คัดเลือกไว้	21	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	22	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	0.67	คัดเลือกไว้
4	0.67	คัดเลือกไว้	24	0.67	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.33	คัดออก	26	1.0	คัดเลือกไว้
7	0.67	คัดออก	27	0.33	คัดออก
8	0.33	คัดออก	28	0.67	คัดเลือกไว้
9	0.67	คัดเลือกไว้	29	1.0	คัดเลือกไว้
10	0.67	คัดเลือกไว้	30	0.67	คัดเลือกไว้
11	1.0	คัดเลือกไว้	31	0.67	คัดเลือกไว้
12	0.33	คัดออก	32	0.67	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	33	0.67	คัดเลือกไว้
14	0.67	คัดเลือกไว้	34	1.0	คัดเลือกไว้
15	0.33	คัดออก	35	0.33	คัดออก
16	0.33	คัดออก	36	0.33	คัดออก
17	0.67	คัดเลือกไว้	37	1.0	คัดเลือกไว้
18	0.67	คัดเลือกไว้	38	0.67	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้	39	1.0	คัดเลือกไว้
20	0.33	คัดออก	40	0.67	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความเมตตากรุณา

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	21	0.33	คัดออก
2	0.33	คัดออก	22	0.67	คัดเลือกไว้
3	0.67	คัดเลือกไว้	23	0.33	คัดออก
4	1.0	คัดเลือกไว้	24	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	0.33	คัดออก
6	1.0	คัดเลือกไว้	26	1.0	คัดเลือกไว้
7	0.33	คัดออก	27	0.33	คัดออก
8	0.67	คัดเลือกไว้	28	0.67	คัดเลือกไว้
9	0.33	คัดออก	29	0.33	คัดออก
10	1.0	คัดเลือกไว้	30	1.0	คัดเลือกไว้
11	1.0	คัดเลือกไว้	31	0.67	คัดเลือกไว้
12	0.67	คัดเลือกไว้	32	1.0	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
14	1.0	คัดเลือกไว้	34	0.67	คัดเลือกไว้
15	1.0	คัดเลือกไว้	35	0.67	คัดเลือกไว้
16	1.0	คัดเลือกไว้	36	1.0	คัดเลือกไว้
17	0.33	คัดออก	37	0.67	คัดเลือกไว้
18	1.0	คัดเลือกไว้	38	1.0	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้	39	0.67	คัดเลือกไว้
20	0.33	คัดออก	40	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความเชื่อเพื่อเผยแพร่

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	21	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	22	0.67	คัดออก
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดออก	24	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.67	คัดออก	26	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	27	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	28	1.0	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดเลือกไว้	29	0.67	คัดออก
10	1.0	คัดเลือกไว้	30	1.0	คัดเลือกไว้
11	1.0	คัดออก	31	1.0	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดเลือกไว้	32	1.0	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
14	1.0	คัดออก	34	1.0	คัดเลือกไว้
15	1.0	คัดเลือกไว้	35	1.0	คัดเลือกไว้
16	1.0	คัดเลือกไว้	36	1.0	คัดเลือกไว้
17	1.0	คัดเลือกไว้	37	0.33	คัดออก
18	1.0	คัดออก	38	0.33	คัดออก
19	1.0	คัดเลือกไว้	39	1.0	คัดเลือกไว้
20	1.0	คัดออก	40	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบสอบถามความประหยัด

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดออก	21	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	22	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	24	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	26	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดออก	27	0.67	คัดออก
8	1.0	คัดเลือกไว้	28	1.0	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดออก	29	0.67	คัดออก
10	1.0	คัดเลือกไว้	30	0.67	คัดออก
11	1.0	คัดเลือกไว้	31	1.0	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดออก	32	1.0	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
14	0.67	คัดออก	34	1.0	คัดเลือกไว้
15	0.67	คัดออก	35	1.0	คัดเลือกไว้
16	1.0	คัดเลือกไว้	36	1.0	คัดเลือกไว้
17	0.67	คัดเลือกไว้	37	1.0	คัดเลือกไว้
18	1.0	คัดเลือกไว้	38	1.0	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้	39	0.67	คัดออก
20	1.0	คัดเลือกไว้	40	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความกตัญญู

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกว่า	21	1.0	คัดออก
2	1.0	คัดเลือกว่า	22	1.0	คัดเลือกว่า
3	1.0	คัดเลือกว่า	23	1.0	คัดเลือกว่า
4	1.0	คัดเลือกว่า	24	1.0	คัดออก
5	1.0	คัดเลือกว่า	25	1.0	คัดเลือกว่า
6	1.0	คัดเลือกว่า	26	1.0	คัดเลือกว่า
7	1.0	คัดเลือกว่า	27	1.0	คัดเลือกว่า
8	1.0	คัดเลือกว่า	28	1.0	คัดออก
9	1.0	คัดเลือกว่า	29	1.0	คัดออก
10	1.0	คัดเลือกว่า	30	1.0	คัดเลือกว่า
11	1.0	คัดเลือกว่า	31	1.0	คัดออก
12	1.0	คัดเลือกว่า	32	1.0	คัดเลือกว่า
13	1.0	คัดออก	33	0.67	คัดเลือกว่า
14	0.67	คัดเลือกว่า	34	1.0	คัดออก
15	0.67	คัดออก	35	1.0	คัดเลือกว่า
16	0.67	คัดออก	36	1.0	คัดเลือกว่า
17	0.67	คัดเลือกว่า	37	1.0	คัดเลือกว่า
18	0.67	คัดเลือกว่า	38	0.67	คัดเลือกว่า
19	0.67	คัดออก	39	0.67	คัดเลือกว่า
20	0.67	คัดเลือกว่า	40	1.0	คัดเลือกว่า

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	21	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	22	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	24	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้	25	1.0	คัดเลือกไว้
6	1.0	คัดเลือกไว้	26	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	27	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	28	1.0	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดเลือกไว้	29	1.0	คัดเลือกไว้
10	1.0	คัดเลือกไว้	30	1.0	คัดเลือกไว้
11	1.0	คัดเลือกไว้	31	1.0	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดเลือกไว้	32	1.0	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	33	0.67	คัดออก
14	0.67	คัดออก	34	1.0	คัดเลือกไว้
15	0.67	คัดออก	35	1.0	คัดเลือกไว้
16	0.67	คัดออก	36	1.0	คัดเลือกไว้
17	0.67	คัดออก	37	1.0	คัดเลือกไว้
18	0.67	คัดออก	38	0.67	คัดออก
19	0.67	คัดออก	39	0.67	คัดออก
20	0.67	คัดออก	40	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	21	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	22	1.0	คัดออก
3	1.0	คัดเลือกไว้	23	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	24	1.0	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดออก	25	1.0	คัดออก
6	1.0	คัดเลือกไว้	26	1.0	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้	27	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้	28	1.0	คัดเลือกไว้
9	1.0	คัดเลือกไว้	29	1.0	คัดเลือกไว้
10	0.67	คัดออก	30	1.0	คัดออก
11	1.0	คัดเลือกไว้	31	1.0	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดเลือกไว้	32	1.0	คัดเลือกไว้
13	1.0	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
14	1.0	คัดเลือกไว้	34	1.0	คัดออก
15	1.0	คัดออก	35	1.0	คัดเลือกไว้
16	1.0	คัดเลือกไว้	36	1.0	คัดออก
17	1.0	คัดเลือกไว้	37	1.0	คัดเลือกไว้
18	1.0	คัดออก	38	1.0	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้	39	1.0	คัดออก
20	1.0	คัดเลือกไว้	40	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 16 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความมีวินัย

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	2.887 ^{**}	คัดออก	16	2.623 [*]	คัดเลือกไว้
2	3.295 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	3.711 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	2.342 [*]	คัดออก	18	5.880 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	1.697	คัดออก	19	2.310 [*]	คัดออก
5	3.849 ^{**}	คัดเลือกไว้	20	3.326 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	2.921 ^{**}	คัดเลือกไว้	21	2.942 ^{**}	คัดเลือกไว้
7	2.299 [*]	คัดออก	22	3.490 ^{**}	คัดเลือกไว้
8	1.044	คัดออก	23	2.605 [*]	คัดออก
9	2.831 ^{**}	คัดออก	24	1.086	คัดออก
10	1.950	คัดออก	25	4.804 ^{**}	คัดเลือกไว้
11	2.089 [*]	คัดออก	26	2.973 ^{**}	คัดเลือกไว้
12	2.274 [*]	คัดออก	27	3.405 ^{**}	คัดเลือกไว้
13	1.844	คัดออก	28	1.960	คัดออก
14	4.311 ^{**}	คัดเลือกไว้	29	3.696 ^{**}	คัดเลือกไว้
15	2.584 [*]	คัดออก	30	3.700 ^{**}	คัดเลือกไว้

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	3.508 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	5.255 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	-1.509	คัดออก	17	3.283 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	2.521 [*]	คัดออก	18	3.656 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	2.066 [*]	คัดออก	19	3.413 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	2.990 ^{**}	คัดออก	20	3.898 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	3.231 ^{**}	คัดเลือกไว้	21	4.753 ^{**}	คัดเลือกไว้
7	-.568	คัดออก	22	.000	คัดออก
8	-1.530	คัดออก	23	3.251 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	.000	คัดออก	24	3.785 ^{**}	คัดเลือกไว้
10	1.727	คัดออก	25	2.479 [*]	คัดออก
11	2.776 ^{**}	คัดเลือกไว้	26	2.223 [*]	คัดออก
12	2.898 ^{**}	คัดเลือกไว้	27	4.019 ^{**}	คัดเลือกไว้
13	1.525	คัดออก	28	2.548 [*]	คัดออก
14	-2.299	คัดออก	29	3.977 ^{**}	คัดเลือกไว้
15	3.098 ^{**}	คัดเลือกไว้	30	2.384 [*]	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	4.070 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	2.467 [*]	คัดออก
2	3.270 ^{**}	คัดออก	17	4.323 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	3.422 ^{**}	คัดเลือกไว้	18	3.992 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	.343	คัดออก	19	4.282 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	2.477 [*]	คัดออก	20	2.021 [*]	คัดออก
6	4.464 ^{**}	คัดเลือกไว้	21	3.357 ^{**}	คัดเลือกไว้
7	3.567 ^{**}	คัดเลือกไว้	22	-1.123	คัดออก
8	2.752 ^{**}	คัดออก	23	2.616 [*]	คัดออก
9	3.264 ^{**}	คัดออก	24	3.376 ^{**}	คัดเลือกไว้
10	3.464 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	3.974 ^{**}	คัดเลือกไว้
11	3.178 ^{**}	คัดเลือกไว้	26	3.869 ^{**}	คัดออก
12	4.236 ^{**}	คัดเลือกไว้	27	2.737 ^{**}	คัดออก
13	1.414	คัดออก	28	3.553 ^{**}	คัดเลือกไว้
14	3.131 ^{**}	คัดเลือกไว้	29	1.747	คัดออก
15	2.821 ^{**}	คัดออก	30	2.863 ^{**}	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความประหยัด

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	3.194 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	1.858	คัดออก
2	2.788 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	3.613 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	4.227 ^{**}	คัดเลือกไว้	18	4.842 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	-.587	คัดออก	19	4.487 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	4.428 ^{**}	คัดออก	20	3.231 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	1.718	คัดออก	21	2.118 [*]	คัดออก
7	1.667	คัดออก	22	.461	คัดออก
8	4.260 ^{**}	คัดเลือกไว้	23	6.410 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	4.241 ^{**}	คัดออก	24	2.944 ^{**}	คัดออก
10	4.739 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	3.565 ^{**}	คัดเลือกไว้
11	2.642 ^{**}	คัดเลือกไว้	26	2.069 [*]	คัดออก
12	2.479 [*]	คัดออก	27	4.427 ^{**}	คัดเลือกไว้
13	3.569 ^{**}	คัดเลือกไว้	28	1.235	คัดออก
14	2.479 [*]	คัดออก	29	3.277 ^{**}	คัดเลือกไว้
15	3.253 ^{**}	คัดออก	30	2.185 [*]	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความเมตตากรุณา

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	3.938 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	5.263 ^{**}	คัดออก
2	4.094 ^{**}	คัดออก	17	5.683 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	.537	คัดออก	18	3.291 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	1.533	คัดออก	19	4.711 ^{**}	คัดออก
5	2.412 [*]	คัดเลือกไว้	20	6.804 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	1.725	คัดออก	21	3.481 ^{**}	คัดออก
7	7.556 ^{**}	คัดเลือกไว้	22	4.565 ^{**}	คัดเลือกไว้
8	5.176 ^{**}	คัดเลือกไว้	23	6.635 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	2.787 ^{**}	คัดออก	24	8.529 ^{**}	คัดเลือกไว้
10	3.667 ^{**}	คัดออก	25	6.220 ^{**}	คัดออก
11	4.641 ^{**}	คัดออก	26	3.613 ^{**}	คัดออก
12	4.449 ^{**}	คัดเลือกไว้	27	4.752 ^{**}	คัดออก
13	2.946 ^{**}	คัดเลือกไว้	28	2.444 [*]	คัดเลือกไว้
14	2.091 [*]	คัดออก	29	4.040 ^{**}	คัดเลือกไว้
15	6.955 ^{**}	คัดเลือกไว้	30	.244	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	8.436 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	4.247 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	7.975 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	5.799 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	6.512 ^{**}	คัดเลือกไว้	18	6.080 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	8.329 ^{**}	คัดเลือกไว้	19	1.919	คัดออก
5	5.617 ^{**}	คัดออก	20	.361	คัดออก
6	7.089 ^{**}	คัดเลือกไว้	21	2.366 [*]	คัดออก
7	3.403 ^{**}	คัดเลือกไว้	22	1.324	คัดออก
8	2.824 ^{**}	คัดออก	23	.561	คัดออก
9	4.012 ^{**}	คัดออก	24	1.231	คัดออก
10	2.823 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	1.933	คัดออก
11	5.231 ^{**}	คัดเลือกไว้	26	3.174 ^{**}	คัดเลือกไว้
12	6.654 ^{**}	คัดเลือกไว้	27	2.231 [*]	คัดเลือกไว้
13	6.879 ^{**}	คัดออก	28	2.043 [*]	คัดออก
14	2.783 ^{**}	คัดออก	29	.766	คัดออก
15	6.538 ^{**}	คัดเลือกไว้	30	2.071 [*]	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 ค่า t แบบสอบถามคุณธรรมด้านความกตัญญู

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	2.465 [*]	คัดเลือกไว้	16	2.654 [*]	คัดเลือกไว้
2	.910	คัดออก	17	4.577 ^{**}	คัดเลือกไว้
3	1.108	คัดออก	18	2.791 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	2.667 [*]	คัดเลือกไว้	19	3.899 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	-2.018	คัดออก	20	4.378 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	-2.677	คัดออก	21	1.462	คัดออก
7	.874	คัดออก	22	-1.188	คัดออก
8	-1.062	คัดออก	23	2.085 [*]	คัดเลือกไว้
9	2.105 [*]	คัดเลือกไว้	24	2.835 ^{**}	คัดออก
10	3.431 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	3.720 ^{**}	คัดเลือกไว้
11	.158	คัดออก	26	3.831 ^{**}	คัดเลือกไว้
12	3.073 ^{**}	คัดเลือกไว้	27	3.552 ^{**}	คัดเลือกไว้
13	-.386	คัดออก	28	-.552	คัดออก
14	-.445	คัดออก	29	.336	คัดออก
15	2.848 ^{**}	คัดเลือกไว้	30	.407	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 23 ค่า t แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	2.194 [*]	คัดออก	16	3.651 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	2.814 ^{**}	คัดออก	17	2.501 [*]	คัดออก
3	2.574 [*]	คัดออก	18	2.930 ^{**}	คัดออก
4	2.420 [*]	คัดออก	19	.425	คัดออก
5	.925	คัดออก	20	5.640 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	3.777 ^{**}	คัดเลือกไว้	21	4.099 ^{**}	คัดเลือกไว้
7	-.795	คัดออก	22	3.559 ^{**}	คัดเลือกไว้
8	3.145 ^{**}	คัดเลือกไว้	23	3.508 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	4.309 ^{**}	คัดเลือกไว้	24	4.967 ^{**}	คัดเลือกไว้
10	5.196 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	2.934 ^{**}	คัดออก
11	2.740 ^{**}	คัดออก	26	3.242 ^{**}	คัดเลือกไว้
12	-.916	คัดออก	27	1.984	คัดออก
13	3.041 ^{**}	คัดเลือกไว้	28	-.260	คัดออก
14	4.185 ^{**}	คัดเลือกไว้	29	1.549	คัดออก
15	3.148 ^{**}	คัดเลือกไว้	30	3.104 ^{**}	คัดเลือกไว้

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 24 ค่า t แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	5.446 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	3.607 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	4.514 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	-1.555	คัดออก
3	3.243 ^{**}	คัดเลือกไว้	18	4.655 ^{**}	คัดเลือกไว้
4	2.737 ^{**}	คัดเลือกไว้	19	2.294 [*]	คัดออก
5	3.405 ^{**}	คัดออก	20	3.301 ^{**}	คัดเลือกไว้
6	-.659	คัดออก	21	3.242 ^{**}	คัดเลือกไว้
7	2.857 ^{**}	คัดออก	22	2.747 ^{**}	คัดออก
8	3.807 ^{**}	คัดเลือกไว้	23	3.242 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	3.002	คัดออก	24	4.043 ^{**}	คัดเลือกไว้
10	1.530	คัดออก	25	4.577 ^{**}	คัดเลือกไว้
11	2.880 ^{**}	คัดออก	26	-4.598 ^{**}	คัดเลือกไว้
12	2.278 [*]	คัดออก	27	-1.486	คัดออก
13	3.740 ^{**}	คัดเลือกไว้	28	2.767 ^{**}	คัดออก
14	3.137 ^{**}	คัดเลือกไว้	29	-.333	คัดออก
15	-2.609 [*]	คัดออก	30	-1.587	คัดออก

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 25 ค่า t แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	3.718 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	5.028 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	3.598 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	1.756	คัดออก
3	4.378 ^{**}	คัดเลือกไว้	18	3.344 ^{**}	คัดออก
4	4.123 ^{**}	คัดเลือกไว้	19	5.816 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	1.353	คัดออก	20	.621	คัดออก
6	5.881 ^{**}	คัดออก	21	1.000	คัดออก
7	4.826 ^{**}	คัดเลือกไว้	22	3.032 ^{**}	คัดเลือกไว้
8	2.987 ^{**}	คัดเลือกไว้	23	2.816 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	5.893 ^{**}	คัดเลือกไว้	24	4.455 ^{**}	คัดเลือกไว้
10	4.680 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	1.449	คัดออก
11	6.968 ^{**}	คัดออก	26	4.637 ^{**}	คัดออก
12	1.630	คัดออก	27	2.318 [*]	คัดออก
13	4.107 ^{**}	คัดออก	28	2.979 ^{**}	คัดเลือกไว้
14	2.952 ^{**}	คัดออก	29	4.698 ^{**}	คัดออก
15	4.668 ^{**}	คัดออก	30	9.800 ^{**}	คัดเลือกไว้

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 26 ค่า t แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	3.718 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	2.987 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	5.068 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	1.837	คัดออก
3	2.541 [*]	คัดเลือกไว้	18	2.244 [*]	คัดออก
4	5.302 ^{**}	คัดเลือกไว้	19	5.545 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	2.857 ^{**}	คัดออก	20	7.271 ^{**}	คัดออก
6	1.136	คัดออก	21	2.195 [*]	คัดออก
7	4.924 ^{**}	คัดเลือกไว้	22	4.601 ^{**}	คัดเลือกไว้
8	2.223 [*]	คัดเลือกไว้	23	3.334 ^{**}	คัดเลือกไว้
9	2.507 [*]	คัดเลือกไว้	24	2.064 [*]	คัดเลือกไว้
10	5.946 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	2.021 [*]	คัดออก
11	5.376 ^{**}	คัดออก	26	5.992 ^{**}	คัดออก
12	1.692	คัดออก	27	1.933	คัดออก
13	.430	คัดออก	28	5.161 ^{**}	คัดเลือกไว้
14	.866	คัดออก	29	1.546	คัดออก
15	2.707 ^{**}	คัดออก	30	4.312 ^{**}	คัดเลือกไว้

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 27 ค่า t แบบสองตามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ข้อ	t	การพิจารณา	ข้อ	t	การพิจารณา
1	2.084 ^{**}	คัดเลือกไว้	16	4.720 ^{**}	คัดเลือกไว้
2	5.669 ^{**}	คัดเลือกไว้	17	3.363 ^{**}	คัดออก
3	5.153 ^{**}	คัดเลือกไว้	18	.724	คัดออก
4	5.250 ^{**}	คัดเลือกไว้	19	4.161 ^{**}	คัดเลือกไว้
5	2.751 ^{**}	คัดออก	20	2.977 ^{**}	คัดออก
6	4.421 ^{**}	คัดออก	21	3.280 ^{**}	คัดออก
7	2.707 ^{**}	คัดเลือกไว้	22	2.497 [*]	คัดเลือกไว้
8	4.776 ^{**}	คัดเลือกไว้	23	2.318 [*]	คัดเลือกไว้
9	4.282 ^{**}	คัดเลือกไว้	24	1.996 [*]	คัดเลือกไว้
10	4.463 ^{**}	คัดเลือกไว้	25	2.956 ^{**}	คัดออก
11	.757	คัดออก	26	1.912	คัดออก
12	4.979 ^{**}	คัดออก	27	-.643	คัดออก
13	4.292 ^{**}	คัดออก	28	2.681 ^{**}	คัดเลือกไว้
14	-.385	คัดออก	29	4.854 ^{**}	คัดออก
15	1.602	คัดออก	30	5.792 ^{**}	คัดเลือกไว้

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามวัดความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมของนักเรียน 7 ด้าน
คือความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ โดยแต่ละด้านมีข้อความที่นำไปใช้วัด ด้านละ 15 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบวัดคุณลักษณะของนักเรียน 7 ด้าน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว และความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านการอบรมเลี้ยงดู

ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าสอดคล้องหรือตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเพียงใดแล้วให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย(✓)ลงในช่องที่ต้องการเพียงข้อเดียว โดยพิจารณาดังนี้เป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด เป็นส่วนใหญ่ หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติของนักเรียนมาก บางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อย ไม่เคยเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติของนักเรียน

2. การตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลต่อคะแนน และผลการเรียนของนักเรียน

3. การตอบแบบสอบถามนี้จะมีความลับ และการวิเคราะห์จะทำในภาพรวมเท่านั้น

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
0.	ข้าพเจ้าเดินรับประทานอาหารหรือขนม			 ✓	
00.	ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่กับสมาชิกในครอบครัว		 ✓		

ตอนที่ 3ด้านการอบรมเลี้ยงดู ให้ตอบทุกข้อ ทั้ง ก ข และ ค

ข้อ	ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นส่วนใหญ่	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
0.	เวลาที่นักเรียนทำการบ้านผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
	ก. ไม่สนใจว่านักเรียนจะทำการบ้านได้หรือไม่			 ✓	
	ข. ไม่ให้ไปไหนจนกว่าจะทำการบ้านเสร็จ				 ✓
	ค. ชักถามว่าทำการบ้านได้หรือไม่		 ✓		

ตอนที่ 1 แบบสอบถามวัดคุณธรรมของนักเรียน 7 ด้าน

1.ความมีวินัย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้าออกนอกห้องเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต จากครู				
2.	ข้าพเจ้าทิ้งเศษกระดาษลงในถังขยะ				
3.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าแอบกินขนมในขณะที่กำลังเรียน หนังสือ				
4.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้ามักแยกแ้วไปที่อื่น เช่น ห้องน้ำ เมื่อเปลี่ยนห้องเรียน				
5.	ข้าพเจ้าแต่งเครื่องแบบลูกเสือ หรือ เนตรนารีไม่ ครบชุด				
6.	ข้าพเจ้าเข้าคิวรับอาหารไม่ว่าจะมีครูอยู่ หรือไม่				
7.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้ามักแซงคิวซื้อของ				
8.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหรือข้อตกลงของห้องเรียน				
9.	ข้าพเจ้าแย่งคนอื่นขึ้นรถโดยสารเพราะกลัวไม่ทัน				
10.	ข้าพเจ้าแอบสวมเครื่องประดับมาโรงเรียน				
11.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎจราจรโดยข้ามถนนตรง ทางม้าลายหรือสะพานลอย				
12.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าจะชักชวนเพื่อนหนีโรงเรียน				
13.	ข้าพเจ้ามักแซงคิวเพื่อน ๆ หรือรื้อน้องล้างมือ				
14.	เมื่อมาถึงโรงเรียนข้าพเจ้าก็จะเข้าไปในบริเวณ โรงเรียนเพื่อรอเข้าแถวตอนเช้า				
15.	เมื่ออยู่ในโรงภาพยนตร์ข้าพเจ้าจะไม่ชวนเพื่อนคุย และปิดโทรศัพท์				

2. ความรับผิดชอบ

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นจนกว่าจะเสร็จ แม้งานนั้นจะยาก				
2.	เมื่อข้าพเจ้าพบว่างานที่ทำส่งครูยังมีข้อบกพร่องจะ รีบแก้ไขข้อบกพร่องนั้นทันที				
3.	เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านไม่ได้ จะให้เพื่อนช่วยสอน จนเข้าใจและทำจนเสร็จ				
4.	ข้าพเจ้าไม่สนใจติดตามงานกลุ่ม เพราะถือว่ามี สมาชิกคนอื่นอีกหลายคน				
5.	ข้าพเจ้าติดตามความก้าวหน้าในเรื่องการเรียนของ ตนเอง				
6.	เมื่อได้คะแนนจากการสอบไม่ดีข้าพเจ้าจะตั้งใจอ่าน หนังสือให้มากขึ้น				
7.	ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้นไป เรื่อย ๆ				
8.	เมื่อมีผู้ชี้แนะข้อบกพร่องข้าพเจ้าจะแก้ไขทันที				
9.	ข้าพเจ้าส่งคืนของที่ยืมมาตรงตามกำหนดเวลา				
10.	ข้าพเจ้าปิดไฟฟ้าเมื่อเห็นว่าไม่ต้องใช้ไฟฟ้าแล้ว				
11.	เมื่อทำผิดและถูกครูว่ากล่าวตักเตือน ข้าพเจ้าจะ ยอมรับ				
12.	ข้าพเจ้าช่วยดูแลรักษาสິงของที่เป็นของส่วนรวม				
13.	เมื่อนำอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียนมาเล่นแล้ว ข้าพเจ้าจะนำไปเก็บไว้ที่เดิม				
14.	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือทำตามกฎหรือข้อตกลงของ โรงเรียน				
15.	ข้าพเจ้าแกล้งป่วยเมื่อไม่ยอมไปโรงเรียน				

3. ความซื่อสัตย์

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้าตั้งใจจะลอกข้อสอบเพื่อนถ้ามีโอกาส				
2.	เมื่อพูดกับผู้อื่นไว้ว่าจะทำอะไรแล้ว ข้าพเจ้าก็จะ ลืมไปเลย				
3.	ข้าพเจ้าคิดว่า ความจริงพูดแล้วเป็นภัยจึงพูดเท็จ เพื่อเอาตัวรอด				
4.	เมื่อซื้อของ ข้าพเจ้าได้รับเงินทอนเกิน จะทำเฉย และเก็บเงินนั้นไว้เอง				
5.	เมื่อเพื่อนมีสิ่งของที่ข้าพเจ้าอยากได้ ข้าพเจ้าก็จะ แอบหยิบมาเป็นของตนเอง				
6.	เมื่อเพื่อนนำเรื่องที่เป็นความลับมาปรึกษา ข้าพเจ้าก็จะนำความลับของเพื่อนไปคุยให้ผู้อื่นฟัง				
7.	เมื่อข้าพเจ้าทำงานส่งครูไม่ทันก็จะแอบหยิบของ เพื่อนที่ทำเสร็จแล้วมาดัดแปลงส่งครู				
8.	เมื่อข้าพเจ้าขออนุญาตครูเข้าห้องน้ำจะใช้เวลา นานๆเพื่อถ่วงเวลาในการเรียน				
9.	ข้าพเจ้าไม่ช่วยเพื่อนในการซื้ออุปกรณ์ในการ ทำงานกลุ่ม				
10.	ข้าพเจ้าทำงานกลุ่มโดยไม่เกี่ยวข้องกับที่ได้รับมอบ หมายและทำได้สำเร็จ				
11.	เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้าจะแกล้งมาโรงเรียนสายเพื่อจะ ได้ไม่ต้องทำกิจกรรมหน้าเสาธง				
12.	เมื่อข้าพเจ้าต้องการไปเที่ยวกับเพื่อนในวันหยุดก็ จะบอกกับผู้ปกครองตามตรง				
13.	เมื่อข้าพเจ้าสัญญากับเพื่อนว่าจะนำสิ่งใดมาให้ เพื่อนเมื่อถึงวันก็นำมาให้				
14.	ข้าพเจ้าข่มขู่และบังคับเพื่อนที่อ่อนแอกว่าให้ ทำงานให้				
15.	เมื่อข้าพเจ้าอ่านหนังสือการ์ตูนอยู่ในห้องเมื่อแม่ เรียกให้ช่วยทำงานบ้านก็จะบอกแม่ว่ากำลังอ่าน หนังสือเตรียมสอบ				

4. ความประหยัด

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้าวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง				
2.	ข้าพเจ้าจะซื้อของ ที่จำเป็นต้องใช้เท่านั้น				
3.	ข้าพเจ้าใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย				
4.	ข้าพเจ้าใช้เงินที่ผู้ปกครองให้ในแต่ละวัน ถ้ามีเหลือจะนำไปเก็บไว้หรือฝากธนาคาร				
5.	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาเพื่อช่วย ผู้ปกครองทำงานบ้าน				
6.	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาในการทำข้อสอบ และสามารถทำข้อสอบได้ทันเวลา				
7.	ข้าพเจ้ารักษาสสมบัติของโรงเรียนเหมือนสมบัติของตนเอง				
8.	ข้าพเจ้าใช้กระดาษอย่างคุ้มค่าโดยใช้ให้ครบทุกหน้า				
9.	เมื่อข้าพเจ้าใช้อุปกรณ์การเรียนที่เตรียมมาไม่หมด ก็จะยกให้เพื่อนหรือทิ้งไป				
10.	เมื่อข้าพเจ้าเห็นเครื่องเขียน ที่ออกแบบใหม่ๆ ก็ซื้อสะสมเป็นจำนวนมากโดยไม่จำเป็น				
11.	ข้าพเจ้าซื้อสินค้าที่มียี่ห้อ และราคาแพง				
12.	ข้าพเจ้าซื้อและใช้สิ่งของจำนวนพอดีกับที่ต้องการใช้				
13.	ข้าพเจ้าดูแลรักษาสิ่งของในบ้านให้อยู่ในสภาพดี				
14.	ข้าพเจ้าใช้สิ่งของที่เป็นของส่วนรวมด้วยความระมัดระวัง				
15.	ข้าพเจ้าเปิดน้ำ เปิดไฟ พอดีกับความต้องการใช้				

5. ความเมตตากรุณา

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้าไม่เล่นรุนแรงกับเพื่อนที่อ่อนแอกว่า				
2.	ข้าพเจ้าบริจาคเงินให้กับผู้ที่ยากจน				
3.	ข้าพเจ้าแสดงกิริยาอ่อนน้อมต่อครูทุกคน				
4.	ข้าพเจ้าพูดจา ส่อเสียด ดุหมิ่นผู้อื่น				
5.	ข้าพเจ้าชอบพูดเสียดสี กระแทกกระทั้นทั้งเพื่อน				
6.	เวลาโกรธ ข้าพเจ้าจะระงับอารมณ์ไม่ได้และจะพูด เสียงกล้ายๆ ตะคอกผู้อื่น				
7.	ข้าพเจ้าจะคอยช่วยเหลือเพื่อนที่มีฐานะด้อยกว่า โดยการให้เพื่อนยืมหรือใช้สิ่งของที่ไม่มี				
8.	เมื่อข้าพเจ้าเห็นเพื่อนขัดแย้งกันก็จะช่วยพูดให้ เพื่อนปรับความเข้าใจกันได้				
9.	ข้าพเจ้าใช้วาจาสุภาพกับผู้ปกครอง				
10.	ข้าพเจ้าบริจาคหนังสือที่อ่านแล้วให้กับเด็กยาก จน ที่ไม่มีหนังสืออ่าน				
11.	เมื่อเพื่อนยืมของข้าพเจ้าไปใช้ เวลานำมาคืน สภาพของไม่เหมือนเดิม ก็จะไม่พอใจเพื่อน				
12.	ข้าพเจ้าจะแสดงความยินดีกับเพื่อนเมื่อเพื่อน ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ				
13.	ข้าพเจ้าชอบพูดจาให้ร้ายผู้อื่น				
14.	ข้าพเจ้าจะเกิดอารมณ์หงุดหงิด เมื่อเพื่อนขอ ความช่วยเหลือ				
15.	เมื่อมีเพื่อนมาปรับทุกข์ ข้าพเจ้าจะรับฟังความ ทุกข์ของเพื่อนได้				

6. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลืองานเพื่อน				
2.	เมื่อเห็นรุ่นน้องได้รับอันตรายข้าพเจ้าจะเข้าไปช่วยเหลือ				
3.	ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนทำความสะอาดห้องเรียน				
4.	ข้าพเจ้าร่วมพัฒนาโรงเรียนก็ต่อเมื่อมีครุมาคอยควบคุม				
5.	ข้าพเจ้าช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองโดยการช่วยทำงานบ้าน				
6.	เมื่อข้าพเจ้าพบเห็นคนพิการกำลังจะข้ามถนนก็จะเข้าไปช่วยให้ข้ามถนนอย่างปลอดภัย				
7.	ข้าพเจ้าไม่สนใจที่จะเก็บของ ของเพื่อนที่ลืมไว้ เพราะไม่ใช่ของข้าพเจ้า				
8.	ข้าพเจ้าช่วยสอนการบ้านเพื่อนในเรื่องที่ข้าพเจ้าทำได้ดีด้วยความสมัครใจ				
9.	ข้าพเจ้าเห็นรุ่นน้องถือของหนักจะรีบเข้าไปช่วยเหลือ				
10.	เมื่อมีการทำงานงานกลุ่มร่วมกัน ข้าพเจ้าจะเล็งการนำ อุปกรณ์ มาทำงานโดยจะหาข้ออ้างต่างๆ				
11.	เมื่อเห็นผู้อื่นทำของหล่นข้าพเจ้าจะช่วยเก็บ				
12.	ข้าพเจ้าช่วยกิจกรรมของโรงเรียนด้วยความสมัครใจ				
13.	เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม ข้าพเจ้าก็นิ่งเฉย ไม่ได้แสดงความยินดีด้วย				
14.	เมื่อเห็นน้องร้องไห้ข้าพเจ้าก็จะแกล้งน้องให้ร้องต่อไป				
15.	เมื่อข้าพเจ้าเห็นคนแก่หาบของขายข้างทางก็จะช่วยซื้อ เพื่อให้หาบ เบาลง				

7. ความกตัญญู

ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกซาบซึ้งใจต่อผู้มีพระคุณ				
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกขอบคุณผู้ที่นำของขวัญวันเด็กและ วันสำคัญต่าง ๆ มาให้ข้าพเจ้า				
3.	ข้าพเจ้าจะแบ่งขนมให้เพื่อน ที่เคยแบ่งขนมให้				
4.	ข้าพเจ้าไม่สนใจที่จะมอบของที่ระลึกให้กับผู้มี พระคุณในวันสำคัญ				
5.	ข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่เพื่อนรักที่เคยช่วยเหลือกัน มา				
6.	ข้าพเจ้ากล่าวขอบคุณเพื่อนที่ช่วยสอนการบ้านให้				
7.	ข้าพเจ้าหลบหลีกที่จะช่วยเหลือพ่อ แม่ทำงานบ้าน				
8.	ข้าพเจ้าคอย ใส่ใจซักถาม สุขภาพของพ่อ แม่ เพื่อ จะได้ช่วยดูแลท่านได้บ้าง				
9.	ข้าพเจ้าอาสาช่วยครูทำงาน ที่ข้าพเจ้าพอจะทำได้				
10.	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อตอบแทนพระคุณ พ่อ แม่				
11.	เวลาที่ข้าพเจ้าจะทำสิ่งใด ไม่เคยนึกถึงคำสั่งสอน ของพ่อ แม่				
12.	ข้าพเจ้าจะคิดว่าการเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน ไม่ใช่หน้าที่ ที่ข้าพเจ้าต้องกระทำ				
13.	ข้าพเจ้าเลี้ยงสัตว์ไว้ เป็นเพื่อน เมื่อมันป่วยก็ดูแล รักษามันและพามันไปหาสัตวแพทย์				
14.	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าก็จะประพฤติตัวตามความ ต้องการของตนเองโดยไม่นึกถึงความเสื่อมเสียของ โรงเรียน				
15.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา เพราะจะ ช่วยทำให้เป็นคนดี				

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้ ว่าสอดคล้องหรือตรงกับสภาพความเป็นจริง
 ของนักเรียนเพียงใด แล้วให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย (✓)ลงในช่องที่ต้องการเพียงช่องเดียว

ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ผู้ปกครองซักถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า				
2.	ผู้ปกครองซักถามเกี่ยวกับการคบเพื่อนของข้าพเจ้า				
3.	ผู้ปกครองไว้วางใจให้ข้าพเจ้ารับผิดชอบการใช้จ่ายของตนเอง				
4.	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะนำมาปรึกษาผู้ปกครอง				
5.	ข้าพเจ้าช่วยเหลือผู้ปกครองในการลดค่าใช้จ่าย				
6.	ข้าพเจ้าและผู้ปกครองต่างยอมรับในการกระทำของแต่ละคน				
7.	ผู้ปกครองแสดงความยินดีเมื่อข้าพเจ้าประสบความสำเร็จ				
8.	ผู้ปกครองและข้าพเจ้าคอยเป็นกำลังใจให้กันและกันในด้าน การเรียนและการงาน				
9.	ข้าพเจ้าและผู้ปกครองให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
10.	ข้าพเจ้าและผู้ปกครองจะคอยถามความทุกข์สุขกัน				
11.	สมาชิกในครอบครัวข้าพเจ้าใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา				
12.	ข้าพเจ้าและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน				
13.	ข้าพเจ้าและผู้ปกครองให้ความเคารพในสิทธิส่วนบุคคล				
14.	ข้าพเจ้าและผู้ปกครองมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน				
15.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาจะได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัว				

แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าสอดคล้องหรือตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเพียงใด แล้วให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ต้องการเพียงช่องเดียว

ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	เวลาครูสอนถ้าข้าพเจ้ามีข้อสงสัยจะยกมือถามทันที				
2.	ข้าพเจ้าจะพูดหน้าชั้นเรียนได้โดยไม่เขินอาย				
3.	เมื่อครูให้ออกไปทำแบบฝึกหัดหน้าชั้นเรียนข้าพเจ้าออกไปทำแม้จะผิดหรือถูกก็ตาม				
4.	เมื่อมีการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าเสนอความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน				
5.	ข้าพเจ้ากล้าที่จะพูดคุยกับผู้ปกครองได้ทุกเรื่อง				
6.	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อน ๆ จะนำปัญหามาปรึกษาข้าพเจ้า				
7.	เมื่อข้าพเจ้าต้องเข้าแข่งขันกีฬาหรือเข้าแข่งขันทำกิจกรรมต่าง ๆ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าจะต้องนำชัยชนะมาให้ได้				
8.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เปิดเผยความจริงไม่อ้อมค้อม				
9.	เมื่อข้าพเจ้ากระทำการสิ่งต่าง ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทำสำเร็จ				
10.	เวลาทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ข้าพเจ้าจะทำตามวิธีของข้าพเจ้า ซึ่งบางทีก็ไม่ตรงกับวิธีที่ครูสอน				
11.	ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจในผลการเรียนของข้าพเจ้า				
12.	ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือเพื่อนทำงาน				
13.	ถ้าเห็นเพื่อนทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องข้าพเจ้าจะเข้าไปเตือนเพื่อนด้วยตนเองทันที				
14.	เวลาที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนข้าพเจ้าเป็นตัวของตัวเอง				
15.	เวลาอยู่ต่อหน้าเพื่อนต่างเพศ ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่อมไม่สั่น				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามและตอบคำถามตามข้อย่อย ก ข ค ทุกข้อคำถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงบนเส้น ในแต่ละข้อย่อย ที่ตรงกับความคิดเห็นหรือสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นส่วนใหญ่	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1.	ผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนอย่างไร ก. บังคับให้อ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง ข. ไม่เคยถามเรื่องการเรียนเลย ค. พุดคุยถึงปัญหาการเรียนว่าเป็นอย่างไร				
2.	เวลานักเรียนทำการบ้านผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร ก. ไม่สนใจว่านักเรียนจะทำการบ้านได้หรือไม่ ข. ไม่ให้ไปไหนจนกว่าจะทำการบ้านเสร็จ ค. ซักถามว่าทำการบ้านได้หรือไม่				
3.	เวลาใกล้สอบนักเรียนจะต้องดูตำราเพื่อเตรียมตัวสอบ ผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร ก. ให้กำลังใจและแนะนำการอ่านหนังสือ ข. ควบคุมบังคับให้นักเรียนอ่านหนังสือ ค. ไม่สนใจที่จะดักเตือนให้นักเรียนดูหนังสือ				
4.	บางครั้งนักเรียนเกิดความท้อแท้ผิดหวังด้านการเรียน ผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร ก. ปลอบและให้กำลังใจ ข. ไม่สนใจว่านักเรียนมีปัญหาอะไร ค. ให้อ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น				

ข้อ	ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นส่วนใหญ่	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
5.	ขณะที่นักเรียนแต่งตัวออกนอกบ้านไปเที่ยวผู้ปกครองจะทำอย่างไร ก. ช่วยดูว่านักเรียนแต่งตัวเช่นไรจึงจะเหมาะสม ข. สั่งให้เปลี่ยนตามที่คุณปกครองเห็นสมควร ค. ไม่สนใจนักเรียนว่าจะแต่งชุดอะไร				
6.	เพื่อนสนิทของนักเรียนมีปัญหาเดือดร้อนทุกข์ใจและนักเรียนได้นำมาเล่าให้ผู้ปกครองฟังแล้วผู้ปกครองจะทำอย่างไร ก. ช่วยให้คำปรึกษา ข. ห้ามไม่ให้ไปหาเพื่อนไปกล่าวหาเรื่องของเพื่อน ค. รับฟังและพยักหน้าไม่สนใจที่จะตอบปัญหา				
7.	นักเรียนกับเพื่อนสนิท มีปัญหาขัดแย้งกันอย่างรุนแรงเมื่อนักเรียนปรึกษากับผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะทำอย่างไร ก. ให้ไปขอโทษเพื่อน ข. ไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้น ค. ยินดีที่จะให้คำปรึกษา				
8.	เมื่อนักเรียนกลับถึงบ้านผู้ปกครองให้นักเรียนทำอย่างไร ก. ให้พักและทำการบ้าน ข. บังคับให้ไปอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที ค. ไม่สนใจนักเรียนว่าจะทำอย่างไร				
9.	นักเรียนนอนดึกสายไปโรงเรียนไม่ทันผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร ก. ดูว่าทันที ข. ไม่สนใจว่านักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป ค. แนะนำว่าไม่ควรนอนดึกสาย				
10.	ขณะรับประทานอาหารร่วมกันกับผู้ปกครองผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร ก. ผู้ปกครองจะพูดคุยเป็นกันเองตามปกติ ข. ผู้ปกครองจะรีบรับประทานอาหารและไม่พูดอะไรเลย ค. ผู้ปกครองจะอบรมสั่งสอน บังคับให้รับประทานอาหารที่มี				

ข้อ	ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นส่วนใหญ่	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
11.	ถ้านักเรียนขออนุญาตผู้ปกครองไปดูภาพยนตร์ นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร				
	ก. ไม่อนุญาตให้ไปตามลำพัง				
	ข. อนุญาตและแนะนำว่าควรดูเรื่องใด				
	ค. ทำเฉย ๆ ไม่สนใจนักเรียน				
12.	เวลาวางนักเรียนปฏิบัติอย่างไร				
	ก. ผู้ปกครองให้ช่วยทำงานบ้าน				
	ข. ดูโทรทัศน์ทั้งวันผู้ปกครองไม่ว่าอะไร				
	ค. สนทนาปัญหากับผู้ปกครอง				
13.	เวลานักเรียนไม่สบายผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
	ก. ดูหรือตำหนิตันทีโดยไม่ถามสาเหตุ				
	ข. ให้ไปหยิบยารับประทานเองไม่สนใจว่านักเรียนจะเป็นอย่างไร				
	ค. สอบถามสาเหตุและพาไปหาหมอ				
14.	ถ้าผู้ปกครองได้ทราบว่านักเรียนกำลังพุดจา หรือแสดงกิริยามารยาทไม่เรียบร้อยกับที่ ๆ นั่ง ๆ ผู้ปกครองจะทำเช่นไร				
	ก. ไม่สนใจที่นักเรียนแสดงกิริยาเช่นนี้				
	ข. ให้ข้อคิดว่าไม่สมควรแสดงกิริยาเช่นนี้				
	ค. ตำหนิตะยีนว่ากิริยาเช่นนี้ไม่ควรทำ				
15.	โดยทั่วไปนักเรียนคิดว่าผู้ปกครองปฏิบัติแก่นักเรียนอย่างไร				
	ก. ให้ความรักและความอบอุ่น				
	ข. ไม่เคยให้คำแนะนำอะไรเลย				
	ค. ให้อยู่ในระเบียบวินัยและทำตามคำสั่ง				

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทา สุรักษา ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
8. อาจารย์ ดร. สมบัติ ท้ายเรือคำ ภาควิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
9. อาจารย์ ดร. สมลักษณ์ สุขเมธ ผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียน
พระมารดานิจจานุเคราะห์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพิไลลักษณ์ ทองรอด
วัน เดือน ปี เกิด	12 ธันวาคม 2516
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	2525 หมู่ 4 อินทราแมนชั่น ซอยรามอินทรา 15 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220
หน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครูโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2538	ค.บ.(ครุศาสตรบัณฑิต) สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2547	กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ